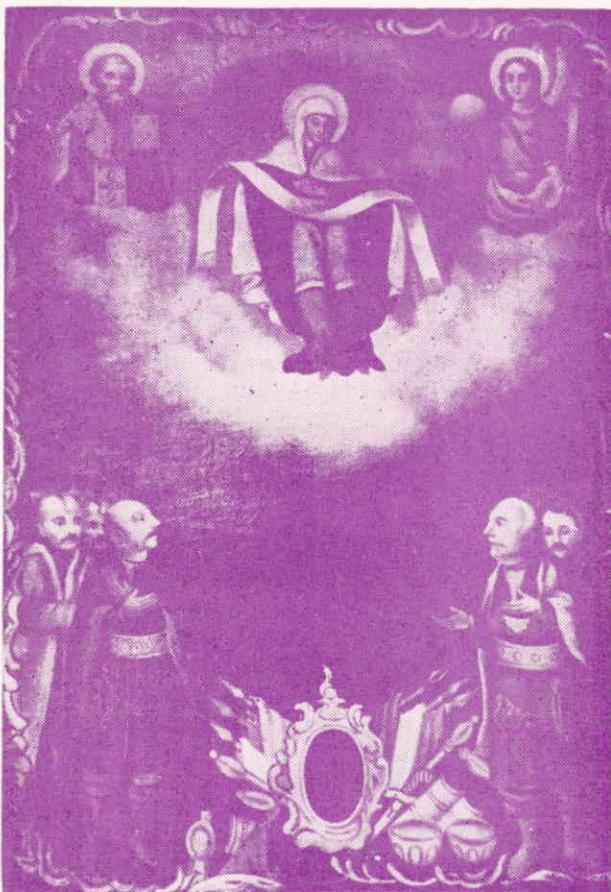

УКРАЇНСЬКЕ НОВАЦТВО

Рік XIII

ЖОВТЕНЬ — ГРУДЕНЬ 1976

Ч. 5 (39)

ПОКРОВА ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ

(Копія з образу з церкви Запорозької Січі)

Про цей образ Тарас Шевченко згадував у поемі "Іржавець".

Оригінал ще до початку Другої світової війни зберігався в Микитині (Нікополі). Копію, з якої поміщену тут відбитком, козаки УВК піднесли в 1917 р. своєму Першому Військовому Отаманові генералові Павлові Скоропадському.

Зображення Богородиці з козаками і зі зброяєю є рідким прикладом в іконографії і є доказом своєрідності походження цього нашого українського традиційного святого образа.

(Ім'я св. Покрови носить Паланка УВК на ЗСА-Схід)

«УКРАЇНСЬКЕ КОЗАЦТВО» **«UKRAINSKE KOZATSTVO»**
 квартальник Veterans' Brochure
Українського Вільного Козацтва Ukrainian Cossack Brotherhood
Редакція:

Головний редактор і адміністратор — Антін Кущинський
 Співредактори: Петро Федоренко, Павло Бабяк, Михайло Петруняк,
 Евген Курилюк і Володимир Засадний

Address:

«UKRAINSKE KOZATSTVO»
 2100 W. Chicago Ave.
 Chicago, Ill. 60622 — U.S.A.

— X —

ЗМІСТ Ч. 5 (39)

Наказ УВК на свято Покрови	Стор. 1
Тарас Шевченко — Іржавець	3
Князь Ян Токаржевський-Карашевич — Свято Покрови Богородиці	3
Антін Кущинський — Слава 1-го листопада	6
Панас Пилипенко — 359 надгероїв України	10
Дмитро Донцов — Тип запорожця у О. Стороженка	12
Александр Ленісов — Лист запорозьких козаків	17
М-гр Володимир Савицький — В темряві віків	23
М-гр Осип Губчак — На Сході — ми	25
Михайло Гетьман — Січові Стрільці співтворці "Цуду над Вісловом"	28
Ніна Косенко — "Диверсанти"	29
Годиться знати	34
Наша зміна	37
Ф. Любінєцька і О. Кузьмович — Правила доброї поведінки	43
Євгенія Чайка — Лицар на білому коні	44
Антін Кущинський — За національні молодечі організації	46
Евген В. Курилюк — Храм	51
На 60-му році існування У. В. К.	53
Юрій Клен — Поклін героям	59

— X —

ЩОБ НЕ БУЛО ЗАТРИМКИ
У ДАЛЬШІЙ ВИСИЛЦІ «УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА»
ПОСПІШІТЬ ПРИСЛАТИ
ПЕРЕДПЛАТУ НА 1977-Й РІК:
 для ЗСА, Канади і Європи 7.00 доларів американських,
 для Австралії 5.00 доларів австралійських
 Ціна окремого числа 2.00 американських долари

— X —

Пере́друк дозволено з поданням джерела

УКРАЇНСЬКЕ КОЗАЦТВО

Рік XIII

ЖОВТЕНЬ — ГРУДЕНЬ 1976

Ч. 5 (39)

НАКАЗ

УКРАЇНСЬКОМУ ВІЛЬНОМУ КОЗАЦТВУ
ЗА ПОРОГАМИ БАТЬКІВЩИНИ
на свято Покрови Пресвятої Богородиці
дня 14-го жовтня р. Б. 1976-го

ДОРОГІ ПОСЕСТРИ Й ПОБРАТИМИ Й ВСІ, ХТО ВІРУЄ У ВСЕМОГУЧОГО ГОСПОДА БОГА, ХТО ПРАГНЕ АКТИВНО БОРОТИСЯ ЗА УКРАЇНСЬКУ ЄДНІСТЬ, ЗА ВІЗВОЛЕННЯ НАШОГО НАРОДУ ВІД СУПОСТАТА МОСКВИНА ТА ЗА ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ САМОСТІЙНОЇ ДЕРЖАВИ!

В день старовинного і традиційного нашого козацького і всього війська українського та всенароднього свята Покрови Пресвятої Богородиці засилаємо Вам усім з Вашими Благородними Родинами сердечне й палке привітання!

Ще Великий Король України Ярослав Мудрий віддав в 1037-му році Україну, свій нарід і своїх славних дружинників під опіку Пресвятої Богородиці. За лицарської Козацько-Гетьманської доби Гетьман Пилип Орлик уклав в Конституції Козацької Держави в 1710-му році, що свято Покрови має вважатись третім державним святом після Різдва й Воскресіння Христового і того закону ніхто з правителів землі Української не відмінив і він є для нас в силі і по цей час.

Певидима сугестія наших предків, їхній досвід і мудрість з їх загробного вічного життя пригадав ту повинність святкувати Покрову вже в останній добі Визвольної Боротьби України і Командир Української Повстанської Армії Генерал Тарас Чупринка видав наказ 1947-го року і після 900 років повторив волю Ярослава Мудрого і свято Покрови встановив святочним урочистим днем добровільної Української Повстанської Армії.

Це був найшляхетніший зворот до історичної традиції Княжо-Королівської доби і доби славної Козаччини. Це був зворот до історичної традиції християнського тисячеліття.

Святкування Покрови Пресвятої Богородиці є наче віднайдення пречілюющего джерела козацьких духових та фізичних сил, потрібних нам тепер так само, як були вони потрібні для наших далеких предків в боротьбі проти загарбників наших: землі, волі й культури і всіх наших святощів. Щих сил нам потрібно, щоб ми і все українське суспільство не згубили в собі козацького серця і не розпорошились в мирській су-

єті або не пішли служити чужим ідеям, чужим інтересам, чужим богам.

Віримо, що коли Цариця Небесна, Мадонна Козацька допомогла княжим дружинникам і козакам-січовикам перемогти різних азіятських наїздників, що щезли "як роса на сонці", то Вона наша Владичиця, вимолить у Господа Бога прощення провин народу нашого та кінець його випробування чужих нехристиянських форм життя. Віримо, що прийде збройна боротьба з останнім супостатом-загарбником України, український народ повстане і відродиться в ньому козацька слава і підніметься меч, як заступник правди і права, і під всесильним Покровом Богородиці наш народ переможе. Бо ж жадна імперія, насильством збудована, не встоялась а розпалась.

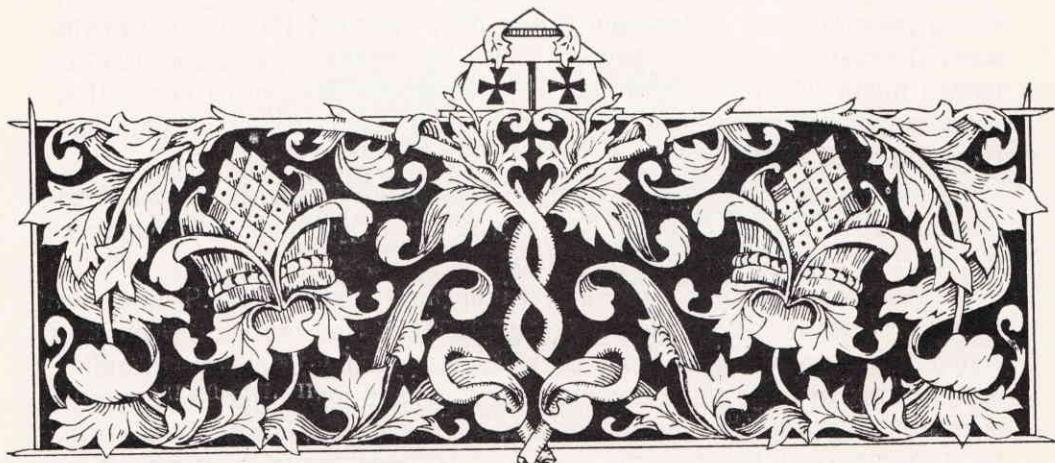
Тому, засилаючи всім Вам, Дорогі, з нагоди свята Покрови найщиріші та пайщедріші побажання здоров'я, сил і щастя, закликаємо зміцнення віри в Божу поміч та до дальнішого гарту в ідейній боротьбі за Українську Справу при побратимській єдності Вам на честь, а Україні на славу!.

ВОЛЯ УКРАЇНІ ! СЛАВА КОЗАЦТВУ !

Павло Шандрук
Ген. Штабу Генерал-Кошовий
Командир
Української Національної Армії
Почесний Отаман У. В. К.

Антон Кущинський
Генеральний Значковий
Кошовий Отаман У. В. К.

Тарас Шевченко

І Р Ж А В Е Ц Ъ

Як мандрували день і ніч,
Як покидали запорожці
Великий Луг і Матір-Січ,
Взяли з собою Матір Божу,
А більш нічого не взяли,
І в Крим до хана понесли
На нове горе-Запорожжя.

Заступила чорна хмара
Ta білу хмару,
Опанував запорожцем
Поганий татарин;
Хоч позволив хан на пісках
Новим кошем стати,
Ta заказав запорожцям
Церкву будувати;
У наметі поставили
Образ Пресвятої
I крадъкома молилися...

Мордувались сіромахи,
Плакали, і з ними

Заплакала Матір Божа
Сльозами святими;
Заплакала Милосердна,
Неначе за Сином,
I Бог зглянувсь на ті сльози,
I на Україну:
За козацькі i за тії
Пречистії сльози
Побив Петра, побив ката
На наглій дорозі.
Вернулися запорожці,
Принесли з собою
В Гетьманщину той чудовий
Образ Пресвятої;
Поставили у Іржавці
В мурованім храмі.
Огам Вона ї досі плаче
Ta за козаками.

Написав ці рядки наш Пророк Тарас Шевченко в Орській фортеці в 1847 році, стодвадцятьдев'ять літ тому, та як вони нагадують сучасність нам, нащадкам тих козаків...

† Князь Ян Токаржевський Каравеевич

СВЯТО ПОКРОВИ БОГОРОДИЦІ

(Уривки з праці виданої Об'єднанням
бувших Вояків Українців у Великій
Британії, Лондон, 1953)

«Освічується небо і земля, церква
світиться, всі люди веселяться, це ж
бо Мати Божа з воїнством янголь-
ським, з Йоанами Святыми, Христите-
лем і Богословом, з пророками і апос-
толами, непомітно вийшовши, мо-
литься до Сина свого, просить поми-
лувати людей слав'яних той празник
Покрови».

Так співає Церква в день Святої По-
крови, того свята, що так сильно вко-

ренилася в звичаях українського на-
роду, що стало неначе національним
святом на рівні з тими, як Різдво Хри-
стове, Великдень, Іван «Купало».

З часів козацьких культів Святої По-
крови ще посилився, про що свідчать
численні козацькі Церкви їй присвя-
чені з жовтневим відпустом і празни-
ком, де борці за українську правду
били поклони і віддавали себе під за-
хист Пресвятої Діви Марії. Під тим
впливом поглиблювалося містичне від-
чуття легенди і прив'язаність до цієї
форми культу Богородиці.

Бо ж, дійсно, в самому змісті культу
Святої Покрови є сполучена любов до
Матері Христової і віра в її опіку. Во-
на ж нас покриває своїм материнським
плащем «чесним омофором, покрива-
ючи вождів і народ від усякої напас-
ти», як каже літургія.

Коли саме і з якого приводу встано-

вила Східня Церква святкування Святої Покрови?

Вибираючи з досить численної літератури, присвяченої цьому питанню, мусимо прийти до переконання, що воно зв'язане з кількома подіями і чудами, приближно однакового змісту.

Дехто з візантійських літописців відносить встановлення того свята до чуда, до певної міри зв'язаного з Україною і українським морем, як не фактично, то принаймні в часі. В 865 році під муррами Царгороду з'явилася «руська» флота з 200 кораблів, під проводом пануючого тоді в Києві Аскольда та його товариша Дира, тоді ще поганів. Столиці і цісарству загрожувала велика небезпека. Тодішній патріарх царгородський Фотій, той самий, що перший намагався зірвати зв'язок з Римом, виніс проти ворогів на берег моря велику святиню, яка переховувалася в Бляхерському соборі — плащ Матері Божої, і з піснями та молитвами погрузив її в воду. Негайно зірвалася буря, море покрилось хвилями і піною, руські чайки і кораблі розліталися, як горіхові шкаралупини. Перелякані і вражені чудом русини не тільки занехали облоги, але

Аскольд і Дир прийняли християнство і, вернувшись до Києва, побудували церкву св. Іллі.

Однакче, в поважних джерелах мірологічних, як східніх так і західніх, не згадується про це чудо як безпосередню причину встановлення свята, а про зовсім інше, хоч подібне, яке мало місце кільканадцять років пізніше.

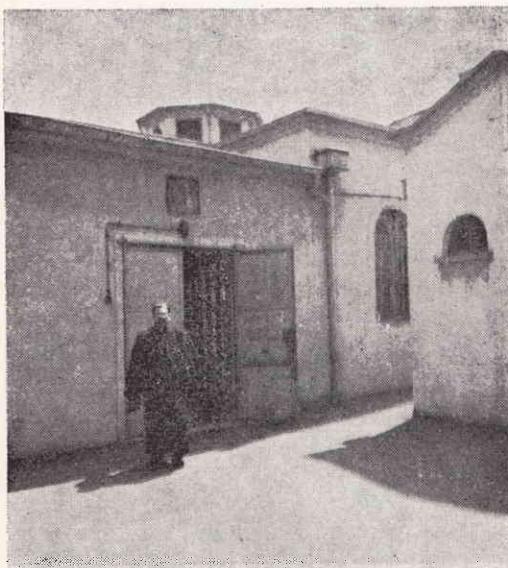
За часів імператора Льва VI Філософа (886-912), людини безхарактерної і безвольної, інтриганта і казуїстичного формаліста в справах науки і віри, боягузя, опанованого своїми фаворитами — знову загрожувала Царгородові небезпека арабської навали. Позбавлені проводу, розгублені греки цілком впали духом. І одної ночі в тому ж Бляхернському соборі перед святыми образами і реліквіями, захованими в віттарі, молились два ченці — пізніші святі — Андрій Еал і його учень Епіфаній — і побачили чудесну появу: Мати Божа в оточенні святих і янголів, заступаючись за греків і імперію, покривала їх своїм плащем, даючи їм непереможний для невірних сараценів захист. Вийшовши з церкви, переказали вони своє видіння імператорові, воїкам і народові, які окріпли духом, набрали відваги, мужності, пішли в бій і прогнали поганців.

Такий привід до встановлення свята подає біограф св. Андрія — Никифор, якого цитують всі автори, що про історію цього свята писали.

Нагадує нам Свято Покрови наше бурхливе Чорне море, по якому плавали наші предки, коли з Олегом прибивали на воротах Царгороду його щит, коли, запорожці спаливши Кафу чи Синопу, здобували турецькі галери та, як кошовий Сулима, дарували їх Папі.

Нагадує воно нам лицарську традицію Запоріжжя, де січова церква Святої Покрови була якби висловом тої віри, яку запорожці покладали в Богородиці а також символом її над ними опіки.

Запорозьке Військо — це чернечо-лицарський орден, яких було багато на заході, але які всі майже були зв'язані зі сходом чи місцем засно-

Влахернська (Бляхерська) церква, в якій явилася Божа Мати з омофором в руках.

вання, чи хочби лише офірною боротьбою з мусулманським -бусурменством».

Приєччування січових головних церков на Хортиці, на Томаківці, на Микитині Розі, потім Нікополі, чи в селі Покровському, Святій Покрові — тому по цілому світі вшанованому символові Опіки Богородиці. На своїх церковних іконах, з яких Покровсько Никопільську наводить у своєму творі «Запорожие в остатках старини и преданіях народу» Дмитро Яворницький, вони малювали Маті Божу часом в українськім одязі, покриваючи своїм святим омофором козаків, серед яких, можна догадуватися, на перших місцях, отаманів і полковників, «лицарів заправлених в праведних боях».

Відгомін цієї діяльності дійшов і до нас у відомій «протестації» митрополита Іова Борецького та київського духовенства з 28 квітня 1621 року скажено, в зв'язку з характеристикою козаків, які ходять «за віру на невірних» та «своєю метою ставлять визволення невільників», що «це певно, що на світі ніхто по Богу не чинить поневоленому християнству такого великого добродійства, як греки своїми окупами, король еспанський свою силою фльотою, а військо Запорозьке свою сміливістю і перемогою. Що інші народи виборюють словом і дискурсами — то козаки доказують своїм ділом».

Згадка рівночасна про козацькі завдання визволити невільників і про еспанську фльоту це є напевно вплив Мерцедарів, які і «дискурсами» і «ділом» захищали християнський світ проти найдалі на захід висуненого огнища Ісламу і визволяли невільників. Цей орден «делля Мерчеде» був заснований в Барцельоні після того, як 2-го серпня 1218 року Маті Божа повілася рівночасно трьом особам і доручила їм заснувати Орден для звільнення силою чи викупом невільників з мусулманського полону. Образи і ікони Богородиці «делля Мерчеде» розійшлися по цілому світі, а на них Маті Божа розгортає свій плащ широко, під яким знаходять захист Папа, єпи-

скопи, ченці, лицарі і вірні.

З заходу цей вплив («делля Мерчеде») дійшов у великих церковних образах, як, наприклад, у Переяславському соборі (Це за часів поневолення України царською Москвою. Редакція «УК») де на самім переді образу (замість Папи і єпископів. Прим. редакції «УК») представлена Петро I і його жінка Катерина в оточенні двора і вірних, що вдивляються в Маті Божу, яка над ними розгортає свою покрову.

Перестаралися ті, що цей образ замовляли, малювали і уміщували в храмі, бо трудно гадати, щоб Покрова Богородиці мала покривати і богохульників та публічних злочинців. Для нас образ цей може служити загадкою лише, що від заслуженої кари за кволість духа, за нехтування обовязками не зможе захистити нас і омофор Пресвятої Діви, і молитва її, і її слізоз...

Свято Покрови є святом героїзму, бо в усіх випадках, коли воно виникало, булъ це завжди в зв'язку з якоюсь воєнною метою чи подією, коли Пресвята Діва Марія скріплювала духа свого лицарства, чи, подаючи йому свій пояс, як символ служення її, або нагороди за вірну службу, чи покриваючи вірних своїм плащем, який захищав їх від кожної земної небезпеки, а часом і від стріл Божого Правосуддя, бо рівночасно Вона молиться до Бога, щоб змилосердився над кволими і хиткими грішниками, даючи їм час на поправу.

Майже всі великі патріоти, які клали всі свої сили а то й життя на вівтар Батьківщини, були прив'язані до всіх проявів вшанування Богородиці.

Тому зрозумілим є, що наши військові (згідно, наприклад, з недавньою постановою УГВР, на цей час фактично найвищого органу національної влади в краю), вважають Свято Покрови Пресвятої Діви святом українського війська.

День цей є зв'язаний з нашою віковою традицією, позиченою з Царгороду, де про неї забули... ославленою на нашім морі, оживленою козацькою побожністю на Запорожжю, збереже-

ною в нашім війську і всім нам доро-
гою.

Так численні лицарі, по цілому світі,
мужньо йшли на «праведний бій», бо
бачили над собою Покрову Божої Ма-
тері, Символ її Опіки мали так у своїх
боях українські повстанці, що борять-
ся з пекельними силами, які заперечу-
ють само існування Бога. Повстанці
вірять, об'єднані з народом-мучени-
ком, в захист і опіку Пречистої Діви:
«Обрадована радуйся, з Тобою Гос-
подь, подай світові Милості велику

Твою, миру Покрову».

Від редакції «УК»

Автор праці про Свято Покрови бл.
п. Ян Токаржевський - Каравеич за
часів новітньої Української держави в
1918-21 роках був у дипломатичній
службі за Гетьманату і за Директорії
УНР: спершу першим дорадником ук-
раїнського посольства в Відні, а по-
тім послом в Туреччині. А в роках 1922
-24 в екзильному уряді УНР — Мініс-
тром Закордонних справ.

Антін Кущинський

СЛАВА 1-ГО ЛИСТОПАДА НАЛЕЖАЛА МОЛОДИМ ГЕРОЯМ

Гармати, кріси, кулемети,
Куди, куди то ви ідете?
Над Сян, над Тису чи над Дон?
У свати, чи на похорон?
Хто вас двигнув? Хто вас веде?
Чи знаєте, куди і де?
Вам не страшний степів простір
І моря глиб і нетрі гір?
Де ваш союзник? Світа пів
Завзятих ваших ворогів!
Поляжете, як степова
Ордою здоптана трава,
І з ваших тіл і з ваших мрій
Буде колись новий погній..
Спиніться, станьте й рад-не-рад
Вертайте поки час назад..
Не чують... Йдуть... Як журавлі
У хмарах гинуть і в імлі.
А все ж таки, остався слід,
Куди пройшов отсей похід.
Незримий слід, нестергтий слід
Від серця до серця, від роду в рід.

Н. М.

Осъ так у своїй надхненій візії поет
охарактеризував неуступну, відчайду-
шну поставу нашого вояцтва в Україн-
ській Визвольній Боротьбі та історич-
не значення його чинів, слід яких іде
«від серця до серця, від роду в рід».

Щоб не забувався той слід і між на-
ми та не заростав бур'яном турбот
щоденщини і добробуту поза батьків-
щиною, полиньмо думками у ті вже
понад півстолітні часи новітнього від-
родження нашої Державної України, у-
частниками або свідками якого були
ще многі із нас.

Розкриймо сторінку нашої історії
за листопадових днів 1918 року, днів
геройських змагань за волю і честь на-
ших Західних Земель, за славу нашої
Галицької волості.

Галичина — Українське королівство
Данила, Лева й Юрія дала нам Гетьма-
на Петра Конашевича Сагайдачного,
родом з під Самбора що громив мор-
ськими походами Царгород, Трапе-
зунд і завдав жаху москалям під са-
мою Москвою. Галичина дала в Яро-
славі освіту Гетьману Богданові Хме-
льницькому, що знищив польське па-
нування аж Варшава затримтіла. Га-
личина прийняла в свою землю тіло
Гетьмана Виговського героя Конотоп-
пу, яке його Дружина похоронила у
Манявському скиті. А в ці новітні ча-
си в Галичині у Львові стався історич-
ний зрив.

День зриву 1-го листопада є для нас
тим цінний, що того дня було дано ще
раз новий приклад і науку нашему на-
роду, що свободу і право на своїй зе-
млі не можна здобути тільки нарада-
ми, постановами, конференціями, до-
говорами, деклараціями чи прохання-
ми до сильних миру цього та коекзи-
стенціями і чеканням, а треба її брати

силою, зброєю і найдорожчою за неї жертвою — кровію її синів вірних.

Ще Гетьман Іван Мазепа залишив нам заповіт:

«Ей, Панове Енерали,
Чому ж єсте так оспалі!
І ви, Панство Полковники,
Без жадної політики,
Озмітесь всі за руки,
Не допустіть горкої муки!
Матці своєї болш терпіти!
Нуте врагов, нуте бити!
Самопали набивайте,
Острих шабель добувайте,
А за віру хоч умріте,
І вольностей бороніте!
Нехай вічна буде слава,
Же през шаблі маєм права!»

І ось та слава ожила й знову пригадалась в подіях 1 листопада 1918 року в Галичині в повній красоті, силі й непереможності бравурного молодечого збройного виступу. Галицька волость Великої землі української тоді ще раз доказала, що вона є п'емонт України.

Як до того прийшло і як те сталося коротко тут пригадаємо. Але тему свою обмежимо завданням показати, що найбільша слава за 1-ше листопада, за рішучість і беззастережену відданість ідеї належить безмежній любові до Рідного Краю нашого молодого покоління того часу на чолі з молодим тоді, щойно 30-ти літнім сотником Дм. Вітовським.

Це він, а ніхто інший вплів золоте гильце у вінець слави старославного краю нашого — Галичини.

Перша світова війна добігала кінця. Австрія, цей зліпок різних народів доторгала й розвалювалась. Австрійський цісар Карло звернувся до Президента Вільсона з проханням миру. Повстав проект мирових умов, між якими була вимога, щоб народи Австро - Угорщини дістали самоуправу. Тому цісар Карло дає відозву, що держава перетворюється на федерацію.

Але ще заки прийшла Вільсонова відповідь, відбувся у Львові зізд Ук-

райнської Національної Ради на чолі з д-ром Костем Левицьким, яка складалась з українських послів до Віденського парламенту та представників всіх українських політичних партій. Той зізд ухвалив, що з Галичини, Лемківщини, Буковини й Закарпаття твориться Українська Держава. По тій ухвалі вислано до Відня делегатів, щоб добути від австрійських міністрів усталення й підтвердження границь та прав запроектованої держави. Але мініstri ту справу відкладали з дня на день.

В той же час, у вересні у Львові було створено український Військовий Комітет, до якого було притягнено старшин українців з кожного військового відділу австрійської армії, стаціонованих у Львові. Але ті відділи складались переважно з старих вояків «краєвої оборони» та з хворих, що перебували на лікуванні. Важко було тих підтоптаних і перевтомлених війною старих людей заняти визвольною політикою і ще важче надихнути, одушевити. Вони здебільшого цікавились лише тим, коли буде кінець війни та коли вже вони підуть додому. Лише курінь Чернівецького полку, що складався з молодих людей та українці у відділі військової жандармерії під командою молодого поручника Огоновського були надійними. Та тих сил було замало. Тому з ініціативи молодого підхорунжого УСС Дм. Паліїва чинність Військового Комітету поширено поза Львовом, майже по всіх повітах.

Тим часом події розвивалися з несподіваною швидкістю. При тому кожний з народів Австро-Угорщини стремів і вже підготовляв або свою незалежність або приєднання до свого материного пnia. А наша Національна Рада старших політиків ще чекала дозволу й затвердження її ухвали від австрійських міністрів та радилась, як би те дістати.

Поляки ж вже готовили проголошення постановя Ржечі Посполитої з прилученням до неї всієї Галичини.

Члени Військового Комітету розуміли, що їм може припасти якась відповідальна роля, а в них не було навіть

начальника, що їх інтуїтивними стреміннями керував би. В ту бурхливу пору ніхто не відважувався таку відповідальність взяти на себе. Тому звернулись до УСС-ів що були тоді на Буковині і ті прислали у Львів сотника Дм. Вітовського. Він приїхав 30 жовтня і відразу переняв провід. Того ж дня присутній на безконечному довгому засіданні Національної Ради і побачив, що вона все ще чекає що Відень дасть їй у руки владу. А ситуація була зовсім не до чекання. Вояк зрозумів повагу становища і діє. На швидку руку виділено українців вояків з австрійських полків і здорових з шпиталів. До служби під зброю зголосилась поважна кількість гімназійних учнів, учнів духовної семінарії та робітників. Так Військовий Комітет диспонував відділом наскоро озброєних тільки легкою піхотною зброєю до 1.000-1.200 душ.

Ранком 31 жовтня Вітоеський прочитав у часописах, що поляки вже перебрали владу в Krakovі і їхня комісія має прибути 1 листопада у Львів, щоб і тут зробити те саме. Це могло їм легко вдатися, бо у Львові майже всі урядовці намісництва, Краєвого Відділу і повітового староства поляки. Небезпека велика. Вітовський негайно скликає Військовий Комітет і на його засіданні рішено перейняти найближчої ночі у Львові та на провінції владу в імені Української Національної Ради, розбройши австрійські військові відділи..

Бувають ситуації, коли лише військовики розуміють повагу становища та конечність негайної, хоча й небезпечної дії..

Вітовський негайно поробив всі потрібні зарядження. Він видає накази до провінціяльних Військових Комітетів та Народних Комітетів розбройти австрійські відділи і перебрати владу в імені Національної Ради і сам ті накази підписав.

Аж тоді, коли всі справи звязані з переворотом були в русі, він пішов на засідання Національної Ради, що відбувалися майже без перерви. Наші по-літичні провідники, схильовані віст-

кою про польську активність, вирішили послати депутатію до генерала австрійського намісника Галичини з проханням, щоб він ім передав владу. Генерал зразу ж відповів, що нікому він влади не передасть, бо не має на це наказу з Відня, а бунтів і заворушень не боїться, бо має під рукою два добри батальони, які здавлять всяку спробу.

А тут саме приїхав з Відня один член Нац. Ради і запевняв інших членів, що «чув», що рада міністрів Австро-Угорщини справу розвяже 31 жовтня, а тому треба лише почекати кур'єра про те рішення з Відня. І наша Національна Рада більшістю голосів так і ухвалила — «ще чекати».

Тоді виступає з промовою Вітовський. Він рішуче спротивився такому рішенню. Владу треба взяти силою і то найближчої ночі, то є сьогодні. До військового перевороту все готове, відкладати годі. Всі накази вже відано.

— Чи Ви справді приготовані виконати військовий переворот? — спістався його президент Нац. Ради д-р Кость Левицький.

— Зовсім! відповів сотник Вітовський.

— Чи маєте стільки військової сили, щоб обсадити їй удержати місто?

— За дотеперішнimi обчисленнями маємо!

— Чи будете розпоряджати потрібною кількістю зброї, щоб здати можливий опір?

— Без найменшого сумніву.

— Чи будете мати достаточні запаси харчів?

— Здобудемо повні склади!

— Коли думаете приступити до перевороту?

— Сьогодні вночі, коло 4-ої години наші вояки під проводом старшин розброять всі неукраїнські відділи та обсадять будинки державних, краєвих і міських установ.

Така рішучість і самопевність Вітовського розброяла членів Нац. Ради і вони згодилися на повалення австрійської влади у Львові та в краю силою,

а не проханнями, чеканнями, засіданнями...

В темну, пропамятну ніч листопадовою о 4-ій годині з Народного Дому вийшли перші стежі із завданням опанувати важніці пункти міста: двірець, пошту, цитадель й військові касарні... Поруч із УСС-ами «старої войны» йшли молоденькі учні в гімназійній уніформі... Всі йшли, бо кликав їх дух славних предків, бо княжий город Львів мусить бути наш...

Тишу ночі прошили перші стріли, впали перші жертви. Вперше від кількох століть полилася українська кров за вільну Українську землю. Львів, свій Львів здобули українці.

«Український народе! Голосимо тобі вість про твоє визволення з віковичної неволі. Від нині Ти господар своєї землі, вільний господар Української Держави»... Цими словами починалась історична відозва Укр. Нац. Ради, що ранком 1-го листопада 1918 року з'явилася на мурах Львова.

А на ратуші гордо розвівався жовто-синій український прапор.

Так стався історичний акт здобуття «през шаблі» Української Держави в Галицькій половині Великої Соборної України.

I коли нині нове покоління українських борців та патріотів згадує із історичної перспективи і оцінює значення 1-го листопада 1918 р. то одне, найважніше і найцінніше стає перед очима, що сталося у Львові в ті дні і що є для нас дороговказом на майбутнє. Це одностайна в трудну хвилину, однодушна, солідарна постава всіх ук-

раїнців. Політичні партії зуміли тоді зкоординувати свої програми й поступовання навколо ідеї боротьби за волю й державу. Українська молодь — фактичний промотор і носій та перший борець із зброєю в руках за здійснення тої святої ідеї та душа листопадового зрыву сотник Вітовський та його товариши зуміли знайти спільну мову із своїми батьками — із старшим українським громадянством. В тому і була наша сила.

Маючи військо і залізничників, міг Вітовський, молодий, запальний старшина та його ще молодші співробітники могли проголосити теж диктатуру, взяти владу в свої руки. Не зробили цього, лишили її УНРаді, бо йшли у бій не за владу для себе чи особисту амбіцію супроти старших політиків, а йшли за волю й самостійну державу для українського народу.

А яким почуванням і державною політичним пляном був перенятий тоді вже підвищений в полковники Дм. Вітовський, свідчить його телеграма, яку він вислав зразу ж ранком 1-го листопада 1918 року до Києва:

«Занятий українським військом Львів посилає поклін Києву столиці Соборної України!»

Від Редакції «УК»

Вшановуючи пам'ять Героїв Листопадового Чину, яких Студентський Курінь УВК в Едмонтоні ч. 31 обрав за своїх Патронів, помістили ми цю доповідь, що була виголошена на Вояцькому Апелі в Чікаго 6. XI. 1960 і повторена на святковій Академії осередку СУМА ім. Крут на «далекому півдні» також в Чікаго 6. XI. 1966 р.

* * *

“Ви докажіть ворогові ще раз і ще раз, що Української Революції подавити не можна, . . . що незабаром прийде час чергового переходу до широких повстанських дій, які завершаться вже повною перемогою — створенням Української Самостійної Соборної Держави”

(З відоєви генерала Тараса Чупринки в липні 1946 р.)

Панас Пилипенко

359 НАДГЕРОЇВ УКРАЇНИ

Вшановуючи світлу пам'ять Патрона Куреня УВК в Чікаго ч. 29 ім. Лицарів Базару, містимо поему ВШановного автора присвячену звеличанню Безсмертних Героїв України.

Редакція "У. К."

У дев'ятсот і двадцять першім
Москва Україну вела,
голодомором своїм першим,
на смерть мільйонів ! І була
тоді й зима вже в листопаді.
І після дощових поток,
на поміч ленінській загладі
прийшов ще й сніговий потоп!

Тоді Україну південну,
і всю українську Кубань,
морили голodom щоденно,
після московських грабувань
усіх харчів у всіх коморах,
сераях, клунях і хатах !
Червона армія голотна
жртвами рилася і в льохах!
А з нею смерть голodomорна
людей косила й на шляхах!
Вони від неї геть тікали
із рідних сел своїх і хат!
Але назад їх завертали
заслони ворога солдат.
Бо українців там мільйони
на смерть приречені були!
Їх москалі й Сінедрійони
із дітими там розіг'яли:
за Україну самостійну,
за їх визвольну боротьбу,
за протидію їх постійну,
бо відкидали, як ганьбу,
жидо-московських комуністів,
і їх державний бандитизм,
і українське їх охвістя,
та ненависний комунізм!

І щоб в Україну південну,
до всіх там вимерлих дворів, —
як у "землю обітоварину", —
пересилить своїх жидів !
Бо там Ізраїль мав постати !
Туди ж спішив і "старший брат",
щоб українцям показати
їх самостійний "шах і мат"! ¹⁾

Тому тоді, у листопаді,
щоб рятувати свій народ,
і протидіяти загладі,
у Другий Зимовий Похід
з Польщі прорвались в Україну
Петлюри славні козаки,
готові битись до загину,
як партизани-вояки.

Вони з московськими ордами,
з їх комунізмом день-у-день
завзято бились орлами,
і не раз громили їх на пень !
Атакували їх роями,
то залягаючи в снігах,
з морозно-лютими вітрами,
то в лісі, в полі — й на лугах.
Напівголодні й недоспані,
напівзмерзлі і без хат,
вони в боях, щоденно гнані,
з катами бились до гранат,
після останньої вже кулі,
як до полону їх дійшло !
Як на снігу червонім в полі
ЧОТИРИ СОТНІ їх лягло

А ТРИСТА П'ЯТДЕСЯТ І ДЕВ'ЯТЬ
уже беззбройних козаків,
кати в холодній церкві давлять
під охороною її замків ! ...
Ось їх ведуть ! Неначе тіні ...
шинелі порвані, в латках,
звишають так на їхнім тілі,
як їхня шкіра на кістках !
Але в очах їх — бліскавиці !
І гнів з ненавистю палав,
стріляв нищівно, як рушниці,
і в серце ворога влучав !
Вони їх змусили копати
собі могильний довгий рів !
І біля нього рядом стати
нешадний ворог ім звелів.

А перед ними — кулемети !
На них скеровані цівки,
щоб їх, як снігові намети,
у рів той кулями змести !
За кулеметами — селяни,
що їх зігнали — на показ —
як згинуть славні партизани,
батьки японських каміказ ! ²⁾

У двадцять перший листопада,
і в їхній той останній день,
завмерла раптом вся громада,
амовкли всі ... ані телень ...
І слухали, готові вмерти,

всі Лицарі, і весь Базар,
холи читав їм вирок смерти,
а потім крикнув комісар:
"Хто хоче жити з Вас, Петлюри,
хай приєднається до нас,
як Фітілови і Сосюри, —
взірцеві приклади для Вас !
А хто не хоче — за хвилину
впаде тут мертвий у цей рів !
В свою морозну домовину,
І на сніданок для вовків !
Отож, повторюю, рішайте:
"хто хоче жити йдіть до нас !
А ті, що ні — з усім прощайтесь !
он кулі й рів чекають вас !!!
Рішайте швидко ! Я чекаю ... —
закінчив кат і ... онімів !
Він був здивований до краю,
очам не вірив, оставів !
Бо з них ніхто не вийшов з ряду
уже приречених на смерть !
І не купив життя — за зраду,
і за свою духову смерть !
А кат гадав, що двісті й триста,
а там і ті ще п'ятдесят,
а з ними й девять — всі до чиста,
почнуть від рову геть тіжать —
від куль і смерти — без огляду !!
Але натомість — НІ ОДИН,
АНІ ОДИН не вийшов з ряду
і через декілька хвилин ! !
Хоч кожний з них свою родину
У ті хвилини пригадав,
своїх батьків, дітей, дружину,
наречену й життя прощав !!
Хоч кожний з них жахався смерти,
і чарувало всіх життя,
і не хотілось так умерти,
і відійти у небуття !
Але була їм найстрашніша
не тіла, а духовна смерть !
І Юди зрада найпідліша,
яку вони всі гнали геть ! !
Духова смерть, і зрада Юди,
жахали їх понад усе !
Ніхто з них Юдою не буде !
І зрадою себе ніхто не в'є !
Ніхто не зрадить Україну !
Ніхто не буде її кат !
Зганьбити себе і Батьківщину
Їх не примусить окупант !
І те їх "НІ" — ОДНОГОЛОСНЕ ,
В ОБІЙМАХ СМЕРТИ І КАТИВ
взірцеве буде й переможне
для всіх України синів !

"Так навіть і в обличчі смерти —
здивований питав їх кат —
не жити ви хочете, а вмерти ? ! ? !"
І відповів йому Щербак:
"Комуністичні люті гади !
не вчіть нас Каїнами стати !
Не вчіть нас Юдині зради !
не вчіть народ свій розгинати !
Такого жодного між нами
тут Юдо-Каїна нема !
Тому ми будем жити віками !!
І виросте таких ще тьма —
ЯК ТРИСТА П'ЯТДЕСЯТ І ДЕВЯТЬ
по всій Україні синів,
які повстануть і розчавлять
своїх смертельних ворогів !!
Тоді Базар і ця долина
почують всенародний спів:
"ЩЕ НЕ ВМЕРЛА УКРАЇНА ..."
"Огонь ! Огонь !! " — чекіст ревів,
як бик, поранений смертельно,
і кулеметами гремів,
косив нескорених і смерто ! —
що їх тіла він всіх убив !
І списки їх дали народу
на стінах, станціях, стовпах,
щоб ті розстріляні "за зраду"
чинили всюди страх і жах !
Але та смерть їх геройчна,
що геть відкинула життя,
одіте в зраду ненависну,
гидку як Юдина петля ! —
і той їх чин дороговказний,
безсмертний і святий, як хрест,
патріотичний, каміказний ! —
піднесли їх на Еверест ³⁾
найвищих Лицарів народів,
найвищих масових орлів,
найбільших в світі патріотів,
безсмертних зради ворогів !!
ТІ ТРИСТА П'ЯТДЕСЯТ І ДЕВЯТЬ
із Евересту височин,
усі народи світу ваблять
тих Надгероїв України,
наслідувати безсмертний чин
що з них ніхто, АНІ ОДИН ! —
в обличчі смерти, й домовини ! — ,
не став відразний Юди син,
свою не зрадив Батьківщину,
і не продався ворогам.! !
І свою Матір Україну
не запродав її катам ! !

(Пояснення на стор. 12)

1.) У 1921-22 рр. в Україні і на Кубані було виморено голодом близько 8 мільйонів українців. (див. журнал «Місія України» ч. 29, ст. 14). Страхіття того голодомору докumentально описані в книжках Івана Герасимовича та Романа Мліновецького під назвою «ГОЛОД В УКРАЇНІ»

2.) Камікази — японські літуни, що їх тисячі в 1945 р. добровільно й самогубно падали разом зі своїми бомбовозами на американські кораблі, щоб іх добре поцілити і зни-

щити своїми бомбами.

3.) Еверест — найвища гора в світі у Гімалаях в Азії.

П. С. Здійснити мій давній намір — прославити в цій поемі безсмертних Надгероя України і Базару — допоміг і прискорив генерал Олександер Вишнівський змістом присланої мені своєї книжки "ПОВСТАНСЬКИЙ РУХ І ОТАМАНІЯ" та її розділу "БАЗАР-ГОЛГОТА 359-ти".

Автор.

«МНІ ОТМІЩЕНІЄ І АЗ ВОЗДАМ», як казав про те Христос.

Дмитро Донцов

**ТИП ЗАПОРОЖЦЯ У
О. СТОРОЖЕНКА**

(Скорочено за "Правдою працідів великих")

Він був письменником переломової епохи, коли конала стара козацька романтика: коли народжувалася інша доба, в якій на Україні, як і в цілій імперії царів — "на всіх язиках все мовчало", коли націю українську — ще недавно націю козацьку — спихали на значіння однієї, нижчої верстви, або племени чужої, переможної, нації. Бояном цієї конаючої і ним воскрешеної давньої козацької геройки був Олекса Стороженко.

Головна заслуга Стороженка та, що в своїх творах відобразив він аж до самого 19 в. панівний на Україні національний тип, тип козака-запорожця, який — як джентельмен англійської нації, був до тих часів референтивною постаттю нашої нації; втіленням її найкращих національних прикмет, предметом пошані і подиву для своїх і невтральних чужинців, предметом ненависті для займанців, а для маси — зразком, який старалися наслідувати. Не треба думати, що цей тип остаточно належить уже до історії. Хоч на коротко, а з'являється він (в спробах відродження козацтва) на Україні знову в критичні для російської імперії години, під час війни з На-

полеоном I. і під час війни з Наполеоном III. в 19 в. Відродився цей тип і в часі національного-державного зриву 1917-1921, відроджується і тепер. Не завжди в зовнішніх актесуарах, в костюмовці, та зате в характері, в дусі, у вдачі людей. Подекуди і в зовнішності — носили ж гайдамаки 1917-1919 рр. такі самі оселедці, як і січовики, або як тисяча літ тому великий князь Святослав.

Відтворюючи несмertний тип запорожця, Стороженко описував те, що бачив і що чув. А з розкиданіх уваг і спостережень можемо собі відтворити як живу людину, цей козацький тип. Насамперед уже самий зверхній образ запорожця був образом якоїсь легендарної людини. Оповідає Микита Корж: "Одежа в усіх запорожців була однакова і одного кольору: жупан, зверху черкеска з вильотами, штани саєтові, чоботи сапянці, пояс шалевий і шапка кабардинка кругла, наоколо і зверху павхрест обложена золотим порзументом, а од дощу в походах носили з вовни косматі бурки." У великі празники, або в гості — "кожний одягався подостатку, в дорогі жупани червоні, амарантові, блакитні з золотими шнурами і китицями. Запорожці кохались в дорозі броні, в золоті в конях, та ще й, щоб сідло було в сріблі і золоті ... Спереду сідла висіли дві кобури з пістолями ... Ратище, пчабля, а на грудях широкий через набитий в два і три ряди патронами. Запорожці голили собі голови й залишили тільки повище чола одну чуприну ... Як виростала то закручували її за вухо ... оселедець. Бороди голи-

ли, є вуса зоставляли і ніколи їх не підстригали”.

Заправлялися до своєї небезпечної служби запорожці часто з малку, або з юнацьких днів. Батько або мати посилали сина на Січ, як у школу, де формувалася людина, ”набирала шліфу на все життя. А навіть хто хотів женитися — і то перш на літ п'ять посилали за Пороги, щоб побув на лицарській стражі, а тоді вертався”. Іноді суджена сама на те намовляла хлопця, ”щоб прибав собі козацької слави”, як тоді казали. Був ще й інший спосіб гартувати і формувати людину — оповідав Стороженкові Микита Корж: ”У нас в Січі такий був звичай — дратують чоловіка поки сам з себе не стане кепкувати, от тоді вже і розумний. Це вже така в нас запорожців натура, не кепкують з чоловіка, а тільки дратують його. Бува як іде січовик через слободу, то вже здалека його чутно. Штриха палицею попід тином, а собаки на нього, як на вовка, і брешуть, і скиглють; углядів хлопця, щонебудь єсть, от у його і одійме, то воно і заголосить; стрінеться з чоловіком, коли добре убраний, у новому, то й штурля в його або тванюкою, або сміттям, — та й заведеться. Не займе тільки молодиці або дівчини. Доставалось і мені грішному, і мене доволі дратували поки не вимуштрували, був і на послушані в Коші, і при куріні, і в цьому зимовику. — Яке ж це послушання було? — А таке: Що скажуть, те й роби, в вогонь, у воду лізь, коли звелять; дадуть тобі шматок хліба, та заборонять їсти, то з голоду опухни, а хліба того й не покоштуй. І таке ще було, це і мій хрещений батько робив зо мною, як я ще був пахолком. Було порозісає дукати, таляри, буцім то погубив, а я стану підмітати курінь, позбираю та й одам йому, то він і перелічить, бачить, що всі, не хапнув ні одного, от він і погладить мене по головці та й скаже: ”Микитасю, буде з тебе чесна людня!” Таким самим способом до свого великого уряду заправлялися колись і римські цісарі.

Запоріжжя — це була не тільки

школа воєнного ремесла, а й школа характеру, гарту й мораль ної дисципліни! Тодішня еліта наша формувалася не під гаслом ”граб награбоване!”, — не в ідеях, що людина має до загалу лише права, але й обовязки; що членів еліти добирається не після прімет фаховости, або удаваної вірности якійсь програмі, лише після їх вартости, як людини; передусім формували характер, мораль і внутрішню дисципліну кандидатів такої провідної верстви.

Хто ж не корився дисципліні, до того не були ”виразумілими”, як до людини ”рідної своєї крові”; не знали під тим оглядом фальшивої, перечуленої ”гуманності”. Хто порушив дисципліну, чекала того сувора кара. Той самий Корж оповідав Стороженкові: ”Як деякий харцизяка попаде в руки, то суд йому короткий був... За грабунок і смертовбивство карали смертю. Кари були такі: перша — шибениця; стояли ті шибениці в кожній паланці, на перехрестях і по великих шляхах. Засудженого, було, щівзеть верхи під шибеницю, накинуть на шию сілце, та й шмагонуть коня нагайкою... Так він і мотається поки кістки не порозіпаються в примір і на страх другим; і вже ніхто трупу його зняти не посміє, бо за те теж повинен смертної карі”. Друга кара — ”гостра паля, деревляний стовп, заввишки два сажні, а на верх того стовпа залізний спис... І сидить той труп на списі... як вялена риба”... Третя кара — кий запорожські... ”Так він лежить, прикутий до стовба, поки його до смерти не забють — щоб знав, як красти і розбивать”.

Послушання було тверде, бо тверда була служба, до якої заправлялися запорожці. Була це каста, був це орден оборонців віри, справедливости і своєї країни.

Завдання запорожців діяти — ”на тім полі, що оруть шаблею, сіють смертю і поливають чоловічою кровю, думаючи, чи не виросте на йому щаслива доля для людей” — доля України.

їни. А ця Україна і для них і для Стороженка — то не була мила, затишна, ідилічна закутина, провінція, не Україна книшів і запіканок. Стороженкові і вона ввижається як країна — "значна, сановита, гарна, пишна, величава".

Військовим промислом і отим послушанням виховувалися на Січі залізні натури, незвиклого гарту духа, — предмет подиву і страху звичайних смертних. Корж оповідає: "Звичай паничу, запорожці були дуже чудні... Бо народ був з біса хитрій і спритний, а хоч деякі з них і удавали з себе дурнів, так виходило по приказці: Зверху дурень а на споді розумний! Були вони загартовані в усікій нужді і біді, так ніяке лихо їх не лякало. Гострі були на вигадки, любили і жарти і сміхи, любили й добре погуляти, весело жили на світі, сміючись і вмирали".

В романі «Марко Проклятий» каже князь Ярема Вишневецький про козаків: нічого він з ними не зробить — "сотнями вішаю, четвертую, сажаю на палі, а вони ще гірше піднімаються... Запеклий з біса народ!" Коли Кобзу з товаришами вели поспіаки на шибеницю, — "ніхто б не пізнав глянувши на цю юрбу, кого ведуть на муку, бо наші небораки йшли собі браво, жартували". Молодий парубок, який тільки що починав жити, чуло промовив до Кобзи: "А що скажуть наші, як довідаються, що сталося з нами?" — "Скажуть, — перехопив Барилу, — те, що сказав циган: Пішли наші вгору, дядька повісили!" Відвагу свою так декларує Кобза: "У мене такий звичай, що куди б я не прийшов, то вже відти не піду, доки сам не схочу". Не боїтесь нічого — "боюся — каже — тільки нечистої смерті".

Вдачу мали запорожці сильну, пристрасну, непогамовану, якій усі прикмети душі уділив Господь неабиякими дозами... Щиро-козацька душа... Палкий був, як той порох... тільки що не так, не по правді, то й очі заблищають і за шаблю хапається,

на ніж полізе". Та найбільш яскравою постатью колишнього запорожця є пасічник "Межигірський дід": Якийсь чудний був, — зовсім і на пасічника не походив" — ... він літ п'ятдесят був січовиком, та як з старівся, прийхав у Межигір'я і зробився у ченців пасічником... Бува, як зачнуть об війні розмовляти, то дідуган зараз і в боки береться і вус крутить, і чорта згадує... Поки не вище, то було Апостола читає. А голос такий у його був, як з бочки. Аж глина з стелі сплеться. Як же випив чарку — другу, — то вже годі з Писанія, зараз почне пісні співати, та таке вигадувати, що хоч з хати тікай... Така вже бачте, запорозька натура. Ні літа її не вивітрять, ні під сивим волосом не сковашеться". Це вже вояк і волоцюга, одна стихія, сильна і буйна. А тут же й друга — "і молився він якось чудно, не так як ченці, а мовчки. Раз мені довелось і бачити, як він молився. Прийшов до нас та й забалакався до пізного вечора... От батько і уговорив діда переночувати у нас." "Ориєю, — каже — постели пан-отцеві у світлиці". Узяла я перину, подушки і пішла, стелю, а тут і чернець увійшов. Тільки увійшов, так і хряпнувсь навколошки; як ударить себе в груди, так руки й заклякли в його навхрест; як гляне на ікону, аж очі, що вже від старости позападали, — викотились і заблищали, аж побілів, як крейда! Як глянула я на діда, то мені здалось — не то Господь, і стіна почула його молитву!... Не довго і моливсь: устав — тут тільки доглядівсь, що я у світлиці. "А що ти-каже-тут робиш?" — "Стелю для Вас..." А він мене цмок — і поцілував. "Нехай же-каже — тобі за це присниться гарний козак!"

Молитва без слів! Цеж вища форма контакту з Богом. А недовга молитва це ж свідоцтво незвиклої духової концепції!

Яка пристрасна, горіюча душа хвалася в тілі того колишнього запорожця! І якою мусіла вона бути в нього замолоду! Це були ті "запеклі душі" Шевченка, про яких він писав: "Вогонь запеклих не пече". Люди та-

кого духа справді могли запалити світ.

Благородство — це була основна прикмета запорожця. Грошима гребували. Як той Дорош, що як старий став, з козака у пустельника-пасічника перемінivся. "Тими грошима, що за мед добував, ніколи не користувався, віддавав бідним людям на будову, що приходили у степи селитися зимовиками, або однеє до церков ігумена Самарсько-Миколаївського монастиря". *Нерушимою річчю було в запорожців козацьке слово*, як ще донедавна слово брітійця в колоніях.

В «Марку Проклятім», під час шлюбного бенкету, в палаці князя Яреми, закоханий у молодій княжні запорожець Кобза крізь вікно зриває їй з сукні шлюбну квітку. Його зловили, разом з іншими, гайдуки князя, та квітки не знайшли. Але коли, замісць нього, потягнули на палю товарища, Кобза признається. Це була та шляхетна одвага запорожця, який щодня ризикував життям, за приказкою — "або мед пе, або кайдани тре".

Мали вони свій КОДЕКС ЧЕСТИ — "Лицаря і кавалера", — який у Стороженка зветься "Лицарська регула". Люди цієї регули, козаки Кобзи, різко протиставляться т. зв. вовгурянцям, горлорізам. Хоч і карали запорожці ворогів, та "не втішались іх муками, бо ще не загубили свого серця". Коли отаман вовгурівців ударив звязаного полоненого, Кобза гrimнув: "Отамане, нечесно бить звязаного чоловіка!" На докір отамана, що за ворога заступається, відказує Кобза, що не за ворога заступається, а за лицарську регулу. Знали запорожці, що без цієї регули і військо в банду розбишак обернеться, і супільство — в орду. І тут знову ота "регула" запорозька — це ж була та сама "ля регл французьких шевалерів. Не дурно самі козаки звали себе *шляхетно уродженими*". Не дурно Шевченко звав їх старшину — "козацьким панством", як орден людей не підвладних, а вільніх: що не приватою журилися, а справами отчизни.

Другий запорожець, Гнида, передає отаманові привіт: "Старий Гуня доб-

ого тобі здоровля зичить, а Бубнівський протопоп Світ посила своє благословеніє і наказує тобі, щоб ти був лицарем, а не катюгою". Ця сама регула лицарська наказувала всяке розпруження тримати на припоні, все що розмягчало їх залізну силу. Запорожець звик сміятися зного лиха, цебто не давати йому волі над собою, не виявляти на зверх своїх огірчень, Кіндрат Бубненко звірявся авторові: "Що ж, синку, нігде правди діти. Горе скребло і скребе мою душу часом і дуже скребе; та я з ним ховався від людей... Чуже лихо — людям сміх... Похлипаєш раз — люди пожалують; удруге — одвернутися, утретє — стануть сміятися. Так лучше, нехай сміються з моїх смішок, як з моого плачу". Це був той "селф-контрол", який подивляли ми колись у брітійців і який цілковито незрозумілий сентиментальним землякам.

Щоб не виявить свого суму, запорожець жартує... Устами одного із своїх герой Стороженко розводить цілу філософію козачої слези: "Козача слюза важка. Як викотиться, то неначе могилою тебе придадить... Молять Бога, щоб Він оборонив люд од огня, меча, потопу, граду, трусу і хвороби; зложи докути все те лихо, і вийде з нього одна тільки козача слізоза... Важка вона, не латво її зворушити, а як же видавлють її з ока, то горе і людові, і краю, і годині!... Викочувалася вона нераз на Україні за Наливайка, Остряниці, Полоруса, Богдана і за моєї вже памяти — при Залізяку. Може чув, синку, що вона діяла! Після Уманської тризни, хто б пізнав наше горе, глянувші, як ми бенкетували? То гуляла скажена наша недоля... То вихопиться вона полумям і спалить кілька городів, сел і містечок; то хлінє кривавою хвилею і затопить тисячі людей... Відкіль же береться те полумя, та кров, той пекельний чад? З козачої слізози!"

У інших зі сліз родиться розпач і безсилій жаль. З козачої слізози — чин і відплата... "Прийде час — і вона (козацька слізоза) знов нарібить великого лиха, коли розворашть її

необачні; задасть вона знов такий бенкет, що аж небу буде душно, аж пекло засміється і гайвороння злякається того трупу, що йому достанеться...”;

Це та сама слізоза, що й у Шевченка, який чекав, як з посіяних його сліз мечі обоводні виростуть на Україні.

Це завзяття, внутрішня дисципліна, властиве лицарству панування над собою йшли у запорожців впарі з глибокою релігійністю. Найвищий, найцінніший їх скарб — це була ”віра наша свята благочестива”, яка була водночас і цілою їх філософією життєвою, і моральним законом, і правилами суспільного порядку... У січовика вязи як у вовка: він одному тільки Богу й кланяється до землі.”... Як ця покора і ця гордовита гідність людини, створеної по образу

Божію, різничається від глупої зарозумілости приведеної в рабство члена модерної ”прогресивної” отари, який уважає за глупий забобон хилити чоло перед своїм Творцем, а в той же час бе поклони перед ідолами гроша чи влади.

Корж оповідав Стороженкові, що запорожці були дуже богомільні і крішко держались свого закону. ”Були щедрі і на подаяніє монашествующим і на прикрасу церков”... Корж показував Стороженкові стару запорозьку церкву і казав, що ”як читали Євангеліє, то всі козаки виїмали до половини з піхви шаблі; цебто, щоб знали, що запорожці завсіди напоготові боронити святу церкву і Боже слово. ”Це була активна віра тих вікопомних часів, так основно засута ”правнуками поганими”.

СВОБОДА — ЦЕ ПРИРОДНИЙ ГІН ЖИТЯ

СТРОКИ КОШОВИХ ОТАМАНІВ

Кошові отамани Запорізької Січі були найвидатнішими серед усіх діячів Низового війська. Багато хто з них увійшли до літературних творів, а деякі навіки вславлені у народних думах і піснях, стали широко знані по всій Україні.

За ”давнім звичаєм військовим”, старшину, що мала керувати всім життям коша, обирали на новий строк на вільних — загальних рadaх, до яких з’їздилися січовики з усіх ухੜів, близьких і далеких промислов, з пасік та зимишників. Такі ради, як свідчать документи, збиралися двічі на рік: першого січня і посеред року, десь близько до дня Петрасонцеворота, або на Петра і Павла — в середині чи кінці червня.

У реестрі налічується вісімдесят три чоловіка, яких за 122 роки існування посади кошового було обрано на 218 вольних рadaх (не враховуючи тих випадків, коли названі раніше залишилися ще на один строк.)

З обраних на рadaх та з єдинадцяти наказних отаманів Січі сорок двоє, окрім прізвища, мали ще й прізвисько, яке дало їм товариство.

Літнім отаманам, що вже чимало козакували і, мабуть, колись очолювали курені, обіймали посади судді, фсаула чи полковника, прізвище давали по батькові — через шанобливe ”віч”: Веремійович, Гнатович. А молодших та й видко, простіших у поводжені з громадою, але розпорядливих на кошу і зав'язтих у бою, називали привітно, приязно:

Пашко, Сацько, Федько, Ясько. Серед відомих надібаемо тільки одне прізвисько за місцем, звідки прийшов, — Дінець, і ще одне за місцевістю, де орудував, — Волошенин.

Жодного глупливого чи образливого прізвища кошових не трапляється, хоч звісно, що козацьке товариство високо ставило гумор і незважаючи на особи, залишки кепкувало з якоїсь риси вдачі чи поведінки товариша.

Зпоміж усіх отаманів від 1654 по 1775 рік семеро — Гордієнко, Кальнишевський, Лантух, Гусак, Іван Малашевич, Малий та Сірко — головували 118 чотири — шестимісячних строїв, тобто стільки ж, як тридцять шість інших, серед яких кожен був кошовим у середньому по три півріччя протягом двох, трьох чи навіть десяти років. Решту тридцять восьмеро обирали тільки по одному разу — на півроку або й менше, а двоє — на кілька діб.

Найбільший час, 1683 до 1728 року, обирали Івана Гусака але всього п’ятнадцять разів, з яких чотири рази по два і одинадцять по одному строку.

А менше за всіх були кошовими висунуті під час заколотів: 1756 року Ф. Товстоногів — на одну добу, 1769 — Ф. Пилипенко — на вісім діб.

Найчастіше на вольних рadaх запорожці віддавали перевагу славетному кошовому Іванові Сіркові, якого за 22 роки обирали 22 рази (з них п’ять по два строки), тобто майже ціле бойове козацьке життя — від двадцяти одного до сорока трьох років.

В. Фоменко
«Україна» 1970)

Александр Ленісов
Козак Всевеликого Війська Донського

**ЛИСТ ЗАПОРОЗЬКИХ КОЗАКІВ
ДО ТУРЕЦЬКОГО СУЛТАНА**

(Історичне дослідження — нарис.
 Скорочений переклад з мови донських
 козаків з журналу "Казачя Жизнь —
 Козаче Життя" 1968 рік.)

Світовою славою користається відома картина "Запорожці пишуть лист до турецького султана" пензля великого мистця-маєстра Іллі Ріпіна. Ця картина, коли була вперше показана на виставці його образів в Петербурзі 1891 року, заслужила загальне признання й викликала захоплення не лише мистецтвом її художнього виконання, але й оригінальністю перетвореного в життя історичного сюжету славного Запоріжжя.

Особистий приятель Ріпіна, відомий український митець Микола Мурашко, відмітив в цій картині слідуєчє: "... Як вона надзвичайно скомпонована! Ви підходите до картини і, звичайно, ви ніби стаете учасником

цизого гурту, це не сцена, розвернута перед вашими очима, ні, це гурт, що міцно обступив писаря, що строчить пером, і ви неминуче долукаєтесь до гурту, і тут перед вами всі ці живі типи, що рягочуть... Вірю і відчуваю, що це — один з найкращих творів Ріпіна і кращий з творів всієї Європи!..."

Ідея композиції й написання цієї картини, зародилася у Ріпіна ще в літі 1878 року.

Що ж послужило підставою в історичному відношенню для такого великого мистця, щоб перетворити в життя композиції цієї картини?

Досліджуючи докладно це питання, бачимо, що дійсно був історичний факт в житті Запорозької Січі що запорожці писали листа до султана. В першу чергу треба керуватись офіційним повідомленням редакції відомого місячника; "Русская Старина", том 6, ст. 450. С. Петербург 1872.

Там читаємо: "Султан турецький і запорожці." В багатьох рукописах збірниках знайдено дуже "кур'йозного" (дивоглядного, кумедного. Прим. редакції «У К») листа запорожців до одного турецького султана в XVII столітті. Є два тексти — один у великому збірнику минулого століття, що його

подав А. Шипков, а другий списав Н. Бахтин з архіву листувань Московського Архіву... Лист султана подаємо, як його записано в цих двох джерелах, а відповідь запорожців так, як його наводить відомий професор історик Н. Костомаров.

"СУЛТАН МУХАМЕД IV-Й ДО ЗАПОРОЗЬКИХ КОЗАКІВ. 1680 РІК.

Я, султан, Син Магомета, брат сонця й місяця, внук і намісник Божий, володар всіх царств: Македонського, Вавилонського, і Іерусалимського Великого і Малого Єгипту; цар над царями; властитель над всіма існуючими; надзвичайний лицар, ніким непобідимий; хоронитель невідступний гроба Ісуса Христа; опікун Бога самого; надія й утіха мусульман, хвилювання і великий захисник християн, наказую вам, Запорозькі козаки, здаєтесь мені добровільно і без всякого супротиву і мене вашими нападами не заставляйте турбуватись!

Султан Турецький МУХАМЕД."

В існуючій історичній літературі нема більше ніякого варіянта листа турецького султана Мухамеда IV до запорожців. Слід зазначити, що цей турецький султан був на троні від 1648 до 1687 року, то є на протязі 39 років.

Б помилкою з історичної точки погляду твердження Донського козака-поета полк. Н. Туроверова, який вважає, що лист турецького султана Мухамеда IV-го було написано й вислано Кошовому Отаманові Іванові Сіркові з Запорозькими козаками. Н. Туроверов пише про це слідуюче (Общеказачий журнал стор. 41-42 США 1949).

Козаки ніколи рабами не були. Тому для них завжди чужим було почуття улесливості. Козак має право гордитись своїм походженням. У козака є дуже розвинене почуття власного достойства. Тому, тримаючись з усіма звичайно як рівний з рівним, він робиться сміливим і ворожим, коли хтось образить це почування.

Для козака найдорожча від усього є свобода. Він не може миритись з на-в'язуванням йому чужої волі, звідки б те не походило, та ще, не дай, Боже,

з насильством та погрозами. Відстоюючи свою особисту свободу й достойність козацтва, він готовий вступити в боротьбу, не міряючи наперед ні свої, ні ворожі сили. Наведене нижче "дипломатичне" листування між турецьким султаном і кошовим отаманом Іваном Сірком, є яскравим для того прикладом.

Відношення сил між Туреччиною й Запорізькою Січчю в середині XVII століття, були приміром таким, як тепер між Америкою і Андорро або між ССРР і Монако. Сили явно не рівні, що однаке не перешкоджало говорити сміло і бути постійною перешкодою для турків у їх боротьбі проти християн.

Відповіді Сірка не можна подати повністю з огляду на присутність в ній нецензурних слів. Та відповідь не має не лише елементарних правил "дипломатичної ввічливості", але й самих елементарних правил пристойности. Але назвати ту відповідь звичайною лайкою ніяк неможливо. В ній стільки здорового гумору, твердости й сміливості, що та відповідь і по цей час заслужено викликає почуття національної гордості. Не даром та відповідь надхнула Ріпіна намалювати одну з найкращих його картин — "Відповідь Запорожців турецькому султанові", над якою він працював 13 років. Для всіх неприятелів козацтва, та відповідь являється такою, що до неї й сучасні козаки не мають що прибавляти.

На ультиматум турецького султана Мухамеда (в історичних документах всюди пишеться "Мухамед" а не "Магомет") козаки відповіли таким листом :

"Ти, шайтан турецький, проклятого чорта брат і товариш і самого Люципера секретар! Який ти в чорта лицар, як голою с...ю їжака не вб'еш; чорт викидає, а твоє військо пожирає; вражий, проклятий сину чорт би побрав твою матір; твого війська ми не боїмся. Землею й водою будемо битися з тобою. Вавилонський ти кухар, Олександрійський козолуп, Великого й Малого Єгипту свинар, ар-

мянська свиня, татарський сагайдак, каменецький кат, подолянський злодіюка, самого гаспіда внуک і всього світу і підсвіту блазень, а нашого Бога дурень, кобиляча с.... різницька собака, нехрещений лоб, хай би взяй тебе чорт !

Отак тобі козаки одвічаемо, плюгаче. Невгодень мати вірних християн. Числа не знаємо, бо календаря не маємо. Місяць на небі, рік у книзі, а день такий як у вас, так поцілуй за те ось куди нас !

Кошовий Отаман Іван Сірко зо всім кошем Запорозьким".

Відносно поданого вище Н. Туроверовим відповіді Запорозьких козаків треба сказати, що це є лише один з варіантів цього листа, всіх варіантів існує коло десяти.

Кардинальною хибою Н. Туроверова є його твердження, що цю відповідь Запорозьких козаків турецькому султану Мухамету IV, (а не Магомету IV) написав і підписав Отаман Сірко.

В цілях ствердження історичної правди, треба знати, що знаменитий козацький герой Іван Сірко помер 4 травня 1680 року. Це підтверджується існуванням його намогильного каменя на Катеринославщині в селі Каплунівка на річці Скарбна проти Дніпра в огороді Михайлія Прилипи. Це кам'яна плита, на якій зображене з головного боку: хрест з копієм, губкою і головою А д а м а, а по сторонах великі букви: I-Н, І-И, I-С, X-С, I-К, К-А. Там же на другому боці вибито такий напис: "Року Божого 1680 майя 4 преставився раб Божий Йоанн Серко Дмитрович Атаман Кошової Войска Запорозького. Зде лежит в Федора Андреевича память праведного с похвалами". (Н.Н. Мурзакевич: "О Кошовом Атамане Иване Сирко". "Записки Одесского общества истории и древностей". Том 6, ст. 538. Одеса.)

Отже, Іван Сірко, якому Н. Туроверові приписує підпис відповіді султанові помер уже 4 травня 1680 року, а історично відомо, що той лист був писаний саме в 1680 році.

Крім того відомо з історії, що кошовий отаман І. Сірко ніколи не писав

жадного листа турецькому султанові, яким на протязі 39 років був султан Мухамед IV (1648-1687).

Одночасно відомо що отаман Іван Сірко за своїм власним підписом був вислав листа не до султана а до Кримського Хана. Ось початок того листа:

"Ясне Вельможніший Мосци Хане Кримський з многими ордами, близький наш сосіде ! Не мислилимо ми, Войско Низове Запорожское, з Вашею Ханською Милостю і зо всим Панством Кримским в великою неприязнь і войну заходити, еслибиemo от Вас не увидели до того початку, котрий прошлої зими Ваша Ханская Милость учинилась, послухавши дурної ради паленного і безумного вейзіра цареградского, а по ней і неслушного орлинанцу найяснейшого і найвельможнішого Султана своего . . ." і т. д. (Цей довгий лист з 1675 року було повністю опубліковано в журналі "Казачья Жізнь" чис. 154 ст. 22-24 за — Самойло Величко — "Летопись событий в Юго-Западной Руси в XVII веке" том 1 Київ, 1864 года.)

При дослідження питання про написання знаменитого листа — відповіді Запорозьких козаків турецькому султану, належить згадати дуже цікаві історичні дані про лист, які подав Я. Симоновський в "Русской Старине" в 1872 році, які представляють той лист в новому варіанті, а саме:

... "Я, тоді ще восьмилітньою дитиною, а також мій сусід по місцю моого народження в Чернігівській губернії, село Михайлівка — Скоропадський, бабка моя Коробчиць теж майже сусідка (30 верст с. Хоробричі, тітка Миколи Гоголя), всі ми знали на пам'ять відповідь Запорожців. Наші предки завжди служили в Запорозькому Війську. Від бабки Софії Коробчиць, я чув з її слів, а потім читав два написаних тексти, один написаний буквами друкованої форми моїм прадідом Данилом Симоновським, а другий предком Скоропадського (колишнього гетьмана), але не знаю ким саме. Всі три є однакові слово в слово. Цей лист Запорожців султанові, який пам'ятаю з восьми років, тут подаю. Зміст

його істотно різниться від того що був надрукований в "Русской Старине":

"Ти шайтан турецький, проклятого чорта брат и самого Люципера секретар, да не Отаман! На тобі!

Який ти в чорта лицарь? ... Чорт, а ти і твое войсько поїдає! Не будеш ты синів християнських під со-бою мати!

Твого війська ми не боїмося, і во-дою і землею будемо битъця з тобою, бо ти Вавилонський кухар, Македон-ський колесник, Єрусалимський бро-варник, Александрийський козолуш, Більшого та Меньшого Єгипта свино-пас, Татарський ти сагайдак, Камі-нецький ти кат, Подольський ти злодій самога ти гаспіда внука і всого світа й підсвіту блазнюк, а нашого Бога ти дурень, свиняча ти морда, кобиляча с...ка, різницька собака, нехріщена бісова голова, мать, а на тебе нам на.... От — як тобі козаки від-казали, поганий, плюгавій! Не вгоден ти до нас вірних християн!.

Років не считали, місяць на небі, чи-сло у календарі, день у нас такий, як і у вас: поцілуйте в с.... нас!"

Знаменитим у своєму історичному викладі є варіант листа запорожців у вірші С. Руданського:

*"Ти, султане, чортів сину,
Люципера брате,
Внуку гаспіда самого
І чортє рогатий!"*

*Такий рицарю, що дідько
Тебе обкаляє,
А все військо твое тільки
Теє пожирає.*

*Справнику ти Цареградський,
Півнику Магданський,
Свінє грецька, Молдованска,
Ковалю Вавилонський!*

*Кате сербів і Подолі,
Папуго ти Кримська,
Єгипетський ти свинарю,
Сово Єрусалимська.*

*Негоден ти нас, хрещених,
І десь цілувати,*

*А не то, щоб Запорожжя
Під собою мати!*

*Ми землею і водою
Будемо воюватись,
І тебе нам, бісів сину,
Нічого боятись.*

*Так тобі ми відвічаем,
А року не маєм,
Бо ми ваших календарів
В Січі не тримаєм.*

*Місяць наш — тепер на небі,
День — той самий, що у вас,
За цим словом, вражі турки,
Поцілуйте десь там нас!"*

Надзвичайно цікавою є стаття А. Ту-ган-Мірзи Барановського, якою він внес новий елемент в справу біогра-фічного дослідження листа запорозь-ких козаків. Цю статтю ("Русская Старина", том 12, С. Петербург, 1873 рік) подаємо тут майже повністю.

"В 1697 році в кінці серпня, турки обложили Тавань, що її боронили 700 козаків Лубенського полку та "стре-льци", Елчанінова. Козаки хоробрі від-бивали всі напади на твердиню. Тур-ки, не бувши в стані оволодіти її силою, взялися умовляти козаків і на стрілі послали такого листа :

"Сотникам Черкаським і козакам, що є в цьому місті поздоровлення! Ми з вами давні друзі; на що ж б'єтесь за це наше місто та уміраєте за Москву, до вас неприязнью? Краще покиньте супротивлятись і здайте фортецю. Коли згоджуєтесь, то пришліть когось до жовтого прапору. Незгідні? ... Ва-ша воля! Гріхи ваші на ваших го-ловах..."

На цього листа відповіді від козаків не було. На другий день, 23 вересня, прилетіла друга стріла з таким лис-том:

"Від усього турецького війська й ха-на Кримського слово: най буде відомо всім вам, що всми землями володіє султан і Тавань — його місто. Коли вам миї здоровля й воля, здайте нам місто без перешкод, а як ні, то нам по-можуть єдиний Бог і його пророк Ма-

гомет, ми здобудемо Тавань і всіх вас порубаємо". А в приписці паша за- певняв козаків, що гетьман навмисне їх покинув на погибель з метою, щоб їх смерть заховала тайну, щоб не виявилось перед царем, що він — гетьман приймав подарунки за уступлення Тавані і Кізи-Керменя. (Це перше провокативне обвинувачення Мазепи за ніби його зраду.).

Зібралися на раду старшини й козаки. Ображені таким закликом до зради, вони з запалу приготовили та-ку відповідь:

”Ти, султане турецький, із проклятих проклятий, бусурман, брат і това-риш чорта, Люциферів син, Антихри-стів друг, Монгольський кухар, Вавилонський, Єрусалимський повар, Малого й Великого Єгипта свинар, Ка-менецький мара, Подольський злодій, а усього світа й підсвіта блазень, хва-стун і брехун, плюгавче!... погане собаче мясо!... Військо твоє погане, безмозгее, шкареноє. Не угоден еси мати вірних християн. Наперед тобі й твоїй матці на.... велику ку-пу. Кадун твоєму батьку, а тобі сви-няче ухо на шию”.

Але цього листа не було послано. За-мість нього було складено таку від-повідь:

”Ми, старшини Війська Запорозь-кого й Московського, городових і охочих полків, читали вашого листа в яко-му ви лякаєте нас пророком і шаблями. Ми не подібні на Вас бусурманів і фальшивим пророкам не віримо: на-дію покладаємо на Бога і Його Ма-тір Пресвяту. Наці шаблі ще не зар-жавіли а наші руки ще не ослабли; хліба й військових припасів є ще до-сить; ви міста не здобудете, — стри-майтесь з брехнею й погрозами. Ми не здамо міста, ми чекаємо допомоги; та й без помочі готові йти на вас, бу-сурмани, за віру християнську: наді-ємось на перемогу з нашого боку і на-ганьбу для вас”.

Діставши таку категоричну відпо-відь, повну віри в себе, турки 28 ве-ресня пішли на приступ на твер-диною, але були з великими для себе втратами відбиті; а між тим прийшла

вістка, що полтавський полковник Іскра йде на поміч. Зляканий його на-ближенням, Алі-Паша сів на судна і відплів ”во свояси”.

Детальне вивчення всіх текстів, пе-реписів і варіантів листа-відповіді За-порозьких козаків турецькому султа-нові Мухамеду IV приводить до вис-новки, що найбільш вірним і точним являється варіант, який знайшов і на-друкував у ”Русской Старине” профе-сор Костомаров і який лист подано з підписом «Кошовий Отаман Захарче-нко зо всім Кошом Запорозьким»

.....
Вияснивши історичні моменти, зв'я-зані з написанням листа Запорозьких козаків султанові Мухамеду IV, по-дамо фактичні дані про написання са-мого образа Ріпіна, над яким він пра-щував майже двадцять років.

Ріпін написав дві картини подіб-ного жанру. Перша, що представляла собою головний варіант його компо-зиції, була впovні закінчена в 1891 р. і тоді була виставлена на виставці його творів в Петербурзі. Друга поя-вилаась пізніше і була виставлена в 1896 році.

Знавець мистецтва академік И. Гра-бар про цю картину Ріпіна писав:... ”Створюючи кольорове обличчя Запо-роzyкої Січі, Ріпін добився героіза-ції й монументності картини, значен-ня якої є безспірне!” (Академік А. Грабарь — ”Історія русского искус-ства” том 9, кн. 1. Москва 1965 р.) Той же академік, оцінюючи картину Ріпіна, написав: ”Ріпін вибрav для свого полотна писання запорозьцями відомого листа ... Згуртувавшись ко-ло Кошового Отамана Івана Сірка, за-порожці творять образ ”бувалого ле-гендарного сміху”, возведеного в сю-жет ”привілля й вольності Запорозь-кої Січі”. В цьому і є змісль його твору. В тому, як широко й безжурно сміються козаки, відчувається нес-тримна сила нескованих характерів, зачаровання якими захопило мистця і безмежно захоплює глядача.” (И. Грабарь — ”И. Е. Репин” том 2, Мос-ква 1959 р.).

Тут треба відзначити помилку Рі-

шина, що приписав Кошовому Отаманові Іванові Сіркові написання того знаменитого листа, яке, як історично доказало, було підписане: Кошовий Отаман Захарченко зо всім кошем Запорозьким.”

У стремлінню написати задуману ним композицію ”Запорожці” Ріпин взявся вивчати історію Запорозької Січі, використавши для того всю науково-історичну літературу про них, яка тоді існувала. По його переконанню запорозькі козаки — це була вольниця охоплена мрією про народну свободу.

Щоб виконати задуману композицію, Ріпин задумав відвідати всі історичні місця, з'язані з історією Запорозької Січі. Він відвідав острів Хортицю, колишнє місце, де була Чортомлицька Січ, район Очакова, всі історичні музеї на Україні: Київ, Харків, Катеринслав і ін. Зарисовував предмети старого Запорозького побуту, робив зарисовки різних типів притаманних старим запорожцям, користався порадами знавців історії Запорозьких козаків, цікавився колекціями козацької зброї, які були у місцевих поміщиків ...

Так, як пишуть мистецькі картини, Ріпин добився в своїй картині ”монументальність звуку, героїчну велич”.

І отаман Сірко, в образі якого є щось орлине, грізне, і запорожці, що сміються, хватаючись за свої боки, і писар і усач-гуляка і картяр-жартівник і інші типи складають незабутній ланцюг характерів і типів. Жадний з них не повторює іншого! Але всі сміються. В деяких обличчях видно насторожену погрозу, гнів ...

Ріпин для досягнення задуманої мети їздив на Кубань, щоб побувати серед Чорноморських козаків-прямих потомків Запорозьких козаків і там знайти ”зразки” для своєї картини. 6-го червня 1888 року він прибув до Катеринодару. Недалеко від цього міста, в станиці Пашківській, він почав

малювати етюди з живих зразків запорожців. Так він змалював для своєї картини портрети з таких живих кубанських козаків: І. Онищенка, Микита Сімака, Парамона Білого, Василя Олешка, Антона Архипенка, П. Лебедіва, Івана Щрамка

Ріпін хотів побувати на Кубані тижнів три, але якісь обставини змусили його повернутись передчасно. Ale 15 червня 1888 року він повернувся до Катеринодару і трапилось, що якраз в цей вечір в кращій концертовій залі відбувався концерт відомого тоді співака П. Гордовського з капелею. Ріпіна зацікавив цей концерт, зокрема одяги запорозьких козаків XVII-XVIII століть. Повернувшись додому, Ріпін продовжував свою працю над картиною, ідею якої він так виклав у своєму листі: ”І в історії народів, і в пам'ятниках мистецтва, особливо в побудові міст, архітектурі, мене приваблювали завжди, як моменти прояву загального життя населення... В кожній дрібниці, що залишилася від тих епох, видно, відчувається незвичайне піднесення духу, енергії: все робиться даровито енергійно... наше Запоріжжя мене захоплює цією свободою, цим піднесенням лицарського духу”. (Л. Лиман. ”Ілля Репін на Кубані” — ”Український Прометей” ч. 45-1955 рік.)

Було б неповним описом старанної роботи мистця при перетворенню в живе задуманої композиції, коли б ми не згадали, що Ріпін був настільки точний в мистецькому зображення побуту запорозьких козаків, що, наприклад навіть докладно й старанно вивчив козацьке сідло

Підготовка, опрацювання і написання цього історичного дослідження — нарису про ”Лист запорозьких козаків турецькому султану”, ще раз підкреслює яка багата, своєрідна, красочна і незрівняна ІСТОРІЯ МНОГОСТРАДАЛЬНОГО І БАГАТОСЛАВНОГО КОЗАЦЬКОГО РОДУ.

Мгр Володимир Савицький

З Т Е М Р Я В И В І К І В (Досліди з минулого Руси-України)

П О Л Я Н Е — К И І В

Славне було наше полянське плем'я, бо знали його добре у вчасному середньовіччю навіть у західній Європі під назвою БОЛЯНІЯ, чи навіть ПОЛЬОНІЯ, що дає також багато до думання про етнічне походження Полян з надріки Варти...

Тому, що Полянє, як знаємо з історії, були державно-творчим елементом, підприємчиві, енергійні та хоробрі лицарі, тому не є для нас ніякою несподіванкою, що припала їм честь дальшого розвитку української державності.

Нестор оповідаючи про різні наші племена згадує на почесному місці Полян. Його цікавила також етимологія слова "Полянє", яку виводять від слова "поле", що в давнину означало "степ". Отже після Нестора, Полянє це племя замешкале на степах, на полі. Таку інтерпретацію приймають також модерні дослідники.

Біда однаке з тим, що Полянська Земля у давнині це були ліси або лісостеп. Отже з такою інтерпретацією щось не в порядку, і мимоволі насувається думка, що може як і слово "Гетьман", так і слово "Полянє", не нашого походження. (Гл. «Українське Козацтво» ч. 4 (26) грудень 1973.)

Тому, що по наших степах від найдавніших часів вешталися різні турецькі племена, а і сама Хозарська Держава такого походження була, на сунулася мені гадка, шукати також перводжерел назви "Полянє" на терені мов турецьких племен.

В цьому напрямі помічно є згадка Нестора, що Полянє платили Хозарам давину... мечами.

Це дає багато до думання, бо якщо добре зорганізована Хозарська держава спроваджувала мечі з Руси-України, то правдоподібно ці мечі були

дуже високої якості. І дійсно в археологічних знахідках знаходимо того рода мечі, які до злуди нагадують дамаські, якими одначе безумовно не є.

Це жадна для нас несподіванка, бо як знаємо, Полянє були дуже воявничі і продукція зброї мусіла стояти в них на першому місці.

Отже достава мечів хозарам, це історичний факт.

Постає далі питання, який характер мала ця достава? Була це даніна, чи ЕКСПОРТ? Виглядає, що був це мирний експорт мечів до Хозарії, бо мало це постійний характер. Вимушувана достава зброї ворогам, не мала б трів'яного характеру. Були б перерви, бож ніхто не є так паївним, щоби ворогам на себе самого постачати зброю.

З джерел знаємо, що дійсно зносини з Хозарією були переважно по-правні. Між обома державами проквітала торгівля. Багато українців мешкало на тих теренах, де були пошукувані як перекладчики, золотники, будівельні майстри, і т. д. .

Значиться, ходило тут о торговельний експорт зброї до Хозарії.

Думаю, що такого рода відносини мусіли тривати довгі часи, якщо слід цього залишився в пам'яті народу, що засвідчує Нестор.

Значиться Полянє були спеціалістами і в продукції і в експорті мечів, а це для нас дуже важне.

При досліджуванню предметової справи вдалося мені устійнити, що продукти полянського військового промислу, МЕЧІ, звучать в турецькій мові "P A L A".

Тепер стає нам ясно, що назва "Полянє" пішла не від слова "Поле" (степ), але від турецького слова "PALA", що означає меч, палаш.

Значиться "Полянє" це не мешканці "піль" — "степів", як цього хоче Нестор і інші, але "мечники" — фабриканти мечів!

В такому випадку виводження назви "Полянє" від "поле" (степ), треба уважати за звичайну народну етимологію.

Це устійнення дуже важне, бо воно

облегчує нам дослідження етимології типоніміка "Київ".

Назву "Київ" виводять переважно від слова "К И Й." (Кіл, Частокіл), якими мав бути обведений Київ.

Отже "Київ", це мало бути місце окружено частоколом, к и я м и ! Себто Київ мав би бути українським... Штокгольмом...

Та воно не дуже переконливе, бо в нас хіба що друга місцевість повинна називатися Києвом, а воно так не є, бо Київ на нашому терені доволі мало. Отже справа мусить бути в чомусь іншому.

В давнині топографічні назви поставали чи то від прикмет терену, особових назв, а також і від ремесел, виконуваних головно мешканцями даної місцевості.

Отже були місцевости: "Лучники", де вироблювано луки, "Стрілків", як місце виробу стріл, "Щитники", де продуковано щити, і т. д..

Були і назви, які виводилися від характеристичних при даному ремеслі чинностей, приміром "Мельники", де мололи збіжжя, "Волоки", "Волочиська", "Підволочиська", де переволікали човна і т. д..

Столицею Полян було місто Київ, де кували вони свої мечі для власного ужитку, чи на експорт для сусідів.

Коли досліджуватимемо слово "Київ", то побачимо, що розвинулось воно безсумнівно зі слова "КИЙ" з додатком посесивного суфіксу "ІВ". Але яке значіння воно мало в давнину? Чи тільки "кіл" чи "патик"?

По блищому дослідженю справи виявилося, що слово "КИЙ" мало двояке значення: 1) "патик", "кіл", 2) далеко старше значіння: "МОЛОТ" "КИЙ", в значенні "МОЛОТ" походить безсумнівно від "кувати", "бить", тому і пралька до убивання білизни на ріці називається до нині "киянка", а в литовській і пруській мовах "KUJIS", це молот.

З того виходило б, що "Київ" це місто, в якому КИЯМИ (молотами) КУВАЛИ мечі.

Отже КИЇВ, це було МІСТО КИЇВ, чи по стародавньому, ГОРOD КИЇВ, отже город молотів-кузень.

Як бачимо, назви "Київ" і "Поляне" навзаймно себе доповнюють. Київ, це місцевість, де Поляне, мечники, киїями (молотами) кували мечі. —

Супроти цього вивід предметових назв від "поле" (степ) і "кій" в значенні "кіл", "острокіл", видається бути помилковим.

Очевидно, що така розв'язка проблем в нічому не перечить існуванню мітичного короля Полянської Землі К И Я. Грецькі хроніки називають його Кiem в значенні "Киянин", чи "київський". Яке було його справжнє прізвисько, годі тепер збагнути.

На сторожі віків:
Картина кол. УСС-а Івана Кучмака

М-гр Осип Губчак

НА СХОДІ — МИ . . .

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СХІД У ГЕОПОЛІТИЧНОМУ АСПЕКТИ

Основна їх характеристична ціха геополітичного становища України — це її полога на звуженні європейського суходолу між Балтійським і Чорним морем. Вододіл між сточищем тих морів зазначується лише підвищением суходолу, тому теж перехід деяких рік до других чи то т. зв. волоком у давніх часах, чи каналами в новітню добу, дуже легкий і сприяє комунікації Північної Європи з Півднем. Цей шлях, знаний в історії, як "путь із Варяг у Греки", веде у своїй переважливій частині через Україну і заважив рішально на формуванні її історичної долі . . .

Україна зв'язана геополітично з Середземним морем (через Чорне море) і сильне національне розбудження всіх надсередземноморських народів мусить вплинути, і певно впливає, на розбудження національної української енергії. Всі ці моменти вказують, що для українського Півдня знову вертається "історична конюктура", що життєвий процес передбудови Сходу йде постійно в нашу користь. Безсумнівним доказом цього росту й напруження українських духових сил є факт росту політично-державницького вироблення, що виявляється в усвідомленні собі українцями їхньої ролі на Сході Європи.

Ми живемо від, коли відбувається синтез двох ідей — з'єднання в один господарський комплекс країн, зв'язаних між собою геополітично, і націоналізмів пробуджених народів, має всі дані створити таку синтезу — як це діялося вже в нашій історії — в формі держави Олега, Володимира, Ярослава, у князівстві литовсько-руському, в плянах Хмельницького і в плянах Гетьмана Павла Скоропадського. Потішуючим для нас виявом є,

що наші співпартнери в цій грі — білоруси й литовці — свідомі співзалежності своєї долі з Україною. Від самих білорусів був такий проект проголосити Гетьмана П. Скоропадського — також Королем Білорусі . . . А Гетьман нав'язав дружні взаємини з Козацьким Доном, Кубаню і кавказькими народами, що й нам надалі треба продовжувати.

За перевагу на просторі між Балтійським і Чорним морем суперечили з Україною — Ягайлонська Польща й Росія Петра I. Хотів був продовжувати ягайлонську ідею Шілсудський та його Польща програла, бо не зrozуміла значення українського національного питання, не знайшла синтези геополітичних змагань із національним стремлінням українців. З тих причин мусить програти гру й Москва.

Один з геополітичних законів каже, що дана держава опанувавши частину якогось геополітичного простору мусить змагати до опанування його цілості, бо частини цього простору все виявляють тенденцію до єдності . . .

Геополітична Україна й Москва доповнюють себе й на Сході Європи все є тенденція до творення одної державної цілості від Чорного до Білого моря. Мова йде лише про те, хто буде в цьому комплексі провадити — Південь чи Північ (Київ чи Москва). Мусимо ствердити пересув в користь Києва, а саме: Київ набирає тепер виразнішого центрального, домінуючого на цім просторі положення, треба вперед відсепаруватися, самим державно сконсолідуватися, щоб опісля укріпитися, наступити майже автоматично, бо Москва без порівнання більш залежна від України, як Україна від Москви . . .

Найважніша справа: геополітичний комплекс — це своєрідний організм. А на поняття організму складається все два чинники: душа і тіло. В геополітичним комплексі тіло — це земля, дух — це національна енергія даного народу. І як всюди, так і тут, дух народу — це вирішний чинник !

Геополітичні умови для нас вирішилися добре. Соборність здійснена! В перемогу другого чинника — в дух української нації ми ні на хвилину не сміємо сумніватися! З кривавої муки України зродяться великі речі. Завдання еміграції отже — в свій час передати краєві незатроєні чужим впливом українські культурні цінності, не зіпсувати українську державну ідею й політичний досвід.

Було б непростим гріхом супроти Української Нації, коли б ми не вив'язались з цього завдання як слід. Бо пам'ятаймо: скоріше чи пізніше перемога України певна...

Що ми від московських північних наїздників культурніші — нема сумніву. Ми організували першу Київську Державу. Петро I мав при собі багато дорадників українських культурних діячів. Навіть у злidenних соєтських умовинах українська культура рветься цілою своєю силою через лід, що її сковує. Біологічна сила в нас велика і треба нам її свідомо спрямувати, а тоді нею переможемо Північ. Ця наша біологічна сила стихійно пробиває собі шляхи: Кавказ, Зелений Клин, Сибір, Туркестан.

Геополітичний план опанування цілого східного європейського простору має живі румянці крові! Українська кров лилася і над Чорним морем і над Балтиком. Тільки нещодавно в Фінляндії впало 200 тисяч люду, а це були українські дивізії! Що це було під чужим прaporом і чужою командою — це без значення! Великою ціною крові ми собі здобули право на східно-європейський геополітичний простір. Він мусить бути і буде наш!

Колись германські легіони маршували під римськими орлами, але потім їхні потомки збудували Римське цісарство Німецького народу, а нині ... стоять українські дивізії під чужими прапорами, але завтра їхні потомки збудують Український Третій Рим!

.....

Стаття "На Сході Ми" була основно написана в 1940 році, та переглядаючи

її бачу, що вона ні трохи не втратила актуальності. Хоч може хтось закинути, що мої думки це лише відгук писань політичного гал. діяча Панейка, що ще по першій світовій війні писав про з'єдинені держави Сходу Європи (до речі: я не мав нагоди цих писань прочитати), чи будьто якісь собі емігрантські фантазії. Отже не емігрантські і не фантазії, але ідеї живі на ґрунті Рідної Землі, як це видно в прекрасній історичній повісті-трилогії Скліренка "Святослав", "Володимир" і "Ярослав". Мені справді дивно, що ці повісті на еміграції так мало знані і ще досі не передруковані і не поширені, хоч друкуються інші менш вартісні речі. Це лиш свідчить що — на жаль — ми ще таки не вміємо вповні думати по державницькі і не доцінюємо й нерозуміємо цих в державницькому (й імперському) дусі писаних повістей: якими мала б гордитися кожна нація. В повісті "Святослав" дуже гарно змальована величня постать княгині Ольги, що державні інтереси ставить вище почувань особистих: своїх і свого сина. *Ідея твору виразна: єдність Русі, але під проводом Києва.* Мені дивно, що московський цензор пропустив от хобчи у "Володимири" таке виразно протимосковське місце: Бояри говорять до князя Володимира: "Ти, княже, добре зробив, що відібрали від ляхів Червенскі Городи (Галичину), а тспер ще поведи нас на вятичів, щоб їх "прилучити, приборкати". А вятичі, Вятка — цеж Москвщина, хиба ще ж ясно. Тепер вже Москва зловилася на своїй помилці і тому третій том "Ярослав" є лише в рукописі і певно вже й не появиться друком. Але все ж ці ідеї трилогії Скліренка живі, на них виховалося нове українське покоління.

Щоб думати і діяти по державницьким нам треба твердо засвоїти собі три закони політично — геополітичні, які випливають з положення нашої землі й духа нашої історії. Ми мусимо знати, що в нашій народній душі суперничальоть зі собою два духові комплекси. Один — дух хаосу, отаманії, собіпанства, що творить всякі малі "паш-

ківські республіки”, творить всякі дрібні партії, що їх програми мало чим різняться і служать лише амбітникам, що хочуть себе величати чи то вождями, провідниками чи бодай ”на-чальниками”, редакторами. С.п. полк. Олександр Шаповал так і просто звав їх ”хаотиками”...

Другий духовий комплекс ”імперський” це та підсвідома пам’ять народу, що колись ми мали велику державу — імперію Святослава, Володимира й Ярослава і пекуче бажання знову таку державу мати. Колись, ще у Львові, в розмові з одним нашим інтелігентним москофілом я почув такі знаменні слова: ”Я знаю одно: Я хотів би бути горожанином великої держави”. Ці слова виясняють найкраще суть нашого всякого московофільства чи радянофільства. Коли нема великої і сильної української держави, то люди цього типу йдуть служити чужій державі, яка їм здається бути преемницею княжої Руської імперії. Шевченко лаяв їх і звав ”дядьками отечества чужого”, та це проблеми не розвязує. Щоб цих людей для себе здобути й при собі задержати, ми мусимо самі свою імерську ідею викресати і до її здійснення здецидовано прямувати. I це є наш закон перший.. .

Закон другий: Ми мусимо раз назавсіди зрозуміти, що *ми духово, культурно є народом західним, але всі наші політичні і господарські інте-*

реси зв’язані зі сходом. Для нас — по словам поета — ”Не зі Заходу, але зі Сходу вітри історії гудуть”. Захід нас не розуміє всякі політичні сподівання і орієнтації на Захід, чи то була Польща чи Німеччина, чи будь що інший — кінчалися і мусіли кінчатися невдачею, бо хоч наша політична верхівка, вихована на західних впливах й споглядала в сторону Заходу, але наші широкі народні маси, підсвідомо відчували наш тісніший зв’язок зі Сходом, цьому противилися. Це й підложжа для цих нещасних руїн, взаємного себе винищування: одні по стороні Москви, другі по стороні Заходу, найчастіше Польщі. Ті наші зв’язки з Польщею та Москвою це ж був один великий обман.

Це аксійома — закон другий.

Врешті закон третій: В силу нашого перехідного положення між Заходом і Сходом ми *розвинули в собі змисл синтези, здібність поєднувати вартості Заходу і Сходу в одну гармонійну цільність.* І так в релігійній ділянці ми не сприймаємо ані фарисейського польського католицизму, ані цареславного обрусітельного православ’я, але змагаємо в екуменічному дусі до сполуки римської дисципліни і правопорядку з філософією і зовнішніми формами Божої Служби — Сходу в одну насичену українською духовістю цілісті.

Для творення імперіялістичної ідеології московський цар Петро 1-ий у 1713-му році видав для московських послів закордоном наказ, текст якого до Василя Долгорукова посла в Копенгагені, був такий:

”Во всіх курантах (періодичних друках) печатают государство наше Московскім, а не Россійськім: а того раді ізвольте у себя сіє престереч, чтобы печеталі Россійськім, в чем і прочім дворам пісано”.

Михайло Гетьман
Поручник Січових Стрільців

**СІЧОВІ СТРІЛЪЦІ СПІВТВОРЦІ
"ЦУДУ НАД ВІСЛОВ"**

Довоювавшись до знемоги, Директія УНР в особі Головного Отамана Симона Петлюри заключила оборонний союз з Польщею і польська армія 25 травня 1920 р. зачала оfenзиву проти більшевиків в Україні. Із сторони українського союзника голосну ролю в цій війні відігравала Шоста Дивізія Січових Стрільців під командою генерала Марка Безручка, — приділена до складу Третєої польської армії

Разом з 6-ою Дивізією С. С. участь брали також військові відділи Донських козаків генерала Шеремікіна. Ті самі, що з українським військом марщували вулицями Проскурова по здавленні більшевицького повстання проти української влади в цьому місті. Поляки здобули Київ. До Києва прибула 6-та Дивізія С. С. з Проскурова, але в Києві довго не стояла. Польська оfenзива заламалась і треба було Київ залишити.

Більшевицький ватажок Будьонний, на чолі своєї кінноти вдарив одночасно на обидва крила — праве і ліве — польської армії й швидким маршем подався в сторону Заходу. Шоста Дивізія С. С. зачала відступ як задня охорона польської армії. Підійшовши до Замостя, 6-та Дивізія С. С. спинила дальший відступ і приготовилась до оборони цієї польської твердині. Польські установи в Замості — військові й цивільні — квапливо залищають місто, передаючи все величезне майно в складах і крамницях під охорону "Петлюровців", як воїни називали своїх українських союзників, з повною довірою, що їхнє добро не попаде в руки ворогам.

Будьонний не дав на себе довго ждати. Оточив Замостя і з розгону намагався взяти його лобовим наступом своєї кінноти. Але здобув тільки поро-

збивані голови від цільного вогню обложеніх ним українських стрільців Шостої Дивізії. Тоді відступивши, зачав бомбардувати Замостя набоями полевих гармат. Охорона обозів Дивізії мусіла виявляти велику винахідливість, — пересовуючи їх з одного місця на інше, бо ж територія міста Замостя не дуже велика.

Під час замішання, частина "Перемінців" зачала виявляти збільшене "зацікавлення" складами й крамницями в місті, але гостра постава штабу Дивізії й бойове поготівля її штабової сотні цей збільшений вибух енергії негайно здавили. Незадовго по цім бомбардування міста затихло. Обозники віддихнули.

З дозірного пункту подали вістку, що від сторони Варшави наближається "відсіч": дві великі колони польського війська. Вислані на зустріч стежі з міста зголосили, що ніде не заважили кіннотчиків Будьонного. Зникли! "Відсіч" уже непотрібна! Виявилось, що Будьонний, ударений протинаступом з фронту, маючи за плечима нездобуте вороже місто, — щоб не попасті в мішок, рванув "во свояси" — так швидко, як швидко наступав, залишаючи за собою здивованим полякам "ЦУД НАД ВІСЛОВ".

Це було справді "чудо" створене полякам двома чужими генералами: французьким генералом Вейганом, який, згуртувавши, в ударну групу розпорощені Будьонним польські частини кинув їх до протинаступу, і українським генералом Марком Безручком, який упертою обороною Замостя шахував пляхи відвороту Будьонного.

Шоста Дивізія Січових Стрільців відійшла з Замостя на Україну, де під напором ворожих армій змушенна була 21 листопада 1920 року перейти річку Збруч до Польщі. Перейшовши цю пограничну річку Січові Стрільці вистрілили з своїх крісів сальву понад Збруч у сторону Сходу і покидали свої кріси на землю. Польське командування повело наших стрільців до тaborу інтернованих, вартові польські воїни позириали українську зброю.

Ніна Косенко

«ДИВЕРСАНТИ»

(*Працівна подія*)

Був початок вересня 1941 року. Робітники хемічного заводу, відбувши один з чергових мітінгів, які мало не щодня скликали розгублені партійці, поспішали до дому.

Настрій був тривожний. Фронт від заводу був ще досить далеко, але все наблизався ѹ паніка серед партійних попіхачів росла з кожним днем.

Було дано наказ розбирати на заводі машини, частини пакувати ѹ везти до Азії. На майдані, перед заводом, щодня збивав курячу "отряд ополченців" — збиранина кривих, старих і взагалі невійськових партійців, які на команду "кроком руш" починали кожен з іншої ноги, а при команді "обернись" повертались, хто куди хотів. З центру один за другим приїздили "уповноважені" скликали мітінги ѹ гарячково закликали робітників складати Сталінові присягу — захищати ѹого ѹ "родину" до "последнього іздихання".

Але найгірше було з тією "бдітельністю" (чуйністю).

— Товаріщі, будьте бдітельні! Приглядайтесь один до одного, викривайте замаскованих врагів родінні, — наказував на мітінгу секретар партійного комітету заводу.

— Будьте бдітельні, — розгублено репетувало радіо.

— Будьте бдітельні, — кричали з усіх парканів величезними літерами плякати.

Перенявшись тією "бдітельністю", дирекція заводу видала розпорядження інженерно-технічному персоналу, робітникам та їх родинам стерегти ночами завод і мешканеві будинки від диверсантів. Слово "диверсант" в той тривожний час, для переляканіх поспішак советської влади, було найстрашнішим — диверсанти їм ввижалися на кожному кроці, вони готові були бачити диверсanta навіть

один в одному. Той переляк і тривога передавалася ѹ населенню, воно теж намагалося бути "бдітельним" і одна жінка, йдучи пізно увечорі, від куми додому, вчепилася в темряві до якогось чоловіка ѹ, з криком, що вона зловила диверсanta, потягла його до пожежної станиці, де при світлі лямпи побачила... свого власного чоловіка. На другий день ѹ було виголошено через радіо подяку за таку "високу бдітельність".

Тієї вересневої ночі черга на варту припала на помешкання хеміків. Хеміками на заводі працювали молоді дівчата, яких, по закінченню високих фахових шкіл, було призначено на працю до хемічної лябораторії. Мешкали в окремому помешканні, де кожна з них мала свою кімнату. Отже тієї ночі від хеміків мали ѹти "ловити диверсантів" Гая, Маруся ѹ Сара. Заступити на варту мали від 12-ої години ночі.

Прокинувшись перед дванадцятою, Гая ѹ Маруся почали швидко збиратись. Крізь двері сусідної кімнати чувся стогн і нарікання Сари, бо ѹї не хотілося вставати з теплого ліжка. Сара була низька на зріст дівчина, з великою головою, злими очима ѹ колючим язиком і дуже любила робити дві речі — дбати про власні вигоди й спихати на інших неприємні обов'язки.

— То зле що ми йдемо на варту з порожніми руками, — говорила Гая до Марусі, — ну, щоб ми отак робили з тим диверсантом, якби він тут, на вітві і з'явився?

— Гм, то справді зле, — відповіла Маруся ѹ замислилась, — почекай, я зараз, — додала ѹ пішла до пивниці. За хвилю повернулася, несучи в руках лещетарську палицу. Вона прив'язала до неї мотузочок у вигляді петлі ѹ одягнула на плече, як носять рушниці.

— Ну, а тепер ідемо захищати родину зі зброєю в руках, — зробивши патріотичну міну, сказала Маруся ѹ обидві вийшли з кімнати.

В сіннях горіла затемнена лямпочка ѹ дівчата побачили, що Сара принесла зі собою стільця.

— Чи не краще було б взяти сюди ліжко? — спітала Галя, — може помогти вам винести? ...

Сара вдала, ніби не чула. Сіла на стілець, підняла комір плаща, прихилилась до стіни й запллющила очі.

Галя з Марусею вийшли на двір.

Ніч була темна. Небо було вкрите чорними хмарами, падав дрібний, холодний дощ. Дівчата перейшли по подвір'ю. Було холодно, непривітно й ... до болю прикро — занадто ясно відчувалось безглаздість такого вартування; що могли б зробити беззбройні, боязкі жінки з диверсантами, які звичайно, при нападах бувають озброєні до зубів? І для чого, взагалі, були потрібні диверсантам завод і жебрацькі помешкання робітників, коли німці серед білого дня бомбардували, що хотіли?

Але засліплені страхом, тверді мізки партійних погоничів, над тим не думали, навпаки, ще ходили ночами й перевіряли варту, вимагаючи, щоб вартові ходили цілу ніч кругом заводу й будинків, закидаючи при тому, що хто того не виконує, той співпрацює з диверсантами. Таке обвинувачення могло коштувати голови й тому, Маруся й Галя, не зважаючи на дощ, пішли "шукати диверсanta". Вони перейшли двір і наблизились до сусіднього будинку, в якому теж мешкали робітники. Проходячи коло дверей, дівчата раптом помітили на тлі білої стіни, якусь чорну тінь і зупинилися — Галя задубіла від страху відразу, а Маруся, дріжачими руками стягнула з плеча палицю й наставила її перед собою, як рушницю.

— Хто тут? — крикнула переляканим голосом.

— Це я, дітоньки, це я — Леміщиха, — зашамотів у темряві старечий голос, — маю шогодні варту, штережу того, як він... гівершанта...

Дівчата заніміли, тепер вже не від страху, а з дива — перед ними була мати бухгалтера заводу Лемішки, якій було понад 80 років. Отже і її партійні керівники заводу поставили в список тих, які мали охороняти "наймогутнішу в світі" державу від диверсантів.

Походивши ще трохи, дівчата повернули до хати. — Не будемо'ж киснути на дощі до ранку, — сказала Маруся, — пізніше вийдемо знову.

Вони увійшли в сіни. Сара спокійно сиділа собі в куточку й дрімала.

— Чи ви думаете отак цілу ніч ловити диверсanta? — не втерпіла Маруся, стрімуючи мокрий плащ.

— А што ви думалі, що я, ради вального диверсanta пойду там, де темно й дощ ідуть? — гуркнула Сара.

Дівчата не відповіли на те нічого, бо Сара мала над ними дві переваги — перше — вона була комсомолка, друге — вона була Сара, а не Гадя чи Маруся й тих переваг було цілком досить, щоб сидіти спокійно в затишних сінях і не ходити в темряві по дощі. Маруся тільки пригадала собі про тому вчорашній мітінг, на якому Сара найголосніше за всіх кричала:

— Клянемося великому Сталіну заціщать родіну до последнього іздирання!

Тому, що довго залишатися в сінях було небезпечно бо могла надійти контроля, дівчата за короткий час зібралися виходити знову.

— Ну Сара, ходімо трохи на повітря, — сказала Галя, — та пошукаємо втрьох того диверсanta, бо він сюди, до сіней, мабуть не прийде.

— Как вам його нада, то йдіть та й шукайте, а я його й звідси побачу, — злісно кинула Сара, щільніше загорнулася в плащ і вмостилася вигідніше на стільці.

Дівчата мовчки вийшли й причинили за собою двері.

— Не займай, бо ще наживеш біду,

— сказала Маруся, — нехай там сидить каменем.

Тим часом дощ уже перестав падати, але зірвався сильний вітер і гонив по небі великі темні хмари. Сподіваючись контролі, Галя й Маруся пішли в напрямі до заводу, який так, як і робітничі оселі, стояв у стечу.

По обидва боки дороги, якою вони йшли, були городи робітників і на них стояло ще не зіbrane бадилля кукурудзи й соняшників. Було вже коло третьої години, навколо було темно й безлюдно й дівчатам, самим

у степу, стало моторошно. Вітер шелестів і хитав бадиллям і в кожному соняшнику дівчатам ввижався диверсант. Маруся несла в "бойовому поготівлі" свою палицю, Галя щільно притулилася до товаришки й оглядаючись зі страхом на всі боки, вони помалу посувалися шляхом.

-- А що, як ми й справді зустрінемо тут диверсanta, — пошепки спітала Галя, — що ми тоді зробимо?

— Втічмо до хати й замкнемося на ключ і на защіпку, — теж пошепки відповіла Маруся, — але я думаю, що ми його не побачимо, бо дуже темно. Вони пройшли ще кілька метрів, а страх усе зростав, виглядав з сухого бадилля, хапав за плечі невидими руками.

— Я думаю, — почала нерішуче Галя, — що цієї ночі диверсанти, напевно, мають роботу деінде й до нашого заводу не прийдуть...

— Я теж так думаю, — поспішно згодилася Маруся, — тому ми не маємо чого йти аж до заводу.

Вони швидко повернули назад і за кілька хвилин були вже коло хати. Саме, як вони збиралися заглянути до сіней, чи бува часом, який диверсант не вкрав Сару в темряві почулися голоси й надійшла контроля — секретар партійного комітету з двома іншими посіпаками.

Почувши знайомі голоси, Маруся підняла вгору палицю й грізно крикнула:

— Хто йде? Стій, бо стрілятиму! — Свої, свої, — поспішив відповісти секретар і вгледів у темряві силуету палиці, — а що ето у вас, віントовка, наверное с ополчення? А где ви били сейчас?

— Еге ж, віントовка з ополчення, — поважно відповіла Маруся, — й тому, що ми озброєні, ми були оце зараз коло заводу, обійшли кругом три рази й скрізь заглянули, навіть перешукали оті соняшники й кукурудзу, що стоять отам коло дороги... Е, ми знаємо, що таке бдітельность, — додала вона самовпевненим голосом, непомітило ховаючи "віントовку" поза плечі.

— Очень харашо сделали, правільно,

девчата, — згодився секретар, — бдітельность в настоящий момент, ето всьо.

Тим часом, почало розвиднятися. Секретар сказав, що вартові вже можуть іти до хати й пішов геть. Галя й Маруся збудили в сінях Сару, яка з огляду на "бдітельность", проспала цілу варту до "последнього іздихання", тобто до того часу, аж поки вже можна було йти до хати, прийшли до кімнат і швидко полягали спати.

О восьмій годині ранку, вони всі три вже почали свою щоденну працю в лябораторії заводу. Кожна з них мала до помочі дві дівчини-ляборантки, які працювали під їх наглядом. Сьогодні Маруся робила аналізи сама, а своїм дівчатам дала іншу роботу — розпаковувати хемічний посуд, який саме прибув до лябораторії Скрини з посудом стояла на бальконі, до якого з лябораторії були відчинені двері. Ляборантки — Ганя й Софійка побігли на балькон і швиденько взялися до праці.

День, після негоди в ніч, видавався дуже гарний — соняшний і теплий.

Осінь тільки що починалася й ліс, що тягнувся смугою на віддалі одного кілометра від заводу, був ще зовсім зелений. За лісом розкидало по степу свої білі хатки велике село.

Дівчата на бальконі пильно працювали, коли нараз почувся гуркіт літака; він летів швидко, промайнув над лісом і селом і зник з очей. Якусь хвилину пізніше, Галя ненаrocом глянула на небо.

— Глянь, Софійко, глянь, — скрікнула.

Над лісом, маячіли в повітрі дві якісні дивні постаті — верхня частина була широка й біла, доління вужча й довша. Постаті, поблизуочи білим проти сонця, поволі спустилися на ліс.

Дівчата так і позастигали з широко відкритими очима

— Диверсанти..., — прошепотіла, побілівши, Ганя.

— Диверсанти..., — беззгучним голосом повторила Софійка, — впали з літака.

— Біжім! — шарнулася Ганя й,

за мить, обидві, як вітер, залопотіли спідницями через подвір'я заводу до канцелярії директора й влетіли до неї бліді й задихані.

— Товаришу директор, там... — відсапуючи показала Софійка у вікно на ліс, — там...

— Що сталося? — схриплився директор, — що таке там?

— Там таке... згори біле, донизу чорне... впало з літака й сіло в лісі...

— Двоє, — вставила Ганя.

— Двоє, двоє, — закивала головою Софійка.

Директор зблід.

Диверсанти, — майнуло в голові, — щей так близько від заводу...

— Чи ви їх добре бачили? — спитав.

— Бачили їхбо бачили, — зацокотіли в один голос дівчата, — там таке — згори біле, а від нього щось таке, як ноги й сіло просто в ліс... або поза ліс...

Почувши слово "ноги", директор нервовим рухом вхопив слухавку телефону: — Дайте кабінет секретаря партійного комітету..., а ви — поверніться до дівчат, — можете йти; та глядіть — не робіть паніки.

Дівчата пішли до роботи й зовсім не робили "паніки", тільки поки дійшли до лябораторії, весь завод уже довідався від них про те, що "в ліс спустилися на парашутах диверсанти". Атмосфера вмить змінилася, — над цілим заводом зависла невидимим маревом тривога — робітники, оглядаючись на всі боки, перещіптувалися між собою, новина котилася з уст до уст, кількість диверсантів росла, як снігова баба й за годину парашутистів у лісі став уже цілий загін, який осьось мав зробити на завод збройний напад.

Тим часом директор заводу третячим голосом повідомив секретаря партійного комітету, той скликав на гвалт "екстренное заседаніе" партійного осередку, на якому з гарячковою поспішністю було вирішено, що "отряд ополченців" зі зброєю в руках має негайно йти до лісу й знайти там тих диверсантів. "Ополченців" викликано з

роботи й наказано в "полній боєвой готовності" йти до лісу. Почувши, що вони мають іти на диверсантів, "ополченці" твердо заявили, що нікуди не підуть, поки кожний не повідомить своєї жінки. Не було ради — прийшлося дати півгодини часу на те, щоб кожний "вояк" повідомив свою родину, що має йти в облаву на диверсантів.

За півгодини "ополченці" почали сходитися на майдан. За кожним, голосячи бігла ззаду жінка, за жінкою з криком діти. "Вояки" поставали в ряди, жінки, втираючи слози, обступили їх кругом, малі діти чіплялися батькам до ніг. Команди "струнко" майже ніхто з тих "вояків" не чув, бо кожен був зайнятий своїм ділом — один казав дитині йти до мами, другий давав жінці розпорядження, на випадок він поляже головою в бою з диверсантами, а третій просто гукав до жінки: ... "та цить, чого ревеш"...

Побачивши таку "боєву готовість", "ополченців", з якою від диверсантів було тільки втікати, а не їх ловити, секретар викликав з Лохвиці з районного відділу НКВД загін озброєних енкаведистів, "ополченці" приєдналися до них й десь коло першої години дня, те ціле "військо" нарешті вирушило до лісу.

Мицула година, друга, третя й четверта, а з лісу ніхто не вертався.

Тривога на заводі виросла до нечуваних розмірів — робітники були певні, що всі ті, що поїхали вже лягли в лісі трупом і що тепер черга прийде на них. Родини тих, що поїхали стояли натовпом біля заводу. Тим часом, скінчився робочий день, всі ті, що працювали в заводі повиходили, але додому ніхто не йшов, всі стояли й чекали в тривозі кінця тієї події, а Ганя й Софійка, які стали героями дня, були зацікавлені в тому найбільше.

Нарешті, десь коло шостої години вечора, все військо — ополченці й енкаведити, стомлені й вкриті пилокою, повернулися назад й розповіли, що диверсантів, недивлячись на детальний обшук лісу, не знайдено. Командир загону енкаведистів підійшов до секретаря партійного комітету й почав

допитувати, хто саме бачив тих диверсантів. Секретар показав на Ганю й Софійку.

— Што ж это, ви дівчата, наделали такої паніки? — сердито запитав енкаведист, — где ж оні, ті диверсанти? ...

— Ми не робили паніки, — заперечили в один голос дівчата, — ми тільки побачили, як щось спускалося над лісом, таке — згори біле, а коло нього щось як ноги... й ми сказали директорові..., бо треба мати оту... як вона... бдительность ...

— То добре, добре, але де ж воно оте з ногами, — згримнув енкаведист, — ми перешукали в лісі кожний кущ, затратили півдня, ми оторвали людей от роботи, понімаєте, ето чи ні? ...

В тій хвилині з-за плечей енкаведи-

ста висунувся колгоспний пастух із сусіднього села — дід Омелько, який якраз прийшов на завод до свого сина.

— Звиняйте, товариш начальник, — сказав дід, — я хочу сказати, що я теж, значиться, бачив те, що летіло сьогодні в полуднє над лісом ...

Очі енкаведиста й всіх присутніх, з німим запитанням, спинилися на Омелькові.

— Ну, ю що ж то було?

— Та то були, звиняйте, два чорногузи; вони, значиться мають гніздо на тій хаті, що стоїть під лісом. Я якраз пас там колгоспну череду, як ото в полуднє пролетів троплан та й сполохав їх із гнізда — вони піднялися над лісом, а потім, значиться спустилися та й знову сіли в гніздо ... Я добре бачив, бо я там пас череду ...

УВАГА!

ДУЖЕ ВАЖНЕ!

Для майбутніх потреб на рідних Українських Землях, коли їх буде звільнено від окупанта, наша Адміністрація зберігає комплекти "Українського Козацтва" від початку видавання журналу. Примістити цей запас в такому місці, щоб забезпечити від усіх непередбачених в цю епоху подій і випадків, нема можливості. Тому рішено розпродати ці комплекти за знижену ціну з заповітним проханням до покупців: зберігти ю цінність для майбутнього. Так весь запас буде приміщено в різних місцях Вільного світу і тоді помимо всяких непередбачених катастроф всі комплекти не зможуть пропасти.

Ціна комплекту з пересилкою 30 долярів. Крім того, передплатникам заповітних комплектів будемо висилати безкоштовно слідуючі числа "УК" аж доки журнал буде видаватись, щоб вони могли ті комплекти доповнювати.

ЗАКЛИКАЄМО: ГОЛОСІТЬСЯ НА МЕЦЕНАТИВ ЦІЄІ ВАЖЛИВОІ ІДЕЙНОЇ СПРАВИ і присилайте передплату 30 долярів одноразово або вигідними для Вас ратаами. ПОСЛУЖІТЬ ДЛЯ МАЙБУТНЬОГО КОЗАЦЬКІЙ ІДЕІ !

Адміністрація "Українського Козацтва"

Закликаємо всіх організованих і неорганізованих прихильників Козацької Ідеї за порогами Батьківщини підтримувати і далі наш журнал своїми бодай найменшими фінансовими дарами. Завдяки тому видання журналу, як і до цього часу, не буде мати дефіциту ні жодних боргів, хоч кошти друку й поштові видатки ще далі ростуть.

Адміністрація «Українського Козацтва»

ГОДИТЬСЯ ЗНАТИ

ДО ІДЕЙНИХ ЗАСАД У. В. К.

Статут У. В. К. — парамілітарної громадської НЕ ПОЛІТИЧНОЇ НЕ ПАРТІЙНОЇ організації в розділі II, артикул 4 каже: . . . УВК ДЬОЯЛЬНО СТАВИТЬСЯ ДО ВСІХ УКРАЇНСЬКИХ САМОСТІЙНИЦЬКИХ УГРУПОВАНЬ І ПРАЦЮЄ ДЛЯ ІДЕЇ УКРАЇНСЬКОЇ САМОСТІЙНОЇ СОБОРНОЇ ДЕРЖАВИ, НЕ ЗВАЖАЮЧИ НА ФОРМУ УСТРОЮ І ВЛАДИ В МАЙБУТНІЙ ЗВІЛЬНЕНІЙ ВІД ОКУПАНТІВ УКРАЇНІ, КРІМ, РОЗУМИЄТСЯ, КОМУНІСТИЧНОЇ. Про форму устрою і влади у вільній Україні рішатиме український народ на Рідних Землях у вільно вибраному Соймі, або способом вільного і таємного всенародного референдуму.”

На таких ідейних засадах невпинно поширюються лави членів та зростає число організованих осередків УВК. Росте також число незорганізованих прихильників Козацької Ідеї. Це ми спостерігаємо по змісту тих листів що дістаємо як від прихильників так і неприхильників нашого журналу. Дехто з них критично ставиться до вище цитованих ідейних засад УВК відносно майбутньої форми устрою і влади в майбутній Україні. Вони не погоджуються з толерантним наставленням УВК до кожної самостійницької української політичної концепції. Вони не знаходять оправдання таїй настанові і закидають проводові УВК та нашому журналові ”відсутність лінії” та ”політичну безпрограмовість нічим, мовляв, абсолютно неоправдану.

Щоб відповісти на такі ”зауваги” на ”закиди”, подамо тут дослівно вступну частину статті Бориса Озерського під заголовком ”Український Державний Центр”, що була поміщена в ”Шляху Перемоги” ч. 20,

Мюнхен, 16. V. 1976. В ній скрочено, але ядерно, представлена проблема форми державного устрою в Україні як в історичному аспекті так і в тенденції серед молодої генерації сучасної України.

”Редакція ”У. К.”

”Кожна фізично поневолена нація, яка зберегла свою духову й ідейну державність, спирає формування свого державного центру — як символу духової й ідейної суверенності — на тих силах і елементах, що є носіями і речниками актуальної визвольної боротьби, її організаторами і авангардом та мають підтримку національно-свідомої, патріотичної громадськості. Одночасно вона звертається до джерел своєї державності, себто до історичних коренів національно-державної незалежності.

Самий факт, що поневолена на даному етапі нація не має атрибутів суверенності, не означає, що процес відновлення цієї державної суверенності має обов’язково обмежуватися нав’язуванням до останнього акту відновлення її державності. Було б також помилкою твердити про необхідність збереження останньої чи передостанньої форми державності, республіки чи монархії, бо важлире не форма і устрій, а сама державність, сам суверенітет нації.

Українська нація самовизначилася понад тисячу років тому у своїй суверенній, від нікого незалежній великороджаві — Київській Русі, княжої чи, може, краще сказати, королівської епохи. Генеза української державності усіх періодів нашої історії аж до сьогодні сягає Київської Русі-України, тому жаден період української державності після неї не становив відокремленого явища — був пов’язаний із цією нашою княжою-королівською добою. Так і українська Козацька держава була тільки ВІДНОВЛЕННЯМ

нашої державності, а не її утворенням. Усі акти нашого державного самостановлення насправді не були проголошуванням української державності, а тільки актами її ВІДНОВЛЕННЯ. Запорізька Січ, як останнє забороняло української державності козацької доби, як мілітарна християнська республіка, єдиний свого роду Орден Мальтійського типу в православному світі взагалі, була Українською державою, може й унікального типу в історії держав світу. В козацькій добі мавмо чергування республіканських і монархічних форм та тенденцій. В ній бачимо намагання її найвизначніших представників, Хмельницького чи Мазепи, оформили Українську державу у своєрідний тип монархії — Гетьманщини. Запорізька Січ, хоч і відзеркалювала республіканські тенденції, проте обстоювала сильну виконавчу владу, яка в час воєнних походів була майже абсолютною. Такі дві тенденції пронизують нашу історію і виявилися також у 1918-их роках. Проте було б помилкою трактувати їх як змаг народовластя із абсолютизмом монархів. Уже за Святослава Хороброго в особливих державних справах значний голос мали "луччі люди", а не тільки монарх. Він спільно з ними брав до уваги прилюдну думку її волю громадян Русі-України, особливо в головних проблемах Української держави чи українського суспільства «Руська Правда.», оформлена за часів Ярослава Мудрого як багатовіковий витвір звичаєвого права Українського народу, відзеркалює чи не унікальну передовість української державницької думки з погляду пошани людини, родини, всіх прошарків нації, зокрема українського законодавства у час "темного" середньовіччя Окциденту. Отже, монархія і народовластя, як устроєві форми Української держави, не були протиставним поняттям колишньої України.

Характеристичне те, що Звернення Президії Української Головної Визвольної Ради (УГВР), Секретаріату Військових Справ УГВР і Головного

Командування Української Повстанської Армії (УПА) "До всіх українських вояків, що перебувають поза межами батьківщини" кінчачеться так: "З'єдпані однією вірою у боротьбі, під єдиним керівним революційним проводом, здобудемо волю українському народові, відбудуємо Українську Самостійну Державу та здійснимо заповітний образ княжих часів, маршуючи як нові княжі дружинники, щоб "шломами своїми зачерпнути води із далекого Дону" (Липень 1945 року)

Сучасні молоді національні кадри в Україні дуже сильно наголошують козацьку героїку, козацький традиціоналізм, проте не обезцінюють і княжого періоду, навпаки — об'єднують в одну історичну цілість ті дві світлі епохи нашої державності. Навіть напі передхристиянська і християнська епохи творять ідейно-культурну єдність. Молоде патріотичне покоління в Україні свідомо відкидає чужі зразки, накинені силою Україні як "прогресивні" або "необхідні" бо вона мовляв, не має провідної верстви обдарованої інвенцією, оригінальною думкою та уявою про життя і лад, питомі українцям, без чужих імітацій. Один із національних речників власнопідметної української творчості державницького характеру виразно заявляє, що вчити Україну народовластя, — нонсенс, бо народовластя було в неї ще тоді, коли поза Україною, себто в Росії, панував варварський абсолютізм. В оточенні лютих і темних режимів самодержавного російського, султанського чи піхатого пансько-шляхетського типу — жила християнська республіка. Жила без царів і королів, із виборним гетьманом і коповим, гідно боролася за славу і волю з наймогутнішими тодішніми державами.

Ідеалізування минулого — найбільший скарб нових кадрів національної України. Вони заглиблиються, як і наші предки, у літописи Київський і Галицько-Волинський. Саме в добу Руїни наші предки створили літописи Величка, Самовидця, Граб'янки, потім — «Історію Русів», історичні думи й пісні, щоб не затерлися у па-

м'яті нащадків, не загинула наша велика, героїчна національна драма. Так ідея Української держави виявилася невмирущою і переходить із покоління в покоління. Геніяльний Шевченко мужньо захищає гідність Мазепи і вже ніхто, крім зрадників і зрусифікованих попів, не відважився проклинати його за те, що він волів мати за союзника далекого европейця і лицаря Карла XII, ніж біжчого варвара Петра І-го.

Молоді кадри і національно-свідомі широкі кола українського суспільства, очевидно знають період наших Визвольних Змагань 1918-21 років — про відновлення Української держави у вигляді Української Народної Республіки, про Гетьманську Державу, про листопадовий чин 1918 року, про акт Соборності 22 січня 1919 року, про героїчні бої армії УНРеспубліки під проводом Головного Отамана Симона Петлюри, про Зимові походи, про ввесь цей період, що названий петлюрівським, але й період Гетьманської Держави їм не чужий. Так, напр., М. Павлушкив, основоположник СУМ-у, був її прихильником. Характеристичне те, що і в найновішому періоді нашої історії чергуються республі-

канська і монархічно-гетьманська тенденція...

Особливе значення має факт, що молода генерація сучасної України не шукає для себе зразків із того періоду, коли у світі домінував соціалізм, чужий українській духовості, нашому історично-державному традиціоналізму та соціальному ідеалові. Її захоплює візія традиційної України з її власнопідметними вартостями, що їх вона розгадує, поглибує, гордиться ними, як основою майбутнього своєї нації і держави. Її наснажує ідея націоналізму, прагнення вернутися до власних джерел, вирошувати своє, а не імітувати чуже — марксизм, соціалізм, лібералізм і т. п. Вона захоплюється Козаччиною і Княжою добою а не соціалізмом 1918-их років. Йй не імпонують "народні демократії", підтасовані чужі їм намістки фальшивого народовластя у вигляді "народних республік", що насправді є сателітами або колоніями Москви (наприклад Угорська Народна Республіка). Вони прагнуть держави, суверенітету власної нації на власній землі, влади своєї нації, тому захоплюються тими, хто бореться за Українську державу..."

НАША ЗМІНА

ПЕТРО ФЕЩЕНКО-ЧОПІВСЬКИЙ

**Чотовий Курення УВК ч.1 ім. Князя
Дмитра Байди Вишневецького**

Петро, син п. Доктора Юрія і пані Фещенко-Чопівських, замешкалий в Зайоні, був вибраний президентом Вил'єм Бомонт Гонор Сосаєті при медичній Школі університету Юрія Вашінгтона де він студіює вже другий рік.

Він був також призначений членом, з правом голосування при однім із керуючих органів цеї школи, а саме при Комітеті Наукових Дослідів.

Вил'єм Бомонт Сосаєті була заложена при медичній школі в році 1935 Ціллю цього товариства є збудження зацікавлення до медичних студій та підтримки медичних дослідів.

Кожного року запрошуються студентів подавати свої оригінальні праці на цьому полі для строгої оцінки по-кліканими до цього органами, як школи так і товариства.

Студенти, яких праці були визнаними за особливо добрі, приймаються за членів.

Побрратим Чопівський був запрошений стати членом товариства, вже як студент першого року, на підставі його праць при дослідах, які він пе-

ВАСИЛЬ ПОПАДИНЕЦЬ

Хорунжий УВК

Новий Отаман Куреня на Англію і Наказний Отаман Куреня УВК ч. 26 ім.

Полк. Данила Нечая

Член Англійської Військової округи навчання та вихови молодших англійських жадетів-військовиків

ревів як частину своєї головної тези на Принсентонськім Університеті, який він покінчив з відзначенням в 1974 році.

Нащому молодому дослідникові щиро бажаємо дальших успіхів.

Редакція "У. К".

НЕЗАПЕРЕЧНІ ДОКУМЕНТИ

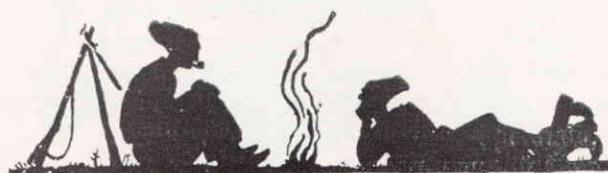
Коли хто не уявляє собі історичного факту, що більшевицька Москва визнавала самостійність Української Держави від самого початку проголошення Гетьманату 29 квітня 1918 року, то хай переконають у цьому подані тут знимки архівних документів Побратима, цього часу старшини УВК, Никифора ТКАЧИНСЬКОГО, учасника Визвольної Боротьби України.

На першій знимці він ще як молодший старшина московської царської армії за Першою світовою війною на Південно-Західному фронті на позиції в Карпатах під Кірлібабою-Кім полуні¹.

На другій знимці є відбитка з кліні зробленої з його паспорта, виданого в Києві 30-го квітня 1918 року і зареєстровано у Генерального Консула Української Держави в Москві.

А це найголовніше — це третя знимка з посвідчення, виданого Побратимові Никифорові Ткачинському Генеральним Консулом України в Москві 7 жовтня 1918 року, під дипломатичною охороною якого посвідчення він вже виконував обов'язки українського старшини особливих дозвілень, після чого переїхав до Києва і далі був активним учасником Визвольної Боротьби України.

Українська Держава.

М. З. С.

ГЕНЕРАЛЬНИЙ КОНСУЛ

Українського консульства в Москві.
 дні 19 р.
 № 3/64-96 Чорг
 ПОСВІДЧЕННЯ.

М. МОСКВА.

Генеральне Консульство УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ в Москві сим подсвідчує, що власник Федор Іванович Іванов
Іванов Іван Іванович є дійсно громадянин Української Держави і має
 його особа і сем'я, майно і всі права, як громадянин
 незалежної Держави, находяться під охороною Генерального Консульства Української Держави,

Його сем'я:

Составъ его семьи:

.....

.....

.....

Генеральное Консульство УКРАИНСКОЙ ДЕРЖАВЫ въ Москвѣ симъ удостовѣряетъ, что собствен-
 никъ сего Федора Ивановича
Иванова Ивана Ивановича дѣйствительно состоитъ гражданиномъ УКРАИНСКОЙ
 ДЕРЖАВЫ и потому личность его и семи его, имуще-
 ство и всѣ права, какъ гражданина независимаго
 Государства, находятся подъ охраною Генерального
 Консульства Украинской Державы.

Составъ его семьи:

.....

.....

.....

Консулъский и гербовый сборы получены.

Генеральный Консулъ

Запечатано у складу і гербове одержано.

Генеральному консулу. відд. 100 № 204

Генеральному консулу. відд. 100 № 204

Генеральному консулу. відд. 100 № 204

УКРАЇНСЬКІ КОЗАКИ НЕ ПЕРЕСТАЮТЬ В БОЮ З КОМУНІСТИЧНИМИ АГРЕСОРАМИ ДЕ Б ВОНИ НЕ БУЛИ

Побрратим Рудольф Федорович, активний учасник Визвольних Змагань за Волю України, перейшов тяжким шляхом скитальців до Вільного Світу та закінчує свою еміграцію в Канаді.

Там дістався до Канадської Армії, де перейшов цілий вишкіл парашутистів та міг гордитись у своїй військовій частині відзнакою легкопадника, яку завзятий козак таки осягнув, хоч і не був одним із наймолодших.

У великий Корейській офернізів під командуванням сл. п. генерала Даглеса Мекартура, коли корейських та китайських комуністів прогнали аж за річку Ялу, брав активну участь.

На світлинах бачимо Побрата Федоровича (означеного *) на панцирному возі, а даліше при поступі його частини корейським тереном в проти наступі проти мільйонової комуністичної армії.

Український козак все охочий брати участь в бою з комуністичним нашим

ворогом, та цілого вільного світу, де б воно не було.

EBK.

ПОЛКОВНИК ІВАН УХІВ

(Знімка з 1917 року)

Отаман відділу УВК в Могилеві-Подільському. Пізніше Голова повстанського загону під Могилевом. В Києві брав участь в бою з большевиками за Арсенал. Під Вапняркою був ранений. Полковник особливих секретних доручень Української Влади до генерала Дельвіга в Букарешті. За часів терору Троцького його було заочно засуджено на кару смерти та визначено нагороду за його голову 100 тисяч карбованців. Помер в Аргентині.

СОТНИК УВК ПИЛИП ГРІН
Отаман Куреня ч. 34 в Канберрі

(У 25-ліття публіцистично-громадської діяльності)

Є багато освічених людей, які на щоденний прожиток працюють по своїй професії, а покликання мають до чогось іншого і на те віддають увесь вільний, а часом і службовий час, для виключно душевного задоволення.

До таких невисипущих людей належить Пилип Грін. Його прізвище побатькове Бойко. Тут в Австралії, щоб краще пристосуватися до життя в англійському оточенні, він прибрав прізвище по матері, під яким виступає скрізь між австралійцями як український поселенець, палкий популяризатор імені України, її культури й боротьби за незалежне державне та національне життя. За це йому належиться відповідне місце поміж нашими видатними поселенцями в Австралії.

Пилип Грін закінчив учительський інститут в Україні. На чужині студіював журналістику, механічну інженерію і архітектуру. Він є член кількох австралійських інститутів, член Австралійського Історичного Товарис-

тва, член Австралійського Інституту Інтернаціональних Справ, дійсний член Товариства Українських Інженерів в Австралії, член НТШ, член У.В.К. та отаман Куреня УВК в Канберрі ч. 34.

Друкуватися почав ще в Україні в районній і обласній газетах. На еміграції в Європі дописував до різних українських часописів. Друкував статті в швейцарській газеті "Діє Ноє Цайт" та в одній італійській.

В Австралії від 1951 року почав постійно співпрацювати з "Вільною Думкою" і "Одністю", а відтак з "Українцем Австралії", в якому довгі роки був і є одним з її редакторів. Був членом редколегії і кореспондентом австралійського часопису "Кембля Ньюз" та дописував до журналу "Австраліен Интернейшнал Ньюз Ревю". Далі є співробітником наступних часописів: "Українець в Австралії", "Вільна Думка", "Церква і Життя", "Українські Вісти", "Наша Батьківщина", "Канадський фармер", "Українське слово", "Новий світ", "Свобода"; журналів: "Нові Дні", "Голос України", "Наше слово", "Український журналіст", "Українське Козацтво".

Його праці як статті, хроніка, рецензії, оповідання, вірші, нариси й гуморески (під різними псевдонімами і крептонімами) свідчать про велику багатогранність його таланту. В його бібліографії є 280 різних праць досі друкованих у вище згаданих часописах і журналах. Велика кількість різних праць ще не були ніде опубліковані.

В українську суспільно-громадську працю включився він зразу по приїзді до Австралії. У Блектані (Сідней) був організатором Громади і Рідної Школи і був її першим вчителем. По переїзді до Воллонгонгу бере участь в житті громади, працюючи в управах з різними обов'язками та вчителює в Рідній Школі. Окрім українського громадського життя бере активну участь в австралійському, зокрема, по-

літичному житті, де в Австралійській Ліберальній Партії займає становище ще скарбника і асистента пресового референта.

Переїхавши до столиці Австралії — Канберри відразу включається в громадське життя Канбери-Квінбену, працюючи в управах з різними обов'язками — секретарем, пресреферентом, заступником голови, а тепер є головою Української Громади Столичної Території. Окрім українського громадського життя бере участь в різних австралійських антикомуністичних організаціях та кандидатує до Леджіслайтів Асемблі Австралійської Столичної Території і хоч не виграв, мав багато кращі успіхи як деякі австралійці.

Помимо згаданого вище є діяльним членом НТША — секретар Осередку НТША в Канберрі.

Як архітект, Пилип Грін, за останні 9 років створив близько дві тисячі проектів на різні будови і для різних відомих будівельних фірм. Зaproектував і керував будовами взірцевих приміщень для Українсько-Австралійських Клубів у Воллонгонг, де він був рівною одним з його організаторів й клубу в Квінбенкі. Позатим проектував будинки для крамниць в Квінбенкі і Канберрі, будинку на 38 багатокімнатних приміщень та часто був плянувальником будов цілих вулиць та кількаповерхових будов для родинних житлових приміщень і т. д.

Як бачимо, за 25 років невтомної праці пером і креслярським приладдями та жертвенною працею на суспільнно-громадській ниві Пилип Грін зробив великий вклад в українсько-австралійську духову й матеріальну культуру. Тепер, на чергу приходить його патріотична чинність в Українському Вільному Козацтві як Отамана Куреня ім. полк. Максима Кривоноса, що постав під його проводом в столиці Австралії.

Ст. Радіон

ДЛЯ КОЗАЦЬКОГО ЮНАЦТВА

Ф. Любинецька і О. Кузьмович

ПРАВИЛА ДОБРОЇ ПОВЕДІНКИ

(Це закінчення) Правил поміщених на сторінках нашого журналу в числах: 3(33) і 4(34) за 1975 рік, та 1(35) 2-3(36-37) за 1976 рік.

В ГОСТИНИ

1. Коли йдеш в гостину з якоєв спеціальної нагоди (день народження, іменини, річниця іспитів, кінець року тощо), подумай завчасу про дрібний подарунок. Для близьких приятелів і знайомих це може бути щось для особистого або домашнього вжитку (книжки, дрібні мистецькі речі тощо). При тому треба брати до уваги їх особисті зацікавлення чи потреби. Коли йдеш до дальших знайомих, зокрема, коли йдеш уперше, пакраще принеси квіти або солодощі для господині. Ніколи не слід приносити дарунків, які ціною могли б бентежити господарів чи інших гостей. — В Америці нема звичаю приносити для господині квіти, однак кожна жінка ними радіє.

2. Привітайся з господарями так, щоб вони відразу відчули Твою радість із запрошення.

3. Якщо господарі не представляють Тебе всім присутнім (звичайно на дуже численних прийняттях), залишися в товаристві Твоїх знайомих або представся іншим сам.

4. Якщо Тебе запросили на точно визначений час, не слід спізнатися більше ніж 15-20 хвилин.

5. Щоб гостина була справді приемна, не може тривати задовго. Пам'ятай що всіх, а передусім господарів, чекають на другий день обов'язки, перед якими конечний відпочинок.

6. Пам'ятай, що в теперішній час майже не існує домашня прислуга і господарі мусять про все подбати. Тому завжди запропонуй господині

свою допомогу. Старайся теж свою особою не давати її праці.

7. При подаванні до столу страви подається і посуд збирється з лівого боку, починаючи від найбільш почесного гостя.

8. Старайся під час гостини вести цікаву розмову або слухай інших. Ніколи не чекай, щоб Тебе забавляли.

9. У розмові не заторкай дразливих тем, які могли б вражати почування присутніх. Не обмовляй спільніх знайомих і не висловлюйся про них некорисно.

10. При відході попрощаєшся з господарями і подякуй за гостину. З іншими гостями прощаєшся відповідно до звичаю чи обставин, але ніколи, коли відходиш перший.

11. Після гостини — при нагоді найближчої зустрічі або телефонічно — не забудь ще раз сказати господарям про їх гостинність. В Америці це треба зробити до трьох днів коротким листом або телефоном.

НА МАНДРІВЦІ, ВІДПОЧИНКОВОМУ ТАБОРІ, АБО НА ВІДПОЧИНКОВІЙ ОСЕЛІ

1. Познайомся як найшвидше із співтоварищами під час зустрічі на вільному повітрі, або в кімнаті, якщо Ви не всі з одної місцевості.

2. Не висловлюй голосно свого недоволення, коли до Вашого житого гурту приділили когось чужого.

3. Будь помічним при розтаборенні своїм співтоварищам, зокрема тим, які вперше на мандрівці, в таборі, або на оселі.

4. Пам'ятай, що на час мандрівки Ваше шатро творить немов одну родину, що ділиться всіма переживаннями.

5. Не обмовляй своїх товаришів і не скаржся на них.

6. Коли дістанець ласощі або іншу їжу з дому, поділися справедливо із своїми товаришами, а не дай їм пускатися під Твоєю лежанкою.

7. Шануй релігійні й родинні почування своїх товаришів і не висміюй їх.

8. Дбай про устаткування та вигляд шатра, немов би це була Твоя власність.

9. Будь увічливий до приїжджих гостей чи інших відвідувачів табору або оселі.

10. Звертай увагу на добру поведінку свою і товаришів під час їжі.

11. Не допускай до поганих або вражаючих когось особисто детепів, призначених на веселий вечір.

12. Звертай увагу на свій зовнішній вигляд під час усяких зайняття.

13. Будь завжди в погідному настрою і радо виконуй доручення проводу оселі.

14. Не уживай поганих слів, а зокрема чужомовного "сленгу".

* * *

Євгенія Чайка

ЛИЦАР НА БІЛОМУ КОНІ

Лицар, чи на вороному, чи на білому коні, але лицар, у всій своїй духовій красі, буде нашою темою.

Недавно, зовсім випадково, довелося почути розмову двох приятельок, які милувалися щойно придбаною статуеткою — буйногривий кінь, а на ньому красень-козак! Із захопленням вихопилася, у однієї із дівчат, оцінка-порівнання: "Лицар на білому коні! — от, якби зустріг такоого!"

— Не зустрінеш і не мрій, бо лицарів тепер на світі немає, — проговорила друга, і немов холодною водою змила мрійливу усмішку із личка подруги.

— Чому така безнадійність? — а може ми й зустрінемо своїх лицарів-принців?

— Якраз! Ти подивись уважно на теперішніх хлопців, ні сісти, ні встati, ні слова сказати! — вигукнула дівчина, з досадою відсовуючи від себе статуетку.

Почувши таку розмову, по моєму серці холодною змійкою поповз смуток, залишаючи біль і настирливе питання: "Чому власне тепер серед молоді так мало лицарів, отих чарівників, про яких споконвіку мріють дівчата всього світу?" Мріють і нині, не дивлячись на наш вік — вік техніки, матеріалізму і насильства. Мріятимуть завжди, бо так уже жінку створено. І

так хочеться, щоб їх було багато.

Звичайно, ми маємо на увазі не тих казкових принців у фантастично гарному вбранні, з надзвичайно витонченими манерами, з обличчям про яке приказка говорить: "Хоч води з нього напийся", — ні, ми маємо на увазі хлопців та чоловіків поряд з якими, дівчата та жінки мають почутия впевненості та захисту. У кого гармонійно поєднується мужність, чесність, витримка, ніжність та уважність і глибока пошана до дівчат, жінок.

Уважно приглядаячись до деяких юнаків, спочатку можна легко погодитися з дівочою критикою: "Необтесані колоди, зовсім не вміють обходитися з дівчатами!". Таک, правда, іноді доводиться констатувати той факт, що молоді люди не знають найелементарніших правил поведінки. Але зі всією щирістю можна сказати, що по-перше, переважно не їхня вина в тому, по друге, коли делікатно, по дружньому пояснити, підказати, звернути увагу на те, що треба зробити в такому, чи іншому випадку, то більшість сприймає ці поради з охотою, і дуже скоро засвоює правила поведінки. Біда тільки в тому, що якось так складається життя, що мало залишається часу для знайомлення дітей та молоді з т. зв. правилами поведінки доброго тону, зі всіма тими, нібито дрібницями, які роблять людину приємною і бажаною в товаристві, і про яких кажуть, що: "Він добре вихований, тактовний чоловік".

Знаємо, що тактовна поведінка — це, перш за все, відчуття міри, яке під-

казує людині, як і коли, за яких обставин можна зробити або сказати те чи інше. Знаємо що такт не може бути лише зовнішнім проявом. Його підказує культура людини, чуйність, уміння підійти так, щоб не образити, не зачепити вразливих місць, постараться допомогти вийти із скрутного становища. Звичайно, просто навчитися тактивності — не можна, її набувають не лише під впливом оточуючого середовища і виховання. Тактовність залежить від характеру людини, але розвивати її можна і треба.

Бездоганною поведінкою буде володіти той, хто дотримуватиметься правил хорошого тону не лише за виключчних обставин, а й у повсякденному житті. Хто завжди пам'ятав про хороші манери, у того вони з часом стають звичкою.

Щоб наші дівчата не журилися і не розчаровувалися у своїх мріях, пропонуємо разом допомогти їм якнайскорше зустріти свого лицаря, а це можливо буде тоді, коли старші будуть радити, чи пригадувати, а молоді будуть з вдячністю сприймати поради і виконувати їх.

Візьмемо наприклад, правила поведінки в товаристві на балах, в театрі і т. п. Адже кожний батько, чи мати, чи хтось із близьких, може сказати юнакові, випроваджуючи його на баль: "Одягнись відповідно до нинішнього вечора, коли зайдеш в залю, то не поспішай до бафу, а роздивись, хто є із твоїх знайомих, підійди до одного, то до другого, ввічливо привітайся, поговори, а коли почнеться танці, то не ходи з пляшкою по всій залі (картина з натури!), пам'ятай, що ти прийшов повеселитися а не пити. Отже ввічливо запрошуй дівчину до танцю, перед тим спитай дозволу у старших, з якими дівчина прийшла. Не вибирай собі партнерку стоячи посеред залі і демонстративно оглядаючи її з голови до ніг. Це непристойно. Вийми руки з кишень, застебни жакет, підійди до дівчини і легко уклонившись, запроси її. А закінчивши танець, не лишай партнерку посередині залі, а, подякувавши, проведи на місце. Та ні в

якому разі не запрошуй до танцю, а тим більше, не танцюй з дівчиною, тримаючи в зубах цигарку!

Йде син на будь яке прийняття, знову ж хтось із батьків мусить пригадати, що всім, хто огинеться поруч жінкам, дівчатам та старшим чоловікам, хлопець мусить допомогти чи то зняти, чи то вдягнути верхній одяг, мусить пропустити перед собою і притрати двері, подати крісло, вчасно подати те, що потребує сусідка при столі. Одним словом — треба говорити про оті дрібні речі, з яких складається, так званий, етикет чи так звана етика, який, як ми вже зазначували, робить людину приемною в товаристві. (Всі ці правила вже не тільки старі, а й старезні, і, звичайно, ми не претендуємо на їх авторство).

Коли старші будуть наполегливо повторювати всі ці правила, та при тому будуть втлумачувати, що обов'язком мужчини є скрізь і завжди охороняти жінок від усього неприємного, злого та небезпечного, то юнаки згодом привчаться триматися з гідністю, привчаться бути уважними до інших і, на радість батькам і собі, їх будуть називати добре вихованими людьми. А коли такий юнак заручиться, то вже не буде великої проблеми навчити його так поводитися, щоб будуча дружина, а пізніше мама дітей його, змогла пережити радість від уважного і коректного відношення, щоб гідна поведінка нареченого зародила непохитну віру в те, що буде на кого спертися йдучи життєвою дорогою, а виявлена ніжність і щира увага переконає в тому, що лицарі — це не тільки мрія, а що вони існують! І тоді залишиться побажати, щоб син був лицарем і в подружньому житті!

На закінчення звертаємося до вас юнаки — козаки, і до вас, старші козарлюги, доведіт дівчатам — весняночкам і молодицям-горличкам, що в українській спільноті лицарі існують не тільки в мріях дівочих, а що їх можна зустріти на кожному кроці!

(*"Свобода"*)

Антін Кущинський

**ЗА ТРАДИЦІЙНО - НАЦІОНАЛЬНІ
МОЛОДЕЧІ ОРГАНІЗАЦІЇ**

**«В здоровому тілі — здорована душа»
«Молодість є майбутнє нації!»**

Ці старовинні правди стали тепер актуальними гаслами в усіх поступових націях і державах. Міністерства публічного здоровля, міністерства шкільництва й освіти, міністерства оборони або військових справ вкладають ці гасла як обов'язкові частини своєї програмової практичної чинності, які фінансиють з державних кошторисів.

Саме суспільство інтуїтивно йде на зустріч цим природнім вимогам мати здорове й сильне душою й тілом та характером молоде покоління як для продовження свого життя так і для оборони від ворожих акцій. Воно всілякими позитивними способами реагує, сприяє утворенню й підтримці різних добровільно постаючих руханкових та інших споріднених з ними молодечих організацій або секцій у загальному громадських об'єднаннях.

Такі організації в одній і тій же державі або нації часто набирають самих найрізноманітніших форм, як по спеціалізації завдань, так і по своїх ідеологічних та групових забарвленнях іхніх учасників. Ця різноманітність постає в наслідок і в залежності, від того зрізничковання суспільства та політично - партійного нездорового для нації поділу, що з тих чи інших причин заіснували в даній державі чи нації. В таких випадках загальне для всієї нації чи держави завдання — мати здорове покоління і ним забезпечити своє майбутнє — розбивається на окремі вогнища, конкуруючи між собою, а в більшості випадків — взаємно поборюючи себе по лінії ідеологічного наставлення. Хочеш, не хочеш, а в такій нації чи державі загальна, ота основна ціль не горить одним великим багаттям, але слабшає, відходить ніби на пасивніше місце. Гостро-

та чуйності провідників і мас таких молодечих організацій мимоволі переходить в увагу до внутрішньо - ідеологічної різниці і нездорових взаємних відносин між організаціями. Єдність державного чи національного «Я» на тому терпить, бо запановує «я» групове. Змагання «за краще майбутнє нації» уступає змаганню «за краще сьогодні моєї групи» (партії і т. п.). Тут пригадуються «крилаті», але недержавницькі, слова одного з наших недавніх політиків: «Як не буде України соціалістичної, то хай краще не буде жадної!»...

Класичним прикладом такого явища може служити новітня й недовговічна Чехо-Словацька демократична республіка. Там перед падінням цієї держави під чобіт націонал-соціалістичної Німеччини, а потім під «звільнення братським совєтським союзом» заіснувало кілька взаємно-побоюючих себе на ідеологічно - груповому тлі молодечих організацій.

З попереднього часу лишилась дійсно славетна в минулому історично - традиційна і загально перед тим національна «Телоцвічна Єднота Сокол». Це було патріотичне діло й насліддя її основників Тирша й Фігнера, що колись відограло історично-славну роль у поваленню австро-угорської тюрми словянських народів. Тепер та «Єднота» була підточена впливами розбрата внутрішньої єдності та політичного різничковання чеського суспільства.

Поряд з «Соколом» постала, відколовшись від нього, «Дельніцька Телоцвічна Єднота», то є «робітнича руханкова організація». Це був твір і «заслуга» соціалістично наставлених

Груп. А слідом за тим скоро створилася і чисто комуністична «Єднота», що віддверто або під плащиком скороченої назви «ЧТЄ» вела свою підривну працю.

Як реакція проти тих об'єднань постала ще «Телоцвічна Єднота Орел» — організація клерикальних шарів і впливів, які, зрозуміло, що не могли бути в спілці з «ДТЄ» і «ЧТЄ» а та-кож їм було «тісно» в єдинстві з націо-

нально-патріотичним «Соколом»!

Загальний колись «Сваз Скауту», то є — «Союз Пластунів» розділився і крім нього утворились окремі організації Скаутів «соціалістичних» (робітничих) і «Скаутінгу католицького».

Так з одного колись «Сокола» заіснувало чотири організації, а замість одної Пластунської організації, що ре-презентувала чеську молодь в цій міжнародно-поширеній організації, постало три Пластунських об'єднань. Висновки з таємої явища і його шкідливе значення для загальної національної справи в тодішній Чехії не потребують коментарів.

Не так було в Чехії, коли честь і слава за вихову та загартовання до боротьби за загально-політичну свободу і ідею відновлення історичної державності була в руках тільки «Сокола». «Сокіл» тоді об'єднував найширші маси молоді та патріотичного громадянства і набирав ознаки традиційно-національного й патріотичного руху. За найтяжчих і найтемніших часів чеський «Сокіл» тримав високо свій прапор національної свідомості, а не якоїсь групової ідеї. Тоді в практичному результаті дуже заслужив загальній справі визволення свого народу зпід чужого (німецького) панування. При тому «Сокол» дав кадри ідейних працівників в усіх галузях життя нації, кадри об'єднаних одною ідеєю, одною провідною організованою ціллю, нерозбитою ніякими груповими - партікулярними інтересами.

Коли ж слава й приклад «Соколу» перейшли етнографічні межі свого чеського народу і сокільську організацію переняли для свого вжитку інші слов'янські народи, як наприклад, — болгари, українці, серби, то там того широкого значення «Сокіл» не придбав. Там він не знаходив такого психічно спорідненого ґрунту в душі хоч би у братніх народів, хоч гасло «слов'янського братства» й було одною з точок виховної програми «Сокола» в Чехії. Тут, у братніх народів «Сокіл» був, так би мовити, закордонний, імпортований ідеал і тому народні маси тих слов'янських народів не горнулись

до нього так масово й спонтанно, як то було в Чехії.

Замість «Сокола» в Болгарії традиційно-національного «розмаху» як в числі згуртованих сил так і в ідейно патріотичному значенню набрали «Юнаки». Назва цієї юнацької організації походила від тих «юнаків», що здобули славу в боротьбі за звільнення Болгарії від її колишніх віковічних ворогів — турків.

В Німеччині розвинулися і набрали поважного широкого значення свої традиційні «Ферайни», а не інші, менш численні групові т-ва.

А фінляндці, які за обставин довшого московського царського режиму були позбавлені навіть самої думки організувати свої такі товариства, скористались з права засновувати лише «Общества вичерпуванія Ботніческого заліва», то є товариства для висушування болот при Ботничій затоці Балтійського моря. Вони ту господарсько-практичну дренажну працю так організували, що звели її до пов'язаних між собою гімнастичних рухів цілими гуртками суверо дисциплінованих робітників. А вже при тому провадилась устна національно - виховна чинність. І ось ці аж занадто «спеціалізовані» й оригінальні руханкові організації стали тим тлом, з якого потім "черпались" провідні маси й пізніше збройні сили молодої Фінляндії. Поширені ж в тій країні інші руханкові організації, того значення там не придбали.

Нарешті, по всьому світі відомий Скаутінг найбільшого і найдосконалішого розвитку, сили й своєрідного значення набув і далі має в своїй батьківщині, в краю Баден Павела — в Англії. Бо саме там він має своє історично-традиційне коріння з часів ще Бурської війни. В інших країнах це перенятій, чи успішно або неуспішно пересаджений, перекультивований для своїх потреб рух. Тому там він грає роль лише доповнення до інших в кожній країні своєрідних лише їм питомих організацій. Прецінне його виховне значення й-глибше примінення для молоді звичайно діє по більшості лише в міських та шкільних осередках. Масового характеру, зокрема серед

селянства (по селах) він не набрав.

В Україні, а зокрема на Західніх Землях, де було більше політичної свободи, щоб творити своєї національні організації, найширшою популярністю користались і мали найбільше членства «Січі». Бо ж саме слово «Січ», «Січовик» осяяне ореолом невмирущої слави козацько - гетьманського періоду нашої історії. Це слово втілювало в собі цілий комплекс лицарських традицій у службі Богові й Україні та захоплювало душу молоді й патріотичного старшого громадянства, а особливо — молоді так чuloї до всього ідейного і яскравого. Та як би таке ім'я не миловало б свідомість і чуття того, в кого било серце українське! Тому хоч і у нас в Галичині, хоч як були гарно презентовані і розвинені і «Сокіл» і «Пласт» і, хоч як ідентичні і однозвучні були цілі й завдання цих обидвох організацій, але «Січі» переважали.

Хоч основоположник «Січей» в Галичині д-р Кирило Трильовський прилучував до січової пограми «протипопівське - радикальне» партійне наставлення, таке неприродне для нашого народу, але в «Січах» переважала національна всеобєднуюча ідея боротьби за Україну, а не за щось групове, минаюче.

А провідник і славетний організатор «Соколу» проф. Іван Боберський в силу того іраціонального наставлення до історичної української козацької традиції мусів створити в лавах своєї сокільської організації і — «Сокільські Січі». Інакше, як показує статистика членства цих двох організацій, коли б не було своєчасно створено «Сокільських Січей», то сам «Сокіл» що і без того не дорівнювався своїми лавами до січових мас, був би ще меншим.

А коли для Галичини настав слінний історичний час, то і Січі і Сокільські Січі і просто Соколи і нові ще тоді Пластуни — все що було ліпшого, завзятого і вихованого в тих організаціях в національно-українському свідомому дусі, пішло в славні Україн-

ські Січові Стрільці. Нікому тоді і в думку не приходило творити «Сокільських Стрільців», «Пластунських Стрільців» або «Скаутських Стрільців», бо в таких назвах не було того ореолу козацької невмирущої слави, не було б тієї лицарської традиції...

В Карпатській Україні за чехо-словацької влади були й «Січі» і «Соколи», були «Дельніцькі Єдноти», був і славний «Пласт». Але, коли прийшов 1938-39 рік, то як «де байрак, там і козак», так в кожному і в найдальшому закутку постала і залила цілий край своїм числом членства і своєю невмирущою новітньою славою «Карпатська Січ»!

Так, де поглянеш, кожна нація мала чи й ще має на першому місці свою найславнішу, традиційно зв'язану зі славним історичним минулім, руханкову або молодечу організацію. І саме така організація зможе ідейно захопити і об'єднати найширші лави, зокрема чuloї до всього ідейного молоді, та найшвидше прислужитись, або найактивніше взяти участь в долі своєї нації, коли проб'є для неї своя «дванадцята» година.

Прийшовши до такого висновку, кинемо тепер оком на цю справу, як вона стойть в українській еміграції, що опинилася розкинена по цілому широкому вільному світі. Але, хоч і на чужині, українці не забивають про Україну, про боротьбу за її волю і державу, про її майбутнє.

Розбиття, чи ні, ще не розбиття, а лише зрізничковання, яке панує в житті нашої еміграції, що, між іншим, є природнім нездоровим явищем для еміграції кожного народу, відбилось і на виховних та молодечих наших організаціях.

У нас на еміграції існує аж забагато партійних угрупувань де навіть групи з тою самою політичною ідеологією часто поділені на окремі ворогуючі між собою партійні об'єднання з окремими своїми проводирами. При такій ситуації, слава Богу, що не всі наші партії можуть розкошувати і мати кожна свою вільно чи невільно під-

дану молодечу організацію. Віримо, що того не станеться і в далішому, бо серця молоді нашої не отруєні гріхами попереднього покоління і вона не піде за такою тенденцією далішого поділу.

На честь і на щастя цієї галузі українського життя на чужині констатуємо, що у нас існує тільки чотири молодечі організації.

Найбільш поширеною і активною є Спілка Української Молоді (СУМ), що є фактично традиційною з часів новітнього ренесансу України, бо є продовженням одноіменної організації, що постала на Східних Землях України в обороні волі України від московського окупанта і своїми жертвами і кровлю увіковічила своє ім'я.

Другою активною організацією, що систематично розвиває свою чинність є Об'єднання Демократичної Української Молоді (ОДУМ), що в своєму виховному ідеалі наголошує ідею демократії, винесену батьками після залишення Рідних Земель в непокорі до московського комунізму.

Третя організація, що поширює свою чинність є Пласт, що добре пристосував свою програму і відповідної відмінив для потреб Української Справи. Пласт, крім того, має добре організовану мережу свого «Пласт-прияття».

Менш активною є четверта організація молоді, що останніми часами привела називу — Молодь Української Національності, яка за своїм забарвленням пристосовується до обставин життя на чужині.

Як бачимо, це поділення молодечих організацій не сталося в такій кількості, як то поділилось наше емігрантське суспільство та не характеризується такою нетерпимістю між собою, як наші деякі партійні чи групові середовища або їхні чільні провідники.

Навпаки, наші молодечі організації зговорено чи незговорено але мають виразну тенденцію координувати, а подекуди і зорганізовано, поєднувати свою чинність у важких зовнішніх, а часом, і у внутрішніх репрезентативних моментах для вияву української

всенаціональної солідарності та визвольницької боротьби проти окупанта.

Українські молодечі організації вже вславили свої імена в кількох виступах на міжнародному форумі, гідно й згідно репрезентуючи молодь, майбутню Україну, а не якийсь уламок нашого еміграційного суспільства.

Наша українська молодь не є гіршою і не холоднішою у своїх серцях до гострих потреб нашого національно-державницького змагання й боротьби, ніж молодь інших народів, що засвідчила свою активну і часом впливову участь в інтересах своїх націй.

Організована українська молодь знаменно відчуває значення теперішньої епохи українського буття. Вона яскраво відбиває в собі і виконує оті два природні й Божі закони збереження життя нації, перебираючи його від своїх батьків та продовжуючи їхні заповітні стремління і ідею боротьби за Волю і Самостійну Соборну Українську Державу. *)

Коли глянути на наші молодечі організації в аспекті нашої історії, то вони, що вже заслуговують доброї слави, являються фактично ніби новою сучасною молодечею «Січчю» за порогами батьківщини і є відбитком правди, що «Козацькому роду нема переводу», про що наша молодь так зично співає в українському славню що «Ще не вмерла Україна».

Хто знає, може в далішому здоровому русі і самоусвідомленню свого післанництва ця молодь тут на чужині або, коли Україна здобуде свою державну волю і молодь з чужиниувільється в лави молоді на рідних землях, яка вже відроджується в своєму національному «Я», то тоді прийме й відповідну, об'єднуочу непереможну славнозвісну називу «Молода Січ», як союз молодечих організацій.

А в тій службі нашої молоді треба її допомагати і її підтримувати. Цей обов'язок лежить на наших Церквах, на наших культурно - освітніх і громадських товариствах, на Українознавчих школах та на її патріотичних родичах. Всі вони повинні мати за

мету: не лише дати своєму новому поколінню знання рідної мови та українознавчих предметів, але й поглибити національну свідомість та поширити національний світогляд. Треба старатись, щоб молодь наша була горда свого «Я», свого походження, своєї мови, щоб молодь була піднесена у своїй культурі, у своїх українських традиціях та інтелігенції й шляхетності поведінки..

Тому і традиційне парамілітарне Українське Вільне Козацтво в своїй організаційній програмі старається включати в свої станового характеру лави також молодь, юнацтво і дітей своїх членів. Також у журналі «Укра-

їнське Козацтво» поміщаються відповідні статті в спеціальних розділах: «Наша зміна» та «Для козацького юнацтва».

А останніми часами в деяких Куренях УВК заіснували рої молоді навіть організувались два таких окремих Курені: ч. 28 Юнацький Курінь ім. о. Агапія Гончаренка в Чікаго та ч. 31 Студентський Курінь ім. Лицарів Листопадового Чину в Едмонтоні.

Бо ж то є наша зміна і наша надія!

*) *Примітка:* Дивись статтю автора "Непереможні закони існування нації" в числі 4 (38) "У.К." за червень-серпень цього року сторінки 41-43.

* * *

Омелян Михайло Тишовницький

ПРИКЛАД ПЛАСТУ

З усіх наших молодечих організацій ПЛАСТ перший проголосив в пресі свою участь в боротьбі проти московського народовбивства під назвою "злиття народів" в ССР та проти денационалізації української діаспори. Це сталося у формі преосвітного повідомлення Головної Пластової Булави в Нью Йорку, що на 7-их Зборах Конференції Українських Пластових Організацій, що відбуваються що три роки і заплановані на дні 4 і 5 грудня 1976, головною темою буде ЗАВДАННЯ ПЛАСТУ, ЯК ВІДПОВІДЛЬНОЇ ЧАСТИНИ УКРАЇНСЬКОЇ ВІЛЬНОЇ СПІЛЬНОТИ в обличчі двох смертельних загроз існування нашого народу.

Ця знаменна та високо патріотична постанова Головної Пластової Булави є згідна з ідейною постановою Пласти від початку його існування і з традиційною ролею української молоді від соток літ нашої історії. Від давніх часів УКРАЇНСЬКА МОЛОДЬ все стояла в лавах оборонців нашого народу проти його ворогів. В нашій новішій історії так було в обох світових війнах: в лавах УСС, УГА, АРМІї УНР, КАРПАТСЬКОЇ СІЧІ, УПА і УНА, у величезній більшості, боролася наша молодь, а в ній багато пластунів. Тож природно що й тепер, коли нашому народові на Рідних Землях та в діаспорі загрожує загада, наша пластова молодь стає лицем проти тієї загрози.

Найгрізнішим аспектом "злиття народів в ССР" і денационалізації української діаспори є мішані подружжя, які в Україні, через уря-

дове попирання їх усіма засобами велітенної, невільничої імперії, зростають дуже скоро та "обчислюються мільйонами", як подано у збірнику п. н. "Демографічні дослідження", виданому "Наук. Думкою" в Києві в 1975 р., а в діаспорі "вже доходять у деяких наших поселеннях до 100 відсотків", як подано у "ВІСНИКУ СКВУ" з листопада 1974 року. ДЛЯ ТОГО ПЕРЕДОВСІМ ПРОТИ ТОГО НАЙГРІЗНІШОГО АСПЕКТУ ПОВИННА ВЕСТИСЯ БОРОТЬБА ПЛАСТУ.

Способи тієї боротьби піддав Другий Світовий Конгрес Вільних Українців у своєму ЗВЕРНЕННІ ДО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА У СПРАВІ МІШАНІХ ПОДРУЖ. Те ЗВЕРНЕННЯ є опубліковане у «ВІСНИКУ СКВУ» з листопада 1974 р. Якби всі організації і особи, до яких те ЗВЕРНЕННЯ є спрямоване, виконали на 100 відсотків те все, до чого те ЗВЕРНЕННЯ їх закликає, то згідно мішаних шлюбів в діаспорі можна б припинити, а той наш успіх напевно не остав би без впливу на наш народ в Україні.

ПЛАСТ дає початок і приклад. Треба сподіватися, що всі інші молодечі організації, ідеологічні, студентські і другі, підуть за тим прикладом ПЛАСТУ і також включаться в боротьбу проти смертельної загрози існування нашого народу.

І дай Боже, щоб за тим добрим прикладом ПЛАСТУ пішли теж всі наші крайові централі у вільному світі і всі організації: релігійні, жіночі, політичні професійні, обезпеченеві комбатантські та всі інші. ШОБ ВОНИ ВСІ, ЯК ВІДПОВІДЛЬНІ ЧАСТИНИ УКРАЇНСЬКОЇ ВІЛЬНОЇ СПІЛЬНОТИ, УСВІДОМИЛИ СОБІ СВОЇ ЗАВДАННЯ В ОБЛИЧЧІ ТІЄЇ СМЕРTELНОЇ ЗАГРОЗИ ДЛЯ НАШОГО НАРОДУ. Дай Боже!

ХРАМ

"Не підеш, синку, увечері на забаву до міста, бо в нас завтра храм, у мене сила роботи, то будеш мусіти мені помагати, а то не встигну" казали наша дорогоцінна мама до мене.

От біда, думаю я, козаче, так мене кортить піти погуляти, аж промираю, прямо шкура болить, там "всі" і Любка буде там також, а я із нею в сам раз тепер не на "воєнній стопі".

Став я думати-гадати, що мені в цьому випадку робити: Із одного боку приказ від мамці, а там знову любе товариство і приемна забава. Ну, треба якось промишляти...

Був у мене тоді дуже великий союзник, мій коханий Орись, ото я її пошептав потайки від мамці, щоби мені подала білу сорочку, ліпше убрання, як я вже ніби заберусь у стебло.

А спав я, бачте, тоді не у світлиці (бо яке там діло спати козакові неначе бабі у світлиці), а була в мене лежанка на горищі, бо там і простірно і нікого нема і вітер продуває, прямо неначе у степу. Пригілок горища був із драниць, та виходив прямо на солом'яну стріху піддашня, а я, задля пригоди увільнив одну драницю, яка "ходила" тільки на цвяшку.

Отак, як час ночі прийшов, то я побажав мамці "добранич" і поліз по драбинці на горище, а там Орися мені приладила зазделегідь все потрібне для забави. Пождав я ще трохи, нім все втихомирілось, "віфінтився" на помацки, по тихеньку відсунув драницю та легонько спустився по стрілі піддашня на землю.

Була прегарна місячна ніч, повітря було свіже — свіже, вологе та приемне по дощі, що здорово скропив землю перед хвилиною. Лиха мені була година тільки із Сірком, він не знав що треба бути тихо, бо думав, що певно підемо і цим разом на якусь нічну виправу, оба разом, як бувало завсігди. Він скакав на радощах вище моєї голови і на силу я його втихомирив та дав до зрозуміння, що цей раз піду я самий, а він мусить остатись дома.

Спустив сердега Сірко хвіст у низ, а вуха в діл, подивився на мене сумно своїми розумними очима, але нічого було діяти і він залишився.

Весело та ішпарко йшло мені у місто. Натягнув я ноги на всю довжину, тільки обминав свіжі калабаньки води, що блестіли у місячному свіtlі і я навіть не зчуває, коли опинився вже за рогачкою.

Дорога йшла там на право від нашої і я, якось мимоходом кинув головою у той бік і бачу щось, звірина не звірина, баран не баран, повзе по брюсі впоперек дороги від рова до рова. Бачте Сірко у своїй песячій голові поміркував, що був приказ, що правда, щоб не йти зі мною, але не було сказано, що не вільно відпроводити мене так "на власну руку" і так Сірко побіг мокрими від дощу млаками та збіжжями, на поперек полями, часом мене бачив понад травою, а часом чув тільки тупіт запорізьких пят, а я знова ані гадки не мав, що він мене проважає.

Приклікав я його до себе і він зразу зрозумів, що я на нього не сержусь. Зачав вимахувати весело хвостом, та дивився на мене своїми розумними очима, ніби кажучи: Як знаєш, ти та я, оба ми приятелі нерозлучні, не міг жеж я тебе пустити в дорогу під ніч самого. Погладив я Сірка по голові, він ще здорово струснув своїм цілковито мокрим кожухом і за хвилю ми вже дружно чвалили у місто, там та церкву, де відбувалась забава.

Перший танець був той, що його називають кадріль, чи як там. Це бачте так: постають чотири пари навхрест противі себе та совають ногами під музику, підходять на пів дороги до себе, та ніби кланяються, крутяться кругом та ще витинають всілякі балляндраси.. Називали отаку чвірку з французька "каре". В таке каре став і я до пари з чімись білимі раменами.

Для Сірка, бачте, пари не було, ото він найшов собі годящий куток, розтягнувся там на всю довжину, хвос-тисько поставив милостиво рівно на підлогу, та давай сушити своєго ме-

кого кожуха. А як хто підіде за-
блізько, то він тільки покаже свої білі
зуби та тихо загарчить, немов кажучи:
Не лізу я в твое каре, то не сунься ти
мені сюди, а то розіллюсь.

Закінчився танець, ото братва, в кого
були копійки, посунула до буфету.
А в мене була тоді козацька фантазія,
запорізька сила, тощо, але грошей
було в мене "ніт". Ото став я так трохи
подалеки від стола із лакітками, ніби
мовляв: не цікаво мені.

**Воно так би мовити, не одна чорно-
брива була би мене радо погостила** (я
був тоді козак у півтора кожуха), але
ніяк не пристало лицареві, щоб жінки
для нього лакітки купували

Зміркували це дівчата, та давай вго-
щати моєго Сірка. Чиї там білі руче-
ннята таштуть йому хто кусок медів-
ника, хто тісточко, а хто колісце запа-
шної ковбаси із часником. Сірко все
уплітає із повагою, махаючи приязно
хвостом і тільки зизом споглядає на
мене, ніби: знаєш я тут ні при чим,
але як дівчата вгощають то не годиться
не приняти, щоб могли сказати, що
твій приятель не має горничних мані-
рів.

Потанцювали ми ще здорово (осінна
ніч доволі довга), але як зачали вже
дуже бліднути ріжки серпика на небі,
треба було забиратись у свояси. Почекавшись я з ким було треба і за хви-
лю вже здорово мигали козацькі пяти,
бо раннє сонце вже здорово зачало зо-
лотити виднокруг. Незадовго побачив
я вже "богачеві" кукурудзи, плигнув
на стріху піддашша, відсунув драніч-
ку в причілку і тихесенько заліз у лежанку.

Але не вспів я ще навіть гаразд вло-
жити "козацьке присмагле тіло" у
форму, вилежану у сіні, як вже кли-
чуть мене мамця вниз, на снідання.

Стрибнув я мерцій вниз (приказ
був острій, а мамцю треба було слу-
хати, бо такий був неписаний закон),
вилляв я на запорізьку костомаху пів-
тора відра холодної води і за хвилю
цилував вже мамцю в руку на "Добри-
день".

Дуже смачна була мамина кава, не
турецька а таки наша; така із моло-

ком та цикориєю, до якої прикусу-
вався запашний, житний хлібець.

Зараз таки по сніданні дали мені
мамця в руки макітру із яблуками,
мовляв, облупи їх "раз-два", бо треба
зараз на струдель. Взявся я за ножик,
та пробую відкроювати луспину, а воно
мені якось ні раз не йде, все отої га-
спідський ножик якось совгається по
яблучку, а як тільки схилю голову в
низ, то зразу же є зачинаю "клювати".
Сонність мене бачите геть чисто зло-
мила і спати захотілось так, хоч прямо
гинь, а тут ціла макітра яблук переді
мною.

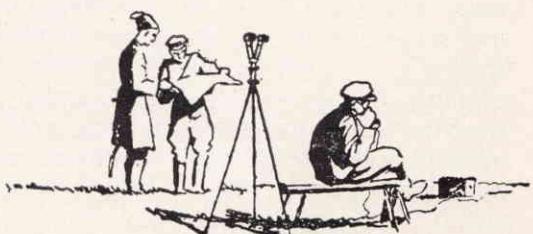
Клонув я головою ще разів із два,
ото і мамця, хоч були дуже заняті,
спостерегли, що їх синочок потребує
кілочків у повіках, щоб очі вдержати
отвертими.

Егеж, годі, кажуть мамця, я бачу н.о
ти таки був на забаві в місті, йди, йди
вже та виспіся а то не годиться: нині
в нас храм, будуть гості і син у мене
на славу, а невиспаний буде ходити
цілий день як спуганий сич. Йди на
подре та мерцій доганяй сон.

Вістиме діло, цього приказу мені
не треба було двічі повторювати, не
йшов я вже подивитись на моєго
Сірка, а таки зараз-же забрався на
горище. Затягнув я ліжник аж на вуха
а за малу хвилю тільки сіно, що стир-
чало з одного боку із подушки поко-
лихувалось і д ритмічне "пуш-
кання" та свист здорових та молодих
козацьких грудей.

*Написано в Чікало на пам'ятку
моїм Дорогим із нагоди уродин моєї
сестри Козачки О р и с і.
Запорізького рожу тисяча дев'-
ятсот і шісдесят першого.*

Свєн В. Курилюк

В 60-му РОЦІ ІСНУВАННЯ У. В. К.

З ВІДЗВИ ПОЧЕСНОГО ОТАМАНА У. В. К.

10 вересня 1970 року

”... Прийшла наша пора боротьби — різні несприятливі умовини, мимо славних перемог, мимо моря пролитої козацької крові, найкращих синів народу, не допровадила та новітня боротьба до виборення державної незалежності в рр. 1917-1923.

Але відродилась була в тім часі козацька традиція і тоді козацтво в рядах всіх Українських Армій офірно боролося за визволення Батьківщини. Треба все ж пам'ятати, що переважаючу більшість населення особливо ж міст України творили чужинці, потомки отих смердів і холопів, які вже носили назву крестіян і вони в більшості тримали ”невтралітет”, Со вони теж ”православні” та ”з одного котелка їли кашу” — так, на жаль, було на Наддніпрянській Україні.

Все ж є відповідним ствердити, що козацькі Українські Армії, хоч нечисленні, й не сотками, але невеликими десятками тисяч раховані, з причин нам усім добре знаних, складені з усіх прошарків українського населення, відважно й офірно віддавали життя за Україну.

Опускаючи Рідину Землю перед переважаючою ворожою силово в складі Українських Армій Українське Козацтво не тільки зберегло на чужині свою організаційну цілість у формі Українського Вільного Козацтва, але в остатньому десятиліттю виявило таку атракційну своєю ідеологією силу, що теж збільшило свої ряди майже десятикратно. Цього мало — чому так багато наших вояків, цивільного громадянства, а головно молоді стоять остроронь? Що стоїть на перешкоді приналежати до почесного козацького стану?

Звичайно, майже все в діаспорі перевіруюче громадянство українського

походження принадлежать до різних політично-партійних та суспільних організацій. Сказати можуть — цього досить! Ні! Ходить не про партійно-політичну чи громадську діяльність — втати треба таку позитивну активність, але то не є приналежність до гонорового традиційного — ”Я КОЗАК”. Козацтво то Стан, до якого має належати все населення України. Тимчасом до цієї пори існує організація УВК, якого статут ясно стверджує, яку ідею та які ідеали має перед собою кожний козак. Треба, щоб ми всі правнуки і внуки та сини козацького роду знали як наші предки любили Україну, ми хіба любимо нашу Батьківщину не менше і мусимо не дозволити, щоб наша історична традиція перевелася, щоб ми стали ”невільниками недужими”. Наша праця над відродженням козацької традиції знайшла вже широкий відгомін і вона може допомогти тим провідникам народу, що в цілім світі провадять політичну інформаційну роботу та тим героям, що в Ріднім Краю голосять Українську Правду, за неї боряться і за те терплять. Всі до козацького стану!

Оригінал підписав:

ПАВЛО ШАНДРУК (власною рукою)
Ген. Штабу Генерал-Кошовий
Почесний Отаман У. В. К.

Повний текст цієї відзвізи Почесного Отамана УВК Генерала Павла Шандрука Генеральна Канцелярія розслала в 1970-му році по всій мережі нашої організації для розповсюдження серед українського патріотичного суспільства. Від того часу минуло п'ять років і мережа організаційних клітин (Куренів УВК) та число звичайних членів Вільного Козацтва за межами Батьківщини повільно, але невпинно збільшувалось. Коли тоді було 15 Куренів (станиць) а в реєстрі значилось 350 душ членства, то тепер маємо 35 Куренів, а в реєстр УВК вписано 750 душ.

При цьому слід підкреслити, що помимо всяких труднощів, перешкод і несприятливих, неприхильних впливів з боку ворогів зовнішніх, або з боку внутрішніх невдоволені чи амбітно-персональних поступувань, так звичайних в умовах побуту на еміграції, наші 34 організаційні осередки по козацьких переборювали ті перешкоди, виявляли розуміння вояцької дисципліни і на загал трималися й тримаються і працюють добре або задовільно собі на честь а для УВК на славу. Лише один осередок перебуває в процесі довготривалої "хвороби" та припинення свого доброго імені.

Найновіціями нашими осередками є Курені чис. 34 і чис. 35.

Курінь ч. 34 ім. Полк. МАКСИМА КРИВОНОСА в столиці Австралії в місті Кенберра засновано 10 серпня 1976 року завдяки активній ініціативі Отамана Паланки УВК на Австралію Полк. УВК Якова РІЗНИКА та наполегливому й активному старанню Сотника УВК д-ра Пилипа Гріна, який і довершив той задум та був обраний на Отамана цього Куреня.

На цьому місці слід зазначити, що Паланка УВК в Австралії тепер, на ряду з Паланками в Канаді і ЗСА, зайніла визначне місце по кількості козацьких Куренів, які заснували аж в п'яти різних осередках цієїдалекої країни. При тому, Отаман и й управи австралійських наших Куренів характеризуються у загальному чисто вояцькою дисципліною, звітністю зі своєї діяльності, своєчасним сплачуванням передплат на наш козацький журнал та 25% членських вкладок для потреб Генеральної Канцелярії УВК.

Правда, що в цій характеристиці австралійських Куренів УВК з ними конкурують Курені в Англії, Канаді і Європі та лише деякі Курені в ЗСА. Але в справі передплат на "Українське Козацтво" та сплачування приписаних 25% для Генеральної Канцелярії то всіх перемагає Курінь ч. 23 ім. інж. Михайла Сороки в Редінгу, Англія, Отаман якого вже в вересні 1976 року прислав організовано від

усіх своїх членів ті грошеві повинності на 1977 рік,

Що є дійсно знамените в австралійському нашому козацтві, то це прекрасні приклади тісної співіпраці з місцевими українськими комбатантськими організаціями, подекуди навіть під спільними організаційними управами (наприклад Курінь ч. 7 ім. 'Полк. Івана Богуна в Петрі), а також приклади систематичної живої виховної співдіяльності з молодечими об'єднаннями Спілки Української Молоді та Пласти.

Курінь ч. 35 ім. ПОЛІСЬКОЇ СІЧІ засновано з осідком Управи в місті Пассейку, стейт Нью Джерзі, ЗСА дня 30-го серпня 1976 року. Ініціатором і організатором його був Почесний Козак УВК Генеральний Хорунжий УВК Петро СМОРОДСЬКИЙ, якого на установчих зборах вибрано Отаманом цього Куреня. Співорганізаторами Куреня були: Колишній Командир Української Повстанської Армії — "Поліська січ" і Командир спеціальних парашутних відділів за Другої світової війни Генерал-Хорунжий Тарас БОРОВЕЦЬ-БУЛЬБА якого обрано Почесним Отаманом Куреня II полк. УВК (секретар Капітули ордену Залізного Хреста) Іван ВІЙНИК, що його обрано Заступником Отамана Куреня і Курінним Писарем, колишній Командир Буковинського Куреня Сот. Петро Войновський, що став Організаційним Референтом цього нового Куреня УВК та колишня з'язкова старшина "Поліської Січі" Ольга СМОРОДСЬКА. Отже, цей Курінь УВК постав на пошану та для увіковічнення в козацьких лавах і реєстрах наших славних з недавної історії повстанських формаций.

Щиро радіємо цьому поступу Козацького Руху, який наочно показує, що "КОЗАЦЬКОМУ РОДУ НЕМА ПЕРЕВОДУ ! . . .

Дай, Боже, здоров'я й щастя та успіхів у чинності цих наших нових осередків !

А хто та в якій країні поселення наших емігрантів підніметься довершити традицію славної Запорозької

Січі де було 38 Куренів?... Нам бракує тепер лише ТРИ? А ну, Побралими Паланкові Отамани! Коли Господь Бог дає Вам здоров'я і маєте ще здорові серця, то "на герць" до праці з козацьким завзяттям проти всяких труднощів і незгод, що так підто-

чують українське громадське життя на чужині! Над нашою працею пильнує Свята Покровителька Пречистая Діва Матір Божа!

ВОЛЯ УКРАЇНІ!
СЛАВА КОЗАЦТВУ!
Генеральна Булава У. В. К.

* * *

ВИЯСНЕННЯ ДО СТАТТІ "ТИТУЛОМАНІЯ"

Статтю під заголовком "Титуломанія" поміщено в ч. 6-му "Вістей Комбата" за 1975 рік на стор. 41-44. Підписав її: "Роман Б. Припхан підп. (або хор.) 1 УД УНА (Старшинська Школа Позен-Трескав — 1944 р.)".

Отже, автор, як підпоручник або хорунжий, в молодший старшина скороченого курсу німецької старшинської школи воєнного часу за Другої світової війни, то є з малим ще стажем старшинської служби, хоч би й боєвого геройського вояка. Тому для критики підвищень в рангах він ще не встиг бути обізнаний з підставовими й відповідними для того матеріалами.

Тому не диво, що зміст його статті виказує брак знання основних відомостей необхідних для правдивого вияснення теми та об'єктивної аналізи тих явищ які він розглядає, відносно підвищень військових рангів на еміграції та гонорових звань в Українському Вільному Козацтві.

Те і друге він змішує й ототожнює та оцінює з одної і тій же точки зору. При тому допускається грубих помилок. Вони у нього сталися з одного боку — через незнання, а з другого боку через тенденційність, яка прозаджується в його іронічних насмішках та висновках.

Через ту непідготованість автора до солідного й правдивого наслідження та об'єктивної критики згадуваних справ, він понизив значення своєї статті, не перевіривши джерельного матеріалу, а може його й не мав до своеї розпорядимости.

Щоб допомогти ВШановним Читачам мати правдиву уяву про фактичний стан справи та направити хиби автора, подамо слідуючі далі вияснення.

В першу чергу вияснимо справу українських військових рангів, що їх надається для відзначення стажу і заслуг в армії. Потім подамо фактичні й дійсні дані про гонорові звання в Українському Вільному Козацтві, що не є ідентичні з військовими армійськими рангами.

1.

Найперше подаємо дослівну копію слідуючого основного наказу Армії і Фльоти Української Народної Республіки.

"Наказ Армії і фльоті
Української Народної Республіки
М. П. 30-го червня 1924 р.

По Мобілізаційно-Персональній
Управі.

Армія і Фльота Української Народної Республіки переходить 30-го червня 1924 р. (О годині 12-їй вночі на 1-го липня) в стан **ДЕМОБІЛІЗАЦІЇ**.

З цим днем припиняються:

- Приняття на дійсну військову службу,
- надавання старшинської ранги,
- підвищення в старшинських рангах і

г) нагородження орденами та відзнаками до часу розпочаття Українською Армією і Фльотою воєнних дій на **УКРАЇНСЬКІЙ ЗЕМЛІ**.

Підписав:

Головний Отаман Симон Петлюра"
Скріпив копію своїм підписом:
"Микола Янов полковник, в той час
вик. об. Начальника Мобілізаційно-
Персональної управи Військового Mi-
ністерства".

Шановний автор "Титуломанії" пише, що в ділянці "військових титулів чи ступенів" . . . "у нас на еміграції спрощення суматоха". В точному перекладі на українську мову слова "суматоха" — означає — "метушня" або "колотнеча". І це правда. Але далі він зазначає, що — "на щастя, це вже минулося"! На жаль, він помилувся або не знає, що підвищення у військових рангах продовжувалось і досі продовжується з рамени Ресорту Військових Справ УНР в екзилі. Маємо факти, з яких подамо лише деякі для прикладу, не називаючи імен нагороджених рангами старшин вже на еміграції, коли українська військова служба припинилася і воєнних дій на еміграції не відбувається.

Маємо кілька хорунжих Армії УНР, які ту рангу набули скінчивши Військову Школу в таборі інтернованих у Вадовицях в році 1921-му наказом Головної Команди Війська УНР ч. 69 з дня 28 липня 1921 року. Від того часу, вже після демобілізації Армії, вже за часів перебування на еміграції, без служби у війську, багатьох з них хорунжих поступово підвищувано аж до рангів майора а то й до підполковника . . .

А з найновіших прикладів наведемо слідуючі факти. Наказом по Ресорту Військових Справ УНР число 21 з дня 25 травня 1975 року між іншими нагородженими підвищено одного майора в підполковники зі старшинством з 11-го квітня 1954 року. А слідуючим наказом число 22 з 25 червня 1975 р. одного поручника підвищено в сотники зі старшинством з 9-го травня 1950-го року . . .

За браком місця вже й цих прикладів вистачить, щоб показати помилковість автора статті "Титуломанія", що "суматоха" в справі підвищень в старшинських рангів на еміграції ніби вже припинилася. Тому він помилково також пише, що частина українських комбатантів не встигла використати нагоди, коли Військове Міністерство при УНРаді підвищувало в рангах. Як бачимо, така "нагода" продовжується і по цей час.

2.

Підпоручник (або хорунжий) Роман Припхан, кінчаючи розділ статті про військові ранги, що їх надає Ресорт Військових Справ УНР з наказу Президента УНР в екзилі, зауважує, що лишилась значна частина незадоволених честилюбивих комбатантів, які . . . "не встигли добитись жадних підвищень". А далі вказує на Українське Вільне Козацтво, де, на його думку, мовляв є вихід для людей, які хотять і тут можуть "авансувати" у скорому часі.

Характеризуючи далі УВК як парамілітарну організацію та ци ту чи протедані з журналу "Українське Козацтво" ч. 3 (1975), підп. (або хор.) Р. Припхан допустився кількох хибних тверджень, які вважаємо за необхідне, ради правди вияснити.

Він вважає, що УВК признало своїм Почесним Отаманом Командира УНА Генштабу Генерала Павла Шандрука, щоб тим "немов би старатися за легалізувати серед української громади практику підвищень військових ступенів своїм членам" . . . Тож вияснююмо: Генштабу Генерала Павла Шандрука обрала Почесним Отаманом УВК Велика Козацька Рада 30-го квітня 1969 року по традиції ще від 1917-го року вибирати Почесним Отаманом заслужених перед Україною осіб. Першим Почесним Отаманом був обраний Голова Української Центральної Ради Проф. Михайло Грушевський, потім — Головний Отаман Симон Петлюра, — потім Андрій Лівицький, пізніше — кол. Кошовий Українського Козацтва на Слобідську Україну Генерал Іван Омелянович-Павленко, а по його смерті — Ген. Штабу Генерал Павло Шандрук.

Коли ж Генерал П. Шандрук іноді спорадично висловлював Генеральній Булаві УВК або Гоноровій Раді УВК свої поради, побажання чи внески, то згадані установи УВК ставились до того так, як велить правило мілітарної дисципліни, яке каже, що навіть прохання начальника є наказом до виконання, а тим більше внесок чи порада

Командира Української Національної Армії, яке становище генерала Павла Шандрука провід УВК респектує в повній мірі і беззастережно.

Далі слідує друге наше пояснення, В УВК не даються і не підвищуються "військові ступені", як називає підп. (або хор.) Р. Припхан, військові ранги. В УВК лише за відповідні заслуги в організаційному житті й праці, і то на протязі встановленого терміну для кожного звання, надаються підвищення в гонорових козацьких званнях. Отже надаються ГОНРОРОВІ, то є почесні звання заслужені відповідною працею на протязі встановленого часу. При тому розрізняються ті звання на: звичайні козацькі, звання адміністративні для тих кандидатів, що не служили у війську, звання санітарні для медичних фахівців і звання капелянські для священнослужителів.

Тому що є лише гонорові звання, то коли доти чи й член УВК виступає з рядів УВК добровільно або буде виключений за якусь провину з козацького ресстру, то одночасно наказом УВК його позбавляється і дотичних козацьких звань, які він перед тим набув в УВК.

Ожте, зовсім не те, що є притаманне для військових рангів, які лишаються при їх власниках і тоді, коли дана особа вже виступила з дійсної військової служби або, як у нас тепер, хоч вже перестала існувати дієва Українська Армія, але її колишні старшини і далі титулуються своїми військовими рангами.

Підпоручник (або хорунжий) Роман Припхан точно подав за "Українським Козацтвом" інформації про ті роки праці, які призначенні в інструкціях УВК для підвищень в козацьких званнях. Але він не згадав про те, що і в інших культурних і державних народів також практикується підвищення в званнях чи і в рангах в неармійських парамілітарних або допоміжних та добровільних організаціях, потрібних для племіння вояцького духа. А такою нашою традиційно-національною організацією є УВК, що існує зі своєю практикою підвищень козацьких звань

ось вже 60-ий рік, бо ж наказ про демобілізацію дієвої Армії УНР з 30-го червня 1924 року не торкається УВК.

Автор "Титуломанії" Р. Припхан не зробив такої порівняльної замітки, хоч певно про такі приклади у інших народів, наприклад у німців знав. При тому, він не спромігся розрізнати "інтернаціональних", як він називає, "військових ступенів" від традиційних наших козацьких звань і тому критикує їх, рівняючи до рангів в армії. Крім того, він змішує або утогочнює ті козацькі звання з назвами службових становищ в УВК. Наприклад, називає "козацькими ступенями" і курінного отамана і кошового отамана. Також згадує, що УВК надає своїм членам рангу "майора", якого звання під такою назвою в УВК ніколи не надавалось, не існувало і не існує.

* * *

Висміваючи звання козацьких генералів, автор "Титуломанії" виявив незнання того, хто може бути генералом в армії. Він пише, що: "На те треба довгих літ служби, високої освіти, а що найменьше, треба успішно закінчити високу старшинську школу генерального штабу". (Підкреслення наше. А. К. і М. П.)

Мало служив у війську в старшинській ранзі згаданий автор, а тому, мабуть, не встиг довідатись, що для одержання генеральської ранги у війську нема вимоги мати високу освіту (розуміємо, що йде річ про цивільну високу освіту) та, що зовсім не є "найважливішим успішне закінчення школи генерального штабу". Видко він не знає, що така школа в усіх арміях зветься "Академією Генерального Штабу" і має завданням поповнювати Корпус Старшин Генерального Штабу не обов'язково в генеральських рангах, але і в інших рангах старшин Генерального Штабу: сотників, підполковників, полковників

Критикуючи звання генерала УВК, підп. (або хор.) Р. Припхан пише: "В УВК ця справа упрощена. Тільки 5 літ активної праці в УВК та закінчення середньої освіти є вистачаючі, щоб стати генералом УВК. Навіть при війську не треба служити. Легко і скс-

ро! . . ." Отже, чи навмисне, для упрощення свого твердження, чи може тенденційно він пропустив сказати, що на протязі тих п'яти років активної відповідальної праці кандидат на звання козацького генерала має бути обов'язково в ранзі полковника не менше тих таки п'яти років, а не таким собі козаком, що й при війську не служив.

Ще гірше і не по лицарськи поступив підп. (або хор.) Припхан, коли безпідставно зробив такий іронічно-насмішкуватий закид, висловлений в своєму імені підпоручника по адресі генерала УВК, хоч і не називаючи генерала по імені. Підп. (або хор.) Р. Припхан пише — запитує: "Яке має бути відношення підпоручника, що здобув свій ступінь у активній службі, до генерала УВК, який у активній службі був тільки канцелярійним писарем, або у війську взагалі не служив? . . ."

Щоб відповісти на таке безпідставне запитання — і спростувати таку негідну для старшини безіменну, отже узагальнюочу, насмішку, подаємо тут статистичні дані про всіх генералів УВК, яких в козацькому реєстрі маємо одинадцять осіб.

З тих 11-ти генералів 2 генерали закінчили Академію Генерального Штабу, 1 генерал (з 11-ти) має освіту трьох високих шкіл, 1 генерал (з 11-ти) має освіту двох високих шкіл, 5 генералів (з 11-ти) мають освіту одної високої школи, 7 генералів (з 11-ти) закінчили по дві військових школи і 4 генерали (з 11-ти) — по сдній старшинській школі. Всі козацькі генерали служили в активній військовій службі і всі брали участь в стар-

шинських рангах у збройній визвольній боротьбі України в українських військових формacіях, а перед тим — у боєвих акціях в інших аrmіях за Першої світової війни, а 7 з них потім і в Другій світовій війні.

Ніхто з них — одинадцять козацьких генералів — за активної служби не був "тільки канцелярійним писарем", як то висловився підп. (або хор.) Роман Припхан

Як правдиві вояки по своєму духу, ніхто з них не нарікає на труднощі, при яких вони здобували свої старшинські ранги, як то хвалиться підпоручник або хорунжий Роман Припхан, який згадує що свій "ступінь" здобув "потом і кров'ю" а видно лішився по духу звичайною цивільною людиною . . . бо й досі не знає точно назви своєї старшинської ранги в українській мові, бо підписується "підпоручник або хорунжий"!

ЗА ГЕНЕРАЛЬНУ БУЛАВУ УВК:

Інж. Антін Кущинський
Михайло Петруняк

Примітка Редакції "У. К."
і Генеральної Булави УВК

Подане вище "ВІЯСНЕННЯ" Генеральна Булава УВК надіслала 6 квітня 1976 р. до Редакції «Вістей Комбатанта» яка й помістила його в чис. 4-му свого журналу за 1976 рік в розділі "Нам пишуть", яке ми отримали 12 жовтня ц. р., коли повища стаття була вже у нас надрукована.

Таким побратимським поступованням Хв Редакції «Вістей Комбатанта» наша організація УВК, а зокрема наша генеральна старшина, дістали належну сatisfакцію.

Широ дякуємо за такий джентелменський відрух!

Генеральна Булава УВК і Редакція «У. К.»

ПОКЛІН ГЕРОЯМ

Помолимось за тих, що в розлуці
 Помруть, відірвані від рідних хат;
 Помолимось за тих, що в розлуці
 Вночі гризуть залізні штаби Грат,
 Що душать жаль у невимовній муци,

За тих, що веде на страту кат.
 Над ними, Господи, в небесній тверді
 Простри свої долоні милосерді!

Юрій Клен

(З поеми «Прокляті роки»)

ВІДІЙШЛИ У ВІЧНІСТЬ

ГЕНЕРАЛЬНИЙ ЗНАЧКОВИЙ УВК
АНДРІЙ ДОЛУД

Дня 6 вересня 1976 року в Куритібі, Парана, Бразилія на 88 році життя відійшов у вічність бл. п. Почесний Козак УВК Генерал Дієвої Української Армії Андрій Долуд.

Житевий шлях Покійного в херсонських степах, де молодий гімназист Андрій в юніх роках уже приймав участь в українському національному житті, найбільше в підготовці нелегальних академій в пошану пророка України — Тараса Шевченка. До цього його заохочували його батьки, Данило і Марія, які були свідомими українцями.

По складенні матури, молдай Андрій вступив до військової школи, яку успішно закінчив. З вибухом української революції він уже як штабс-ка-

пітан царської московської армії не-гайно включається у Визвольні Змагання, займаючи командні становища в різних військових відділах, включно до командування Херсонською Дівізією.

В часі Листопадового Зриву Він на чолі загону ім. Гонти бере участь в закріпленню здобуття того історичного чину. В обороні Львова отаман Андрій Долуд уславився безприкладним героїством і відвагою, здобуваючи собі прихильність і любов не тільки серед вояків, але й усього населення.

Молодий полковник Андрій Долуд зі штаблем в руках вписував золоту сторінку в історію України на полях бою а також на форумі Української Центральної Ради, членом якої Він був.

Чи сподівався начальник штабу Першого Зимового Походу полковник Андрій Долуд, що доля приведе його з Дружиною до далекої Куритіби доживати свого віку в біді і самітності.? Та "винахідливість" у будь-якій ситуації і доза доброго гумору втримали цього доброго воїна і широкого українця при житті, щоб скласти його в глубокій старості.

Похорон Покійного відбувся 7-го вересня 1976 року. Тіло Покійного було виставлено в залі засідань Головної Управи Хліборобсько-Освітнього Союзу для віддачі останньої пошани. Труна була вкрита дивізійним прапором, а в головах схилявся український національний прапор і хоругва Хліборобсько-Освітнього Союзу...

Труну з тлінними останками перевезено до катедральної церкви УАПЦ св. Димитрія, для якої Покійний працював довгі роки. В церкві св. Димитрія при масовій участі українського громадянства заупокійне Богослуження відправив о. архимандрит Василь Постолян у сослуженні оо. О Ширяєва і М. Милуся.

Під зливний дощ жалобна процесія направилася на місцевий цвинтар "Агва Верде", де тіло Покійного поховано при гробі раніш спочилої довголітньої подруги життя Евгенії.

Останнє прощальне слово виголосив президент Хліборобсько-Освітнього Союзу — Українсько-Бразилійського Клубу, проф. Степан Плахтина. На останку присутні громадяни відспівали "Чуєш брате мій".

(Скорочено за С. П.
"Свобода" 23-IX-1976.)

●

**ПОХОРОН бл. п.
ГЕНЕРАЛ-ХОРУНЖОГО
АРКАДІЯ ВАЛІЙСЬКОГО**

Баєнд-Брук. — Тут у вівторок, 21-го вересня 1976 року відбулися похоронні обряди Ген. Штабу Ген.-Хорунжого Аркадія Валійського, що відійшов у вічність на 84-му році життя в дні 16-го вересня. В 1-ї годині дня похоронна вагітка із Нью Йорку заїхала перед катедру св. Андрія, де вже чекало чимало громадян і комбатантів та кілька священиків. "Прапорний почет" складався з представників кол. вояків III-ої Залізної Дивізії, Т-ва Прихильників УНР, ОСВУА, Українського Вільного Козацтва та Буковинського Куреня. Паастас відправив Митрополит УПЦ Мстислав в асисті Голови Консисторії о. прот. А. Селепіни і численного кліру. Владика попрощав Покійного сина Церкви, Народу і свого Друга. Співав хор катедри св. Володимира в Нью Йорку. Після панаходи жалібний похід, в якому чільне місце займав Ген. Штабу Генеральний Значковий Член УВК

Петро Самутин, що ніс вінець в асисті представників Державного Центру УНР, перейшов до місця похорону. Після виголошення ряду промов о. прот. А. Селепіна запечатав труну. При команді — "До останнього апелю! Почесть дай!" спущено домовину. Уложенням Почоту, маршової колони і командою займався представник У. В. К. Сотник УВК Богдан Дацьківський. Коло 150 людей взяли участь в тризні, господарем якої був п. Шевченко. Чимало промовців, між ними представник У. В. К., висловили жаль з причини втрати вірного Сина й Вояка нашого народу. Після молитви відспівано "Вічну Пам'ять" та "Видиш брате мій." В Нью Йорку похоронні відправи очолював настоятель катедри св. Володимира о. Володимир Базилевський при участі численних комбатантських організацій з їхніми прапорами.

Ще один "Сірий Журавель" відлетів у вирий.

ВІЧНАЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

Богда.

* * *

**Прощаальна промова представника
У. В. К. Сотн. Богдана Дацьківського**

Всечесніші Отці ! Високошановний Папе Генерале ! Дорогі Посестри й Побратьями, Комбатантська Громада !

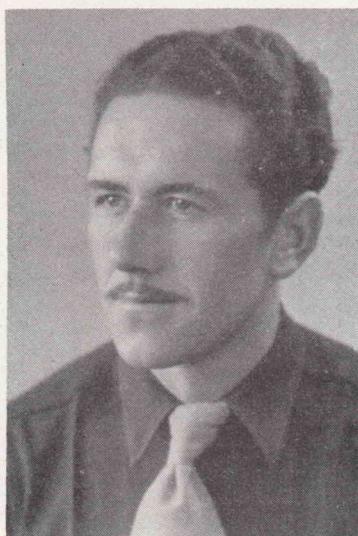
Прошу прийняти від Українського Вільного Козацтва щирі вислови жалюй співчуття з приводу смерті вірного Сина Церкви, члена Української Громади і Побратьяма Комбатанта генерала Української Національної Армії і її шефа штабу бл. п. раба Божого Аркадія Валійського.

Сьогодні віддаємо честь і останню пошану Цьому, хто перейнятий любов'ю до Церкви і Народу, ідучи за покликом Христового слова — "не має більшої любові понад це, як віддати життя за друзів своїх", не заважався і, хоч може логіка була проти цього рішення, Він пішов за голосом серця і став на службу Батьківщині вдруге, коли вже не було вигляду на виграну при кінці Другої світової війни.

А тепер в молитві клоню голову перед Всешипнім, просячи прийняття душу Покійного нашого Генерала і Побратима в Царство Праведників, а Вас присутніх тут на землі задержати про Його якнайкращі спогади і Вічну Пам'ять!

* * *

Відлітають сірим шнурком . . .

30. 8. 1976 року в дорозі на працю закінчив свою земську мандрівку сл. пам'яти Осаул Українського Вільного Козацтва, бувший член Управи Куреня, член С. У. К. Громади і Ліги Визволення України Осип Желіховський, що був діяльним членом усіх тих організацій у Перті, Західна Австралія.

Відійшов у свій останній похід, з якого немає вороття.

Сл. пам. Осип Желіховський народився 10. 3. 1918 р. в Гусятині, Зах. Україна і там покінчив гімназію. В 1938 р. був похлопаний до польського війська, у якому перейшов польсько — большевицьку війну. З хвилює створення Українського Легіону "Соловейко", вступив до його і там почав свою участь у Визвольній Боротьбі, Другої світової війни. Покійний належав до тих молодих людей українських патріотів, що вважали, що без своєї армії бездержавний народ що

бореться за свою свободу, не може її вибороти голіруч, пасифістичними кличами. Якби була Самостійна Українська Держава, то Він напевно був би тепер в рядах її Армії, як високого рангу старшина. Покійний Побратим Осип перебув цілу Другу світову війну, як вояк, аж до заіснування Української Національної Армії..

Прибувши до Австралії включився зразу в громадське життя і був через довгі роки, аж до захворювання на серце, примірним, діяльним членом українських організацій. Погідної вдачі, завжди усміхнений, старався всім і усьому помогти, де тільки міг, чи порадою, чи матеріальним датком. Дуже любив квіти і його город був взір, чого можна добитися від землі, коли знання і замилування очолюють старання.

Декілька років тому розвинулася у нього хвороба серця і два атаки щасливо перебув, аж третя вирвала Його від улюбленої, вірної дружини Антоніни і від багатьох Його друзів, чого доказом велика скількість Його друзів і знайомих, що провадили Його на місце останнього спочинку 4. 9. 1976 р.

Похоронні відправи відслужив український католицький парох Перту Всеєв. о. Крилошанин Ігор Шпитковський. Почесну стійку при домовині в церкві держали члени У. В. К. і С. У. К. і вони й віднесли труну з тілом Покійника з похоронного авта до могили. Над відкритою могилою пропав Його від УВК і СУК Отаман Куреня УВК і Голова СУК у Перті д-р О. Менцінський. Промовляли ще Отаман Паланки УВК Австралія побр. Я. Різник і Ген. Суддя УВК мгр. В. Мандичевський, після чого як кінцеве прощання залунало "Видиши брате мій". То прощали вояка Його бувши товариші по зброй улюбленою піснею Покійного,, що її традиційно співають над могилою українського вояка.

Нехай присниться Тобі, дорогий Побратиме, Українська земля, українські квіти. Спи спокійним сном у далекій Австралії і про Волю-Долю Вітчини тихо сни! Твої друзі прощають Тебе в

останнє і запевняють, що ніколи не забудуть доброго, вірного Друга Осипа.

Для Вельмишановної і Дорогої Пані Антоніни наш низький поклон і широкосердечні співчуття ізза так болючої втрати.

*Д-р. Осип Менцінський
Отаман 7-го Куреня УВК і
голова СУК в Перті.*

* * *

**Побратимові Осаулові УВК
Осипові Желіховському
ОСТАННЄ ПРОЩАЙ**

Дорогий, Незабутній і Невідкажуваний наш Побратиме осауле Українського Вільного Козацтва,
Друже Осипе !

В імені Паланки У.В.К. на Австралію, від тих які не мали можливості, в цей трагічний момент Тебе попрощати... Я з болем в серцю Тебе пращаю як того який стояв твердо і не похитно в передовій лінії на стійці нашого З'єднаного Козацького фронту.

З того фронту покликав Тебе Бог-Творець Вселенної, Наказом, який Ти виконав відходиш, ще дуже молодий і, завчасно, туди відкіля немає воротятися...

Отож: Прощай і спокійно в тишині спочивай! І, о своїх, коханій Дружині Тосі і Батьківщині Україні сни, а гостинна привітлива австралійська земляля пухом для Тебе буде !

*Яків Різник
Отаман Паланки УВК*

* * *

Сотник УВК Д-р МИХАЙЛО ГУЦУЛЯК

28 серпня Р. Б. 1976 у Ванкувері по тяжкій недузі перенісся у Вічність Сотник Куреня УВК ч.5 ім. Гетьмана Пилипа Орлика бл. п. д-р Михайло Гуцуляк.

Відійшов у Вічний Похід заслужений і вірний син України, учасник і

виконавець Листопадового Зриву 1918 року, старшина Української Галицької Армії.

Покійний був організатором і вчителем українських гімназій в Рівному, Калуші і Відні, організатор і викладач курсів Українознавства в Ванкувері.

**Д-р Михайло Гуцуляк
знимка з молодого віку**

Він же був автором і видавцем кількох історичних наукових праць. Недавно з'явилась остання дуже цінна праця : "Перший Листопад 1918 року на Західних Землях України зі спогадами і життєписами членів Комітету виконавців Листопадового Чину", Нью Йорк 1973.

Він же був збирачем, знавцем і пропагатором народнього мистецтва та інше.

Тлінні останки Покійного похоронено 1-го вересня 1976 року на цвинтарі церкви-пам'ятника Св. Андрія в Сауд Бавнд Бруку, Нью Джерзі.

Подав Д-р Василь Стефурак

ВІДІЙШЛА ЗАСЛУЖЕНА УКРАЇНКА

З волі Всевишнього, 31 липня ц. р., закінчивши свій тяжкий життєвий шлях, відійшла у вічність на 80-му році життя, заслужена українка Підхорунжа УВК ГАННА СЕМКІВ. Народилася в повіті Коломия, 1896 року.

Під час визвольних змагань за вільну Україну у 1919 році, Покійниця добровільно пішла на фронт сестрою милосердя, у військову частину Січових Стрільців під командою полк. Є. Коновалця (який ішов на допомогу С. Петлюрі вигнати большевиків з Києва). Два роки тяжкої і небезпечної праці як медичної сестри при польовому шпиталі, із пораненими та хворими на тиф, завжди в дорозі і в непогоді, де вона застудилась і відійшла від праці після інтернування українського війська поляками у Галичині.

При мирнім часі під Польщею Ганна вийшла заміж за п. Орищенка. У 1939 р. по приході большевиків у Галичину, Ганна разом із своїм чоловіком була заарештована, Чоловіка пізніше большевики розстріляли як петлюріця, а Ганна поневіралась по тюрмах Львова, Києва, Одеси, і знову повернулась до Львівської тюрми, де у 1941 році її застала німецька війна. По приході німців всі політичні в'язні були звільнені.

Із національного почуття, Покійна у 1943 р. іде знову добровільно медсестрою у частину УВВ (Укр. Визвольне Військо), яке було під командою генерала Шандрука. Із шпиталем

і відступила до Німеччини, де й засідало закінчення війни.

У 1949 р. вийшла до Австралії у м. Брізбен, де познайомилася із Іваном Семків та поженились.

Родина Семків були активними та жертвенними громадянами. Зокрема вони брали активну участь в церковному і громадському житті УПЦА, передплачували багато українських газет. Покійна Ганна було членом Укр. Вільного Козацтва Куріння ч. 32 ім. Кошового Отамана Івана Сірка. Покійна була прикована хворобою до ліжка останніх 15 років.

Чин похорону довершив 4.8.76 настоятель церкви св. Миколая УПЦА о. прот. М. Сердюк, Осаул Капелян УВК при участі церковного хору та великої кількості присутніх обох віровизнань. Прощальне слово в церкві також виголосив о. Сердюк, указавши на многострадальний і бойовий шлях життя.

Поховано на українськім цвинтарі в Мт. Грават, в Брізбені. Прощальне слово від УГ Квінсленду виголосив член управи п. В. Калкатино, а від УВК п. П. Іващенко. В останню дорогу було проспівано всією похоронною громадою пісню «Журавлі».

Всі присутні на похороні були запрошенні на похоронну трапезу при укр. народнім домі, яку улаштували члени УВК — п. Ф. Різун та пані Надя Грійзер із допомогою парафіяльного братства і сестрицтва.

Присутній
«Українець в Австралії» 22. VIII. 76)

ЩЕДРИЙ ФУНДАТОР

Вішановний Побратим м-гр ОСІП ГУБЧАК, бажаючи допомогти в поширені нашого журналу там, де козацька ідея не знайшла заінтересування, вплатив до каси нашого журналу такі, передплати і порекомендував висилати "У. К." для Студентів в Інсбруку 7.00 дол., для Братства Бориса і Гліба при Соборі св. св. Володимира й Ольги 7.00 дол., для десятьох молодечих організацій Спілки Української Молоді і Пластву 65.00 дол., за комплект журналу "для потребуючих", який надсилається для Українського Культурно-Педагогічного Центру в Вінниці 25.00 дол. і комплект журналу для Леоніда Плюща 25.00 дол. Разом ці фундування виносять суму "княжого дару" 129.00 доларів.

ЗАМІСТЬ КВІТІВ НА МОГИЛИ

Вішановний Побратим РУДОЛЬФ ФЕДОРОВИЧ, глибоко шануючи пам'ять герой-мучеників — Полк. ПЕТРА БОЛБОЧАНА і Полк. ЮРІЯ ОТМАРШТАЙНА, прислав на наш пресовий фонд 25.00 доларів.

При тій нагоді він надіслав супровідного листа з дня 7 вересня 1976 р., де згадуючи про невияснені і покриті таємницею досі обставини морду тих видатних полковників Української Дієвої Армії УНР, пише:

"Хай ніколи не будуть забуті полк. Петро Болбочан і полк. Юрій Отмаршайн, які віддали свій труд при будуванню Української Армії і Української Держави".

За повищі дари складаємо найщіршу подяку!

Редакція і Адміністрація "У.К."

Повний виказ жертвовувачів на наш пресовий фонд, що надіслали свої пожертви в часі після 31-го липня 1976, буде поміщенено в черговому числі "У. К." 1-му (40) на січень-березень 1977 року.

Редакція "У. К."

З ОГОЛОШЕННЯ РАДІОАВДИЦІЇ
ВІЗВОЛЬНОГО ФРОНТУ «ВЕЧІРНЯ
ТРИБУНА» в Чікаго 6 вересня 1976 р.
(Керівник Василь Палагнюк)

"Гарним подарунком для кожного з нас буде найновіше число журналу на місяці липень-вересень «Українське Козацтво», що його головним редактором є один із найкращих друзів «Української Вечірньої Трибуни» та діячів в нашій праці, інженер Антін Кущинський. Співредакторами журналу є павнове: Петро Федоренко, Павло Бабяк, Михайло Петруняк, Евген Курилюк і Володимир Засадний.

Як кожне число, так і найновіше, має багато цікавого матеріалу авторів з цілого світу.

На особливу увагу заслуговує стаття покійного інженера Михайла Сороки на тему: "Розвій Пластової ідеології". Ця стаття була друкована ще в 1936-му році в «Пластових Вісٹях» в Празі.

Обкладинка числа прикрашена знимкою покійного Михайла Сороки в пластовому одязі.

Журнал гідний кожного українця й українки та високої оцінки.

По оказів числа просимо звертатися до головного редактора на адресу «Українське Козацтво» 2100 Вест Чікаго Евеню Чікаго, Ілліной 60622. З.С.А.

ПОПРАВКА ДРУКАРСЬКОЇ ПОМИЛКИ

У виказі пожертв на пресовий фонд під заголовком — «Інші дари» в чис. 4(39) нашого журналу помилково надруковано: "Ів. Дацьківський 9.00 дол.", а МАЄ БУТИ: "БОГДАН Дацьківський 9.00 дол.". При цьому зазначаємо, що при перевірці, на зауваження зainteresованого знайдено, що згадана сума 9.00 дол. записана правильно на картотеці Богдана Дацьківського.

За помилку просимо вибачити!
Адміністратія "У. К."

=====

"Нашого плачу ніхто не боїться, бояться нашого думання. Наше минуле зубожують злонавмисне наші окупанти, наголошуючи лише народне мистецтво й побут, а ми ж мали величну Княжу добу, Ренесанс і Козацьке барокко".

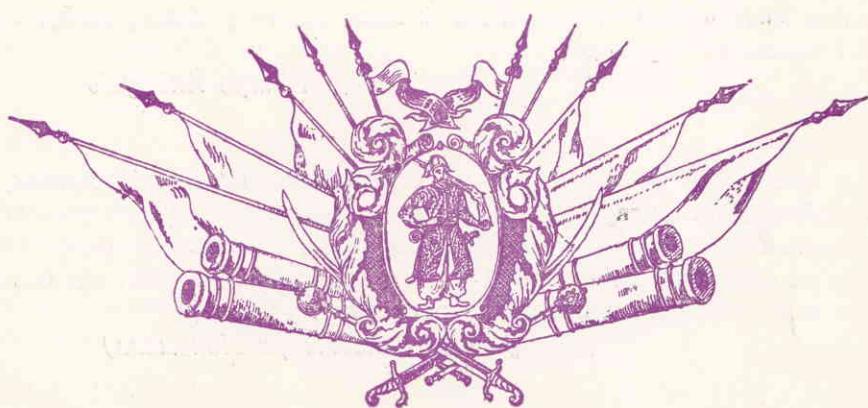
Петро Андрусів

Під час війни не лінуйтесь, не спускайтесь на воєвід ваших, не віддавайтесь ні піяцтву, ні їді, ні спанню. Самі сторожу настановлюйте. Залагодивши все, лягайте спати коло воїнів і вставайте рано. Зброй з себе не скидайте, незважаючи чи є небезпека, чи немає: від безпечності може чоловік несподівано загинути".

(З поучення Володимира Мономаха)

Хвороба не є ознакою нездібності до життя, а лише переходове явище.

=====

Printed by:

UKRAINIAN - AMERICAN PUBLISHING and PRINTING CO., INC.
2315 West Chicago Avenue — Chicago 22, Ill., USA — Telephone: AR 6-0066